
KONSEKVENsutREDNING

Ny 420 kV kraftledning Blåfalli/Sauda-Håvik/Gismarvik

OPPDRAgSGIVER: STATNETT

EMNE: KONSEKVENsutREDNING

FAGOMRÅDE: KULTURMINNER OG KULTURMILJØ

DATO: 28. FEBRUAR 2020 / 02

DOKUMENTKODE: 10200439-RIM-RAP-02

Multiconsult

Med mindre annet er skriftlig avtalt, tilhører alle rettigheter til dette dokument Multiconsult.

Innholdet – eller deler av det – må ikke benyttes til andre formål eller av andre enn det som fremgår av avtalen. Multiconsult har intet ansvar hvis dokumentet benyttes i strid med forutsetningene. Med mindre det er avtalt at dokumentet kan kopieres, kan dokumentet ikke kopieres uten tillatelse fra Multiconsult.

Forsiden: Vikastølen i Kvinnherad.

Foto: Statnett SF

RAPPORT

OPPDRAG	10200439	DOKUMENTKODE	10200439-RIM-RAP-02
EMNE	Ny 420 kV kraftledning Blåfalli/Sauda-Håvik/Gismarvik - Konsekvensutredning	TILGJENGELIGHET	Åpen
OPPDRAGSGIVER	Statnett SF	OPPDRAGSLEDER	Kjetil Mork / Randi Osen
KONTAKTPERSON	Maria Kløverud Lyngstad	SAKSBEHANDLERE	Vigdis Berge / Heidi Joki
TELEFON	986 46 247	ANSVARLIG ENHET	10105050 Multiconsult Norge AS

02	28.02.2020	Til høring (justert)	R. Osen	R. Osen	R. Osen
01	15.02.2020	Til høring	V. Berge / H. Joki	R. Osen	R. Osen
00	20.11.2018	Førsteutkast	V. Berge	A. Østerdal	R. Osen
REV.	DATO	BESKRIVELSE	UTARBEIDET AV	KONTROLLERT AV	GODKJENT AV

SAMMENDRAG

Multiconsult Norge AS og underkonsulent Miljøfaglig Utredning AS har på oppdrag fra Statnett utredet konsekvenser for miljø og samfunn av tidligere meldt ny kraftledningsforbindelse på Haugalandet. Utredningene er gjennomført basert på utredningsprogram fastsatt av NVE i februar 2018, etter melding og høring av forslag til utredningsprogram i 2017.

Foreliggende konsekvensutredning vurderer alle alternativer som utredningsprogrammet fra NVE har fastsatt skal utredes, med unntak av Håvik transformatorstasjon og sjøkabler. Håvik transformatorstasjon er tatt ut av dette prosjektet og vil bli behandlet som en separat sak videre. Statnett har gjort en teknisk utredning av sjøkabel over Åkrafjorden, men alternativet er ikke konsekvensutredet.

De alternative traseene berører kommunene Karmøy, Tysvær, Vindafjord og Sauda i Rogaland, samt Etne og Kvinnherad i Hordaland.

Foreliggende rapport omhandler fagtema kulturminner og kulturmiljø.

Rapporten er utarbeidet i 2018, og oppdatert med navn på ledningsalternativer i 2020. Det er ikke innhentet ny informasjon i forbindelse med oppdateringen.

Områdebeskrivelse

Det er til sammen 71 kulturmiljø som ligger innenfor influensområdet som er definert som alt areal innenfor 600 meter avstand fra traseer, dvs. at alle registrerte kulturminner innenfor dette området er med i vurderingen. Enkeltstående SEFRAK-bygg og andre kulturminner vil kunne være utelatt. Ved avstand større enn 600 meter er den visuelle tilleggsbelastningen og andre mulige effekter/virkninger som følge av tiltakene vurdert som så små at det ikke har vesentlig betydning for temaet kulturminner og kulturmiljø.

Konsekvenser

Anleggsfase

I det følgende er det kun grovt vurdert konflikt mellom planlagte rigg- og anleggsplasser.

- Anleggsplass i Indre Matre i Kvinnherad er i direkte konflikt med gravfelt, Askeladden id 35837. Ligger innenfor kulturmiljø 1.
- Anleggsplass i Indre Tungesvik i Etne kommune er i direkte konflikt med ei gravrøys, Askeladden id 90193.
- Anleggsplass på Halland i Etne kommune ligger nær en skålgropstein, Askeladden id 90147.
- Anleggsplass ved Erlandsvatnet i Tysvær kommune ligger nær et kulturminne med uavklart vernestatus, Askeladden id 134682. Ligger innenfor kulturmiljø 38.
- Anleggsplass på Førland i Tysvær kommune som er i direkte konflikt med en boplass fra steinalder, Askeladden id 54541. Ligger innenfor kulturmiljø 43.

Driftsfase

Delstrekning 1: Blåfalli – Litledalen

Alternativ 1.0 A berører 10 definerte kulturmiljø, hvorav kulturmiljø 6 til 12 er samme som for alternativ 1.1. Konsekvensen vurderes som **liten til middels negativ (-/--)**.

Alternativ 1.1 berører 9 definerte kulturmiljø, hvorav kulturmiljø 6 til 12 er samme som for alternativ 1.0. Konsekvensen vurderes som **liten til middels negativ (-/--)**.

Delstrekning 2: Litledalen Høylandshovda

Alternativ 1.0 B berører 6 definerte kulturmiljø, hvorav kulturmiljø 12 til 14 er samme som for alternativ 1.2. Konsekvensen vurderes som **liten til middels negativ (-/--)**.

Alternativ 1.2 berører 3 definerte kulturmiljø, hvorav kulturmiljø 12 til 14 er samme som for alternativ 1.0 B. Konsekvensen vurderes som **liten til middels negativ (-/--)**.

Delstrekning 3: Høylandshovda – Ølen

Alternativ 1.0 C berører 6 definerte kulturmiljø, hvorav alle kulturmiljøene er samme som for alternativ 1.3. Konsekvensen vurderes som **middels negativ (--)**.

Alternativ 1.3 berører 6 definerte kulturmiljø, hvorav alle kulturmiljøene er samme som for alternativ 1.0 C. Konsekvensen vurderes som **middels negativ (--)**.

Delstrekning 4: Ølen – Dalsdal

Alternativ 1.0 D berører 6 definerte kulturmiljø, hvorav alle kulturmiljøene er samme som for alternativ 1.4, men har ulikt omfang, og dermed ulik konsekvens, for kulturmiljø 24 (stor negativ (---)). Konsekvensen vurderes som **middels negativ (--)**.

Alternativ 1.4 berører 6 definerte kulturmiljø, hvorav alle kulturmiljøene er samme som for alternativ 1.4, men har ulikt omfang, og dermed ulik konsekvens, for kulturmiljø 24 (meget stort negativt (----)). Konsekvensen vurderes som **middels negativ (--)**.

Delstrekning 5: Dalsdal – Skjoldastraumen

Alternativ 1.0 E berører 1 definert kulturmiljø, som også alternativ 1.5 berører. Konsekvensen vurderes som **liten negativ (-)**.

Alternativ 1.5 berører 3 definerte kulturmiljø, hvor ett kulturmiljø er det samme som for alternativ 1.0. Konsekvensen vurderes som **liten negativ (-)**.

Delstrekning 6: Skjoldastraumen – Dueland

Alternativ 1.0 F berører 4 definerte kulturmiljø, hvorav 3 kulturmiljø er de samme som for alternativ 1.6. Konsekvensen vurderes som **middels til stor negativ (--/---)**.

Alternativ 1.6 berører 5 definerte kulturmiljø, hvor 3 kulturmiljø er det samme som for alternativ 1.0 F. Konsekvensen vurderes som **middels negativ (--)**.

Delstrekning 7: Dueland – Ådnavatnet

Alternativ 1.0 G berører 3 definerte kulturmiljø, samme som for alternativ 1.9. Konsekvensen vurderes som **liten negativ (-)**.

Alternativ 1.7 berører 5 definerte kulturmiljø. Konsekvensen vurderes som **liten til middels negativ (-/--)**.

Alternativ 1.8 berører 5 definerte kulturmiljø. Konsekvensen vurderes som **liten negativ (-)**.

Alternativ 1.9 berører 3 definerte kulturmiljø, som også blir berørt av alternativ 1.0G. Konsekvensen vurderes som **liten negativ (-)**.

Delstrekning 8: Ådnavatnet – Gismarvik

Alternativ 1.0 H berører 2 definerte kulturmiljø. Konsekvensen vurderes som **middels negativ (--)**.

Utvidelse Blåfalli koblingsanlegg

Det er ingen kjente kulturminner i eller nær planlagt utvidelse av koblingsanlegget. Konsekvensen blir **ubetydelig (0)**.

Ny Gismarvik transformatorstasjon

Det er ingen kjente kulturminner i eller nær planlagt ny transformatorstasjon i Gismarvik. Konsekvensen blir **ubetydelig (0)**.

Oppsummering av konsekvenser av rangering av alternativer mellom Blåfalli og Gismarvik:

Hovedalternativ	Konsekvens	Rangering
<i>Delstrekning 1: Blåfalli-Litledalen</i>		
1.0 A	Liten til middels negativ (-/--)	1
1.1	Liten til middels negativ (-/--)	1
<i>Delstrekning 2: Litledalen - Høylandshovda</i>		
1.0 B	Liten til middels negativ (-/--)	2
1.2	Liten til middels negativ (-/--)	1
<i>Delstrekning 3: Høylandshovda-Ølen</i>		
1.0 C	Middels negativ (--)	1
1.3	Middels negativ (--)	1
<i>Delstrekning 4: Ølen - Dalsdal</i>		
1.0 D	Middels negativ (--)	1
1.4	Middels negativ (--)	2
<i>Delstrekning 5: Dalsdal-Skjoldastraumen</i>		
1.0 E	Liten negativ (-)	1
1.5	Liten negativ (-)	2
<i>Delstrekning 6: Skjoldastraumen - Dueland</i>		
1.0 F	Middels til stor negativ (--/---)	2
1.6	Middels negativ (--)	1
<i>Delstrekning 7 - Dueland - Ådnavatnet</i>		
1.0 G	Liten negativ (-)	1
1.7	Liten til middels negativ (-/--)	3
1.8	Liten negativ (-)	2
1.9	Liten negativ (-)	1
<i>Delstrekning 8: Ådnavatnet - Gismarvik</i>		
1.0 H	Middels negativ (--)	1
<i>Minst konfliktfylte helhetlige løsninger Blåfalli-Gismarvik</i>		
Delstrekning 1: Begge strekningene 1.0 A og 1.1 er vurdert til å være like.		
Delstrekning 2: Alternativ 1.0 B		
Delstrekning 3: Begge strekningene 1.0 C og 1.3 er vurdert til å være like.		
Delstrekning 4: Alternativ 1.0 D		
Delstrekning 5: Alternativ 1.0 E		
Delstrekning 6: Alternativ 1.6		

Hovedalternativ	Konsekvens	Rangering
Delstrekning 7: Alternativ 1.0 G og 1.9 er vurdert til å være like. Delstrekning 8: Alternativ 1.0 H		
<i>Mest konfliktfylte helhetlige løsninger Blåfalli-Gismarvik</i>		
Delstrekning 1: Begge strekningene 1.0 A og 1.1 er vurdert til å være like. Delstrekning 2: Alternativ 1.2 Delstrekning 3: Begge strekningene 1.0 C og 1.3 er vurdert til å være like. Delstrekning 4: Alternativ 1.4 Delstrekning 5: Alternativ 1.5 Delstrekning 6: Alternativ 1.0 F Delstrekning 7: Alternativ 1.7 Delstrekning 8: Alternativ 1.0 H		
<i>Transformatorstasjon – utvidelse av eksisterende</i>		
Blåfalli koblingsanlegg	Ubetydelig (0)	1
<i>Transformatorstasjon - ny</i>		
Gismarvik transformatorstasjon – 300 kV	Ubetydelig (0)	1

Alternativ 2.0 Sauda - Skjoldastraumen

Alternativet berører 13 kulturmiljø. Konsekvensen er vurdert som **middels negativ (-)**.

Alternativ 2.1 Sauda – Litledalen

Alternativet berører ni kulturmiljø. Konsekvensen er vurdert som **liten negativ (-)**.

Alternativ 3.1 Oppheim - Frøland

Alternativet berører fire kulturmiljø. Konsekvensen er vurdert som **liten negativ (-)**.

Utvidelse Sauda transformatorstasjon

En utvidelse er vurdert til å ikke berøre kjente kulturminner og kulturmiljø. Konsekvensen er **ubetydelig (0)**.

Oppsummering av konsekvenser av alternativer som er aktuelle ved utvidelse av Sauda transformatorstasjon:

Alternativ	Konsekvens
<i>Sauda - Skjoldastraumen</i>	
2.0	Middels negativ konsekvens (-)
<i>Sauda - Litledalen</i>	
2.1	Liten negativ (-)
<i>Kobling 3.1 Oppheim - Hovda*</i>	
3.1	Liten negativ (-)
<i>Sauda transformatorstasjon</i>	
	Ubetydelig konsekvens (0)

*Alternativet gir også mulighet for å koble ledning fra Blåfalli til trasé 2.0.

Alternativ 6.0 Gismarvik – Håvik

Alternativet berører fem kulturmiljø. Konsekvensen er vurdert som **middels negativ konsekvens (--)**.

Oppsummering av konsekvens for alternativ 6.0:

Alternativ	Konsekvens
<i>Gismarvik - Håvik</i>	
6.0	Middels negativ konsekvens (--)

Mulige avbøtende tiltak

Avbøtende tiltak som omfatter kulturminner og kulturmiljø er nært knyttet til både naturlandskap og kulturlandskap. Avbøtende tiltak knyttet til landskap vil derfor i mange tilfeller ha virkning også for kulturminner og kulturmiljø innenfor samme landskapsrom. I utforming av planer og tiltak bør det være et generelt prinsipp å dempe negative virkninger på kulturminner og kulturlandskap. En god landskapstilpasning kan redusere negative konsekvenser, og nye inngrep i området bør ideelt sett legges i god avstand til kulturminner og kulturmiljø.

For å redusere virkningen vil gjennomføring av avbøtende tiltak være viktig for et godt sluttresultat, for eksempel gjennom bearbeiding av terreng (master, fyllinger, skjæringer, deponi og riggområder).

En bør søke å justere traseene for å unngå konflikt eller for tett nærføring med de kulturminnene som er mest uberørt og har høyest verdi i området. Den planlagte traséen bør justeres slik at den ikke kommer i direkte konflikt med de automatisk freda kulturminnene som ligger i følgende kulturmiljø:

- 8 Vik i Etne
- 18 Gamlestølen
- 24 Eide Vestre
- 28 Høgaste Tømre
- 36 Freiåsen (som for øvrig også er et turmål, jfr. temautredningen for friluftsliv)
- 43 Førland (lokalisert ved Fuglavatnet, som også er et kjent fiskevann, jfr. temautredningen for friluftsliv)

Dersom tiltak medfører direkte konflikt med automatisk freda kulturminner, og det ikke lar seg gjøre med justering av tiltak, kreves det dispensasjon fra kulturminneloven, jf. § 8, 1. ledd. Dersom dispensasjon blir gitt av Riksantikvaren, vil det normalt bli satt vilkår om arkeologiske utgravinger. Ved fjerning av automatisk freda kulturminner etter dispensasjonsvedtak, vil sikring av kunnskapsverdien som kulturminnene har gjennom utgraving, være et viktig avbøtende tiltak.

En skjøtsels- og tilretteleggingsplan er et avbøtende tiltak som kan virke positivt for kulturminne-verdiene i tiltaks- og influensområdet. Ved utarbeidelse av en miljø-, transport- og anleggsplan bør kulturminner omtales og sikres. Eventuelle undersøkelser i forbindelse med dispensasjon fra kulturminneloven for berørte lokaliteter i dette området kan gi ny og viktig kunnskap om bruken av området i forhistorisk tid. Det er positivt om dette kan bli formidlet i tråd med en skjøtsels- og tilretteleggingsplan.

Oppfølgende undersøkelser

I forbindelse med konsesjonssaken, vil tiltak bli vurdert opp mot § 9 i kulturminneloven, og arkeologiske registreringer vil eventuelt bli gjennomført. Hordaland og Rogaland Fylkeskommune, har meldt at det er behov for § 9 undersøkelser etter kulturminneloven i tiltaksområdene. Dersom en planlagt utbygging kommer i konflikt med automatisk freda kulturminner må planen justeres/ endres, eller det må søkes

dispensasjon fra kulturminneloven, jf. § 8, 1. ledd. Ved en eventuell dispensasjon stiller kulturminneloven vilkår, jf. § 10, at tiltakshaver dekker utgiftene til nødvendige arkeologiske undersøkelser for å sikre kunnskapsverdien.

Rogaland og Hordaland fylkeskommuner har vært kontaktet underveis i utredningen angående behovet for § 9-undersøkelser. Statnett vil avklare det endelige behovet for undersøkelser etter innsending av konsesjonssøknad og oversende nødvendig underlag til fylkeskommunene.

INNHALDSFORTEGNELSE

1	Innledning	11
2	Metodikk	12
2.1	Avgrensing av fagområdet	12
2.2	Nasjonale, regionale og lokale mål og retningslinjer	12
2.3	KU-programmet	13
2.4	Datagrunnlag	13
2.5	Vurdering av verdi, omfang og konsekvenser	14
2.6	Delstrekninger	17
2.7	Tiltakets influensområde	19
3	Områdebeskrivelse og verdivurdering	21
3.1	Kulturhistorisk utvikling	21
3.2	Kulturmiljø	23
4	Omfang og mulige konsekvenser	93
4.1	0-alternativet	93
4.2	Konsekvenser ny 420 kV kraftledning Blåfalli-Gismarvik	93
4.2.1	Konsekvenser i driftsfasen	93
4.2.2	Oppsummering av konsekvenser og rangering alternativer på strekningen Blåfalli - Gismarvik	100
4.3	Konsekvenser av alternativer fra Sauda transformatorstasjon / Sauda-Gismarvik samt kobling 3.1	101
4.3.1	Konsekvenser i driftsfasen	101
4.4	Konsekvenser av alternativ 6.0 Gismarvik – Håvik	104
4.5	Konsekvenser ved midlertidige anlegg	104
4.6	Mulige avbøtende tiltak	105
5	Potensialvurdering	106
6	Oppfølgende undersøkelser	111
7	Referanser og kilder	112

1 Innledning

Multiconsult Norge AS og underkonsulent Miljøfaglig Utredning AS har på oppdrag fra Statnett utredet konsekvenser for miljø og samfunn av tidligere meldt ny kraftledningsforbindelse på Haugalandet. Konsekvensutredningen vurderer alle alternativer som utredningsprogrammet fra NVE har fastsatt, med unntak av Håvik transformatorstasjon og sjøkabler. Utredningen ble utarbeidet i 2018 etter melding og høring av forslag til utredningsprogram i 2017. Rapportene er oppdatert med navn på ledningsalternativer i 2020, men det er ikke innhentet ny informasjon i forbindelse med oppdateringen.

Utredningen består av følgende rapporter fra Multiconsult/ Miljøfaglig Utredning:

- Konsekvensutredning av 420 kV Blåfalli/Sauda - Håvik/Gismarvik - **Landskap, friluftsliv og reiseliv** (Multiconsult rapport 10200439-01-TVF-RAP-01)
- Konsekvensutredning av 420 kV Blåfalli/Sauda - Håvik/Gismarvik **Naturressurser, forurensning og verdiskapning** (Multiconsult rapport 10200439-01-TVF-RAP-02)
- Konsekvensutredning av 420 kV Blåfalli/Sauda - Håvik/Gismarvik **Naturmangfold** (Multiconsult/ Miljøfaglig Utredning rapport 10200439-01-RIM-RAP-01A og B; versjon B er unntatt offentligheten pga. sensitiv artsinformasjon)
- Konsekvensutredning av 420 kV Blåfalli/Sauda - Håvik/Gismarvik - **Kulturminner og kulturmiljø** (Multiconsult rapport 10200439-01-RIM-RAP-02)
- Konsekvensutredning av 420 kV Blåfalli/Sauda - Håvik/Gismarvik – **Sammendrag av konsekvensutredning** (Multiconsult rapport 10200439-01-TVF-RAP-03)

Foreliggende rapport omhandler tema **kulturminner og kulturmiljø**, og er utarbeidet av Multiconsult. Vi henviser til *Sammendrag av konsekvensutredningen* (Multiconsult rapport 10200439-01-TVF-RAP-03) for omtale av utbyggingsplaner og beskrivelse av overordnet metodikk for konsekvensutredning som er lagt til grunn.

2 Metodikk

2.1 Avgrensning av fagområdet

Begrepene kulturminner og kulturmiljø er definert i kulturminneloven § 2 «Med kulturminner menes alle spor etter menneskelig virksomhet i vårt fysiske miljø, herunder lokaliteter det knytter seg historiske hendelser, tro eller tradisjon til. Med kulturmiljø menes områder hvor et eller flere kulturminner inngår som en del av en større helhet eller sammenheng».

Forvaltningen skiller mellom automatisk freda kulturminner (også kalt fornminner) og nyere tids kulturminner. Alle fornminner som er eldre enn 1537 (reformasjonen), stående bygninger og mynter eldre enn 1650 og samiske kulturminner og kulturminner i vann og vassdrag eldre enn 100 år er automatisk freda. Automatisk fredning gjelder selve kulturminnet og en sikringszone på minst fem meter omkring det inntil rette forvaltningsmyndighet har bestemt noe annet. Nyere tids kulturminner kan fredes etter vedtak.

Tiltaket strekker seg gjennom seks kommuner og to fylker. Rogaland og Hordaland fylkeskommune er forvaltningsmyndighet etter kulturminneloven i det aktuelle planområdet for automatisk freda kulturminner. Bergens Sjøfartsmuseum er rette myndighet for forvaltning av kulturminner under vann i det aktuelle planområdet. Rogaland og Hordaland fylkeskommunen har i tillegg til de delegerte statlige oppgavene etter kulturminneloven ansvar som regionalt myndighet og et overordnet ansvar for nyere tids kulturminner. I dispensasjonssaker som gjelder kulturminneloven samt middelalderkirker og middelalderbygrunn er Riksantikvaren rette myndighet. Etne, Kvinnherad, Sauda, Vindafjord, Tysvær og Haugesund kommuner har ett eget ansvar for forvaltning av kulturminner som myndighet etter plan- og bygningsloven.

Kulturminner som utredningstema omfatter freda kulturminner (automatisk freda, vedtaksfreda og forskriftsfreda), nyere tids kulturminner og kulturmiljø i planområdet. En samlet vurdering av et områdes kulturhistorie, kulturminner og tidsdybde vil danne grunnlag for avgrensning av kulturmiljø. Det er innhentet informasjon om kulturminner og kulturmiljø som kan komme i konflikt med utbyggingsplanene.

Temautredningene for landbruk, naturmangfold, landskapsbilde, nærmiljø og friluftsliv og kulturminner og kulturmiljø vil overlape hverandre i beskrivelsen av konsekvenser for kulturlandskapet. De ulike temarapportene vil ha ulike innfallsvinkler til begrepet kulturlandskap. Den delen av kulturlandskapet som har registrerte fysiske spor etter menneskers bruk av landskapet er vurdert under fagtema kulturminner og kulturmiljø.

2.2 Nasjonale, regionale og lokale mål og retningslinjer

St.meld. nr. 16 (2004-2005) «Leve med kulturminner» er fulgt opp med en ny St.meld. nr. 35 «Framtid med fotfeste» (2012-2013). Den nye meldingen omtaler justeringene i kulturminnepolitikken som er viktige for at en skal nå de målene Stortinget har satt. Fredningspolitikken skal prioritere helhetlige kulturmiljø, og i større grad ta hensyn til de praktiske og økonomiske konsekvensene en fredning får for samfunnet. Meldingen er retningsgivende for kulturminneforvaltningen i Norge.

Både Rogaland og Hordaland fylkeskommune har en egen regional kulturplan hvor kulturminner og kulturmiljø er en del av og skal bidra til en god forvaltning av fylkets nasjonale og regionale kultur- og naturarv og skape grunnlag for innsikt og forståelse for egen historie og identitet. Av kommunene i tiltaksområda har Sauda, Vindafjord og Tysvær utarbeida egne kulturminneplaner.

2.3 KU-programmet

Utredningsprogrammet, fastsatt av Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) den 2. februar 2018, har gitt følgende retningslinjene/føringene for den konsekvensutredningen for kulturminner og kulturmiljø:

- *Kjente automatisk fredete kulturminner, vedtaksredete kulturminner, nyere tids kulturminner og kulturmiljø i traseene og i influensområdene, skal beskrives. Med influensområdet menes de områder hvor anleggene kan bli synlige fra kulturminner og kulturmiljø. Influensområdet vil ofte være betraktelig større enn selve influensområdet.*
- *Kulturminnene og kulturmiljøenes verdi skal vurderes og vises på kart.*
- *Potensiale for funn av automatisk fredete kulturminner skal angis og vises på kartet.*
- *Direkte virkninger og visuelle virkninger av tiltaket for kulturminner og kulturmiljø skal beskrives og vurderes. Dette skal gjøres både for tiltaksområdene og influensområdene. Tiltaksområdet omfatter de enkelte traséalternativene, transformatorstasjonene og areal som berøres av nødvendige baneanlegg.*
- *Det skal gjøres rede for hvordan eventuelle negative virkninger for kulturminner kan unngås ved justering av tiltaket.*

Fremgangsmåte:

Utredningen skal bygge på eksisterende kunnskap, og relevant dokumentasjon skal gjennomgås for eksempel www.kulturminnesok.no, www.askeladden.ra.no og SEFRAK i Matrikkelen. Fylkeskommunen og lokale myndigheter/kilder skal kontaktes. For strekninger eller områder hvor gjennomgang av dokumentasjon og kontakt med myndigheter/lokalkjente viser stort potensiale for funn av hittil ukjente automatisk fredete kulturminner, skal vurderingene i nødvendig grad suppleres med befarings på barmark.

Riksantikvarens «Rettleiar: Kulturminne og kulturmiljø i konsekvensutgreiingar» (2003) og NVEs veileder 2/2004 «Hensynet til kulturminner og kulturmiljøer ved etablering av energi- og vassdragsanlegg», skal benyttes i vurderingen. For å vurdere visuelle virkninger benyttes NVEs veileder 3/2008 «Visuell innvirkning på kulturminner og kulturlandskap». Utredningen for kulturminner og kulturmiljø skal sees i sammenheng med vurderingene for «landskap og visualisering» og «friluftsliv».

2.4 Datagrunnlag

Som grunnlag for utredningen er det hentet inn dokumentasjon av kulturminner og kulturmiljø. Dokumentasjonen er basert på tilgjengelige kilder og litteratur. Det har vært kontakt med kulturminneforvaltningen i Rogaland og Hordaland fylkeskommune. Planområdet er ikke befart av arkeolog.

Kartleggingen av kulturminner i utredningen er basert på registreringer i Riksantikvarens sin kulturminnedatabase Askeladden, Universitetenes arkeologiske gjenstandsdatabase Unimus og bygningsregisteret SEFRAK.

Alle registrerte automatisk freda kulturminner skal være lagt inn i databasen Askeladden. Databasen er tilgjengelig for forvaltning og andre som jobber med utredningsarbeid og arealplanlegging. Kartfesting og registrering av automatisk freda kulturminner vil aldri bli helt fullstendig. Man regner med at bare om lag 10 % av alle slike kulturminner er kjent. De resterende er ikke synlige eller lite synlige på markoverflaten og er ikke registrert. Potensialet for nye funn av automatisk freda kulturminner er vurdert på bakgrunn av tilgjengelig informasjon fra databasen Askeladden og skriftlige

kilder. Rogaland og Hordaland fylkeskommune har vurdert at det er behov for § 9 undersøkelser etter kulturminneloven i tiltaksområdet. Askeladden blir kontinuerlig oppdatert, det er likevel slik at enkelte automatisk freda kulturminner som er fjernet enten ved utgraving eller annen aktivitet ikke har oppdatert status. Det er enkelte kulturminner som har uavklart vernestatus. Det er fylkeskommunen som har myndighet til å avgjøre om et kulturminne er automatisk freda eller ikke. Dette vil avgjøres gjennom §9 registreringene i planområdet. Der hvor det er opplagt at kulturminnet er fjernet ved at området er helt nedbygd er disse kulturminnene ikke tatt med i utredningen. Dette gjelder både kulturminner som har status automatisk freda og uavklart vernestatus. Der hvor de inngår i et kulturmiljø er dette kommentert. Når det gjelder vurdering av potensial for funn av automatisk freda kulturminner er alle registrerte kulturminner uavhengig av vernestatus med i vurderingen.

Et stort antall bygninger bygd før 1900 er registrert i SEFRAK, som er et landsdekkende register over eldre bygninger og andre kulturminner. Rogaland fylkeskommune har foretatt en evaluering av de SEFRAK-registrerte objektenes verneverdi i etterkant av registreringen i SEFRAK. Objektene er delt inn i tre kategorier etter kulturhistorisk verdi; A-, B- og C- objekt. A-objekt har stor kulturhistorisk verdi med fredningspotensial (vedtakfredning). B-objekt har verdi som gjør de aktuelle å bevare ved regulering til hensynsoner etter plan- og bygningsloven. C-objekt har verdi som gjør at de behandles etter gjeldene bestemmelser i plan- og bygningsloven. I tillegg har Sauda, Vindafjord og Tysvær kommune vurdert og prioritert kulturminner i sine kulturminneplaner.

Kriterier for utvelgelse av kulturmiljøer følger Riksantikvarens anbefalinger om at kulturminner har størst verdi i en større helhet. Med utgangspunkt i dette er det i forbindelse med denne utredningen avgrenset 71 områder som utgjør helhetlige kulturmiljøer. Inndelingen av kulturmiljøene synliggjør at kulturminner som enkeltobjekt inngår i større kulturhistoriske strukturer som må sees i sammenheng, og som står i en nær relasjon til kulturlandskapet de er en del av. Gjenkjenning og avgrensing av kulturmiljø er basert på en faglig begrunnet vurdering og tolkning av landskap og kulturhistoriske spor.

Kulturmiljøene er vist på temakart for kulturminner og kulturmiljø. Omfanget av kartfesta og beskrevne kulturminner og kulturmiljøer er vurdert ut fra det som anses som planområdets influensområde.

Datagrunnlaget vurderes som middels godt.

2.5 Vurdering av verdi, omfang og konsekvenser

Denne konsekvensutredningen er basert på en «standardisert» og systematisk tre-trinns prosedyre for å gjøre analyser, konklusjoner og anbefalinger mer objektive, lettere å forstå og lettere å etterprøve.¹ Det henvises til sammendraget av konsekvensutredningen for en beskrivelse av den generelle metodikken.

Planområdet er inndelt i 71 kulturmiljøer som er vurdert hver for seg ut fra verdi, omfang (tiltakets virkning) og konsekvens. Når det gjelder detaljeringsgrad er dette tilpasset det behovet som gjelder den planlagte utbyggingen. Det er de store linjene som er forsøkt risset opp og detaljer som er tatt med der hvor det er sett som nødvendig. Alle større objekt av betydning er tatt med, enkeltliggende SEFRAK-bygninger, kulturminner med uavklart vernestatus og gjenstandsfunn fra forhistorisk tid i influens-områdene vil kunne være utelatt.

Retningslinjer i Riksantikvarens veileder (rapport nr. 31-2003) om «Kulturminne og kulturmiljø i konsekvensutgreiingar» har vært veiledende i de fagvurderingene som er gjort.

Det er i vurderingene skilt på driftsfase og anleggsfase. Driftsfasen med permanente tiltak konsekvensutredes og anleggsfasen med midlertidige tiltak beskrives med virkninger. Avbøtende tiltak er vurdert.

Trinn 1 i vurderingene er å beskrive området karaktertrekk og verdier innenfor de ulike temaene/fagområdene. Verdien blir fastsatt langs en skala som spenner fra *liten* til *stor* verdi. Metodikken etter håndbok V712 medfører at man skal vurdere og grunngi den kulturhistoriske verdien til de ulike kulturminnene og kulturmiljøene de inngår i. Kjente kulturminner og kulturmiljø er kort beskrevet og deretter gitt en verdi basert på kriterier etter Håndbok V712 (jf. Tabell 2-1). Når det gjelder definisjonen av kulturmiljø er dette tilpasset utredningen og det er forsøkt å se på sammenhenger.

Kulturminneloven gir en vid definisjon av hva som er kulturminne og kulturmiljø. I forvaltningen av kulturminner blir det lagt vekt på at mangfoldet av kulturmiljø og kulturminner skal tas vare på, og at et representativt utvalg skal prioriteres for vern. Det skal legges vekt på kulturhistoriske sammenhenger framfor enkeltobjekt.

Grunnlaget for å verne kulturminner og kulturmiljø er at de har verdi som kilder til kunnskap, som grunnlag for opplevelse og som ressurs for bruk. Ved vurdering av kulturminnet sin kunnskapsverdi skal representativitet, sammenheng/miljø, autentisitet og fysisk tilstand vurderes. Mennesker opplever kulturminne og kulturmiljø på hver sin måte. Opplevelser henger blant annet sammen med kunnskap, holdninger og tilknytting til stedet. Kulturminnene er med på å vise kontinuitet og endring i det fysiske miljøet og gir stedet karakter.

Mange kulturminner og kulturmiljø er i daglig bruk, og har på denne måten verdi som bruksressurs i seg selv. I forbindelse med friluftsliv og turisme inngår kulturminnene som en del av opplevelsene, og kan på denne måten ha pedagogisk verdi. Kulturminnene er med andre ord en indirekte ressurs som kan gi grunnlag for næringsutvikling.

De ulike kriteriene knyttet til vurderingen av kunnskaps- og opplevelsesverdier kan ofte overlape hverandre. Hvilke kriterier som det blir lagt mest vekt på er derfor avhengig av de aktuelle kulturminnene og kulturmiljøene. Kunnskapsverdiene blir vektlagt ved vurderinger av nasjonale interesser. Verdivurderingen er holdt på et generelt nivå. Fornminner er automatisk freda etter kulturminneloven, og har sammen med vedtaksfreda og forskriftsfreda kulturminner per definisjon stor verdi.

Tabell 2-1. Kriterier for verdisetting av kulturminner og kulturmiljø fra Vegdirektoratets Håndbok V712.

	Liten verdi	Middels verdi	Stor verdi
Forninner/ samiske kulturminner (automatisk fredet)	Vanlig forekommende enkeltobjekter ute av opprinnelig kontekst	Representativ for epoken/funksjonen og inngår i en kontekst Steder det knytter seg tro/tradisjon til	Sjeldent eller spesielt godt eksempel på epoken/funksjonen og inngår i en viktig kontekst Steder av regional eller nasjonal betydning som det er knyttet tro/tradisjon til
Kulturmiljøer knyttet til primærnæringene (gårdsmiljøer/fiskebruk/småbruk og lignende)	Miljøet inngår i en lokal sammenheng men ligger ikke i opprinnelig kontekst Bygningsmiljøet er vanlig forekommende eller inneholder bygninger som bryter med tunformen Inneholder bygninger av begrenset kulturhistorisk/arkitektonisk betydning	Miljøet er viktig i en regional sammenheng Enhetlig bygningsmiljø som er representativt for regionen, men ikke lenger vanlig og hvor tunformen er bevart. Inneholder bygninger med kulturhistorisk/arkitektonisk betydning	Miljøet er viktig i nasjonal sammenheng Bygningsmiljø som er sjeldent eller særlig godt eksempel på epoken/funksjonen og hvor tunformen er bevart Inneholder bygninger med stor kulturhistorisk/arkitektonisk betydning
Kulturlandskap	Kulturlandskap med få kulturhistoriske spor	Kulturlandskap som inneholder flere kulturhistoriske spor som ligger i en kontekst	Sjeldent/ godt bevart kulturlandskap av nasjonal betydning
Kulturmiljøer i tettbygde områder (bymiljøer, tettsteder etc.)	Miljøet er vanlig forekommende eller er fragmentert Inneholder bygninger som har begrenset kulturhistorisk betydning	Enhetlig miljø som er representativt for epoken, men ikke lenger vanlig Inneholder bygninger med arkitektoniske kvaliteter og/eller kulturhistorisk betydning	Enhetlig miljø som er sjeldent eller særlig godt eksempel på epoken. Inneholder bygninger med spesielt store arkitektoniske kvaliteter og/eller av svært stor kulturhistorisk betydning
Tekniske og industrielle kulturmiljøer	Miljøet er vanlig forekommende og ligger ute av kontekst Inneholder konstruksjoner uten spesielle arkitektoniske kvaliteter	Miljøet er representativt for epoken og ligger i opprinnelig kontekst Inneholder konstruksjoner med arkitektoniske kvaliteter	Miljøet er sjeldent og et spesielt godt eksempel på epoken og inngår i en viktig kontekst Inneholder konstruksjoner med spesielt store arkitektoniske kvaliteter
Andre kulturmiljøer (enkeltbygninger, kirker, parker og lignende)	Miljøet er vanlig forekommende og/eller fragmentert Bygninger uten spesielle kvaliteter	Miljø som er representativt for epoken, men ikke lenger vanlig Inneholder bygninger/objekter med arkitektoniske/kunstneriske kvaliteter	Miljø som er sjeldent og/eller et særlig godt eksempel på epoken. Bygninger/objekter med svært høy arkitektonisk/kunstnerisk kvalitet

Trinn 2 består i å beskrive og vurdere utbyggingens omfang/virkning. Størst negativt omfang blir det selvsagt dersom et tiltak medfører direkte inngrep i et kulturminne, men også indirekte påvirkning som visuelle virkninger kan medføre betydelig negativt omfang. Med økende avstand vil de visuelle virkningene gå fra å være betydelige til å bli marginale, fra dominerende til ubetydelige. Fjernvirkningseffekten vil gradvis avta og på større avstander vil virkningen som regel være meget liten.

For at det skal være håndterlig for vurdering av omfang og konsekvens er veiledende kriterier lagt til grunn:²

- Nærføringszone inntil 3 x mastehøyde
- Nærvirkningszone inntil 10 x mastehøyde
- Fjernvirkningszone inntil 20 x mastehøyde
- Visuell siktbarhetszone inntil 4 km

Det er noe ulik høyde på mastene på et linjestrekk alt etter terreng og avstand mellom mastene. På bakgrunn av ovenfor nevnte kriterier er veiledende avstandssone satt ut ifra maksimum mastehøyde på ca. 30 meter jf. kapittel 2.2. Avstandssonene er kun veiledende for vurdering av omfang og konsekvens. Disse må også vurderes kvalitativt. Et kulturminne som ligger i tiltaksområdet vil følgelig

bli mer ødelagt og dermed vil tiltaket få større omfang og konsekvens for dette kulturminnet enn et som ligger utenfor selve tiltaksområdet.

Tabell 2-2. Avstandskriterier for vurdering av omfang og konsekvens.

Avstandssone	Avstander	Omfang - negativt	Konsekvens - negativ
Nærføringssone	0 – 90 meter	Stort	Middels – Stor
Nærvirkningssone	90 – 300 meter	Middels	Middels
Fjernvirkningssone	300 – 600 meter	Lite	Liten
Visuell siktbarhetssone	>600 meter	Lite - Ubetydelig	Liten - ubetydelig

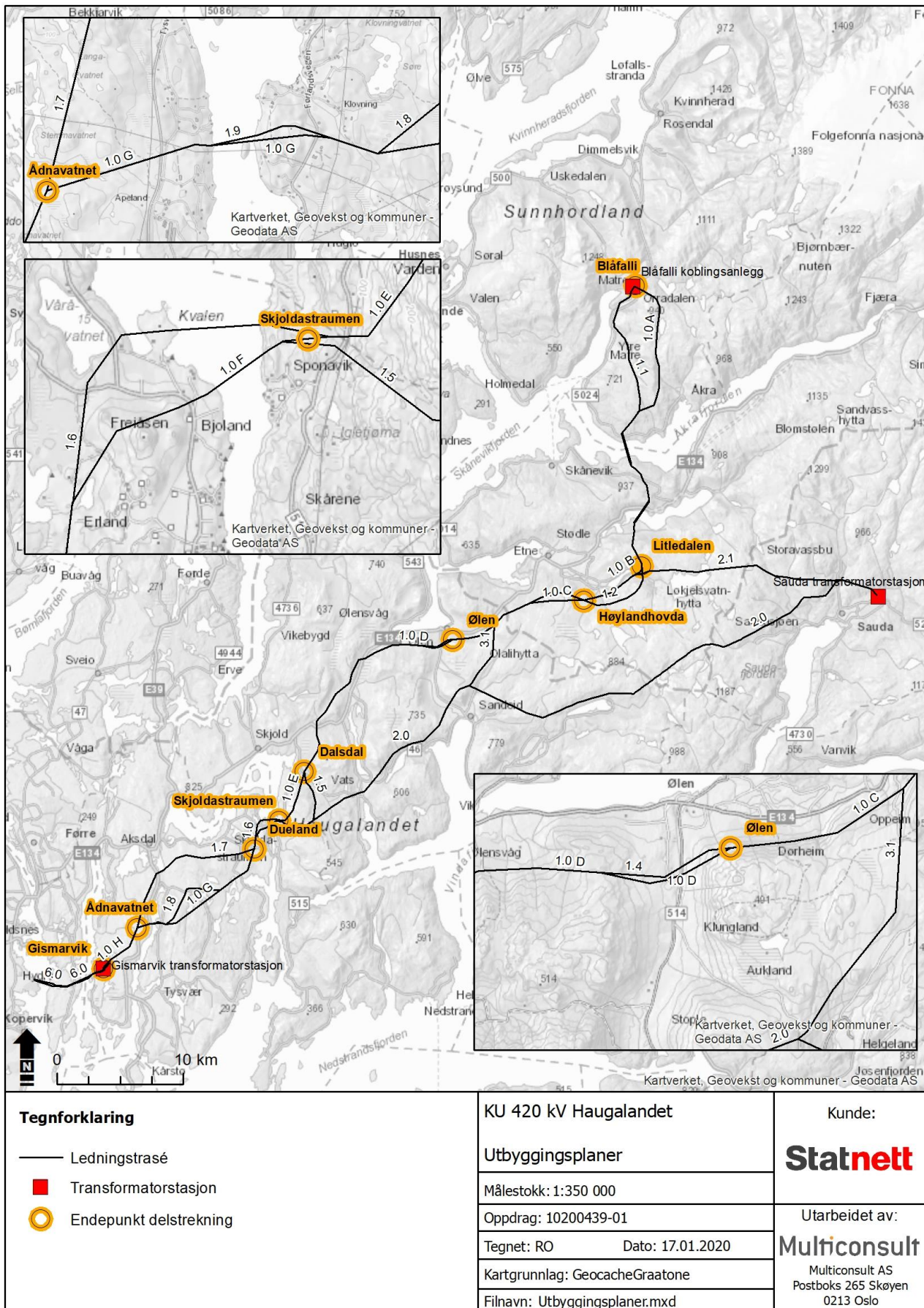
Det tredje og siste trinnet i konsekvensvurderingene består i å kombinere verdien av området og utbyggingens omfang/virkning for å få den samlede konsekvensvurderingen iht. metodikken i V712.

2.6 Delstrekninger

Strekningen mellom Blåfalli og Gismarvik er delt inn i åtte delstrekninger. I konsekvensutredningen er det vurdert omfang og konsekvens for hvert alternativ innenfor disse delstrekningene i tillegg til at det er gjort en innbyrdes rangering. Se figur 2-1.

Konsekvensene for alternativene 2.0 og 2.1 fra Sauda transformatorstasjon til hhv. Litledalen og Skjoldastraumen samt alternativ 3.1 er utredet separat og ikke innbyrdes rangert (traseene er ikke helt sammenlignbare). Det er en rekke koblingsmuligheter mellom alternativer fra Blåfalli og Sauda, enten fra Litledalen, Ølen eller Skjoldastraumen.

Alternativ 6.0 fra Gismarvik til Blåfalli er ikke omfattet av konsesjonssøknaden som denne utredningen vedlegges, men inngår i konsekvensutredningen.

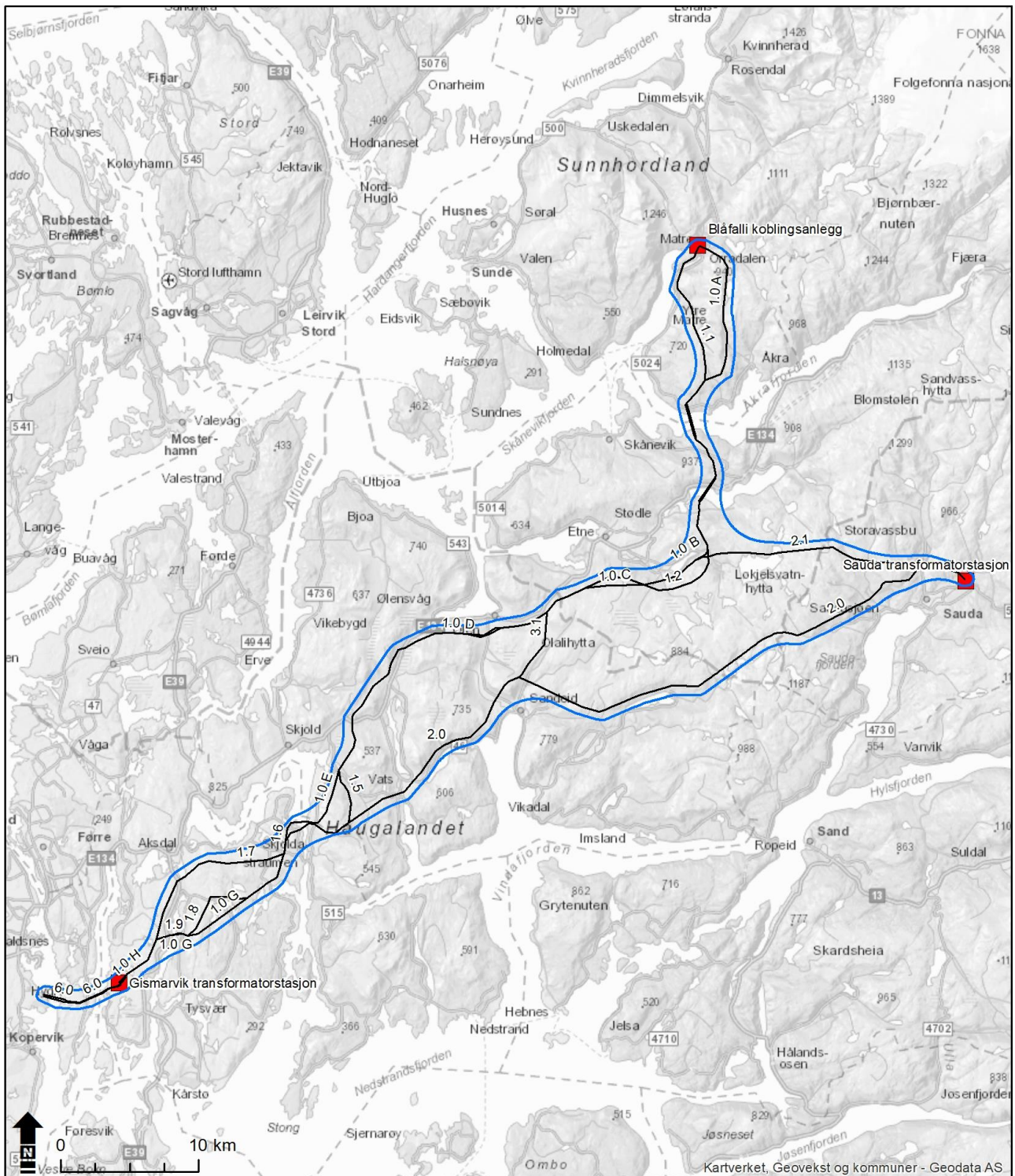

Figur 2-1. Utbyggingsplaner og oversikt over endepunkter for delstrekningene utredningsområdet er oppdelt i.

2.7 Tiltakets influensområde

Tiltaksområdet består av alle områder som blir direkte påvirket av arealbeslag ved planlagt utbygging, for eksempel kraftledning, anleggsveier, deponi og riggområder som er kjent på dette tidspunktet. Ut ifra ryddebelte på ca. 40 meter er det her definert en tilsvarende korridor på 40 meter som tiltaksområdet for luftledning, for transformatorstasjoner er selve tiltaksområdet som vist i kart i omtale av utbyggingsplanene i rapporten med sammendrag av konsekvensutredningen.

Influensområdet er det området som tiltaket virker inn på, fra de direkte konsekvensene tiltaket har i form av fysiske inngrep i tiltaksområdet til indirekte konsekvenser i form av visuell påvirkning. Influensområdet blir påvirket blant annet av tiltakets lokalisering og utforming, visuelle sammenhenger, vegetasjon og landskap. I teorien er influensområdet alle områder der ledningen er synlig fra. For at vurderingen av de visuelle virkningene skal være relevante og håndterlige er avstandskriterier benyttet (se tabell 2-2). I denne utredningen er influensområdet definert som alt areal innenfor 600 meter avstand fra ledningstraseer, dvs. at alle registrerte kulturminner innenfor dette området er med i vurderingen. Enkeltstående SEFRAK-bygg og andre kulturminner vil kunne være utelatt. Ved avstand større enn 600 meter vurderes den visuelle tilleggsbelastningen og andre mulige effekter/virkninger som følge av tiltakene som så små at det ikke har vesentlig betydning for temaet som utredes. Figur 2-2 viser ytre grenser for influensområdet for kulturminner og kulturmiljø.

<p>Tegnforklaring</p> <p> Influensområde</p> <p>— Ny 420 kV ledning</p> <p>■ Transformatorstasjon</p>	<p>KU 420 kV Haugalandet</p>	<p>Kunde:</p>
	<p>Influensområde kulturminner/-miljø</p>	<p>Statnett</p>
	<p>Målestokk: 1:350 000</p>	
	<p>Oppdrag: 10200439-01</p>	
	<p>Tegnet: RO Dato: 20.01.2020</p>	
<p>Kartgrunnlag: GeocacheGraatone</p>		
<p>Filnavn: Kulturminner.mxd</p>	<p>Utarbeidet av:</p>	
	<p>Multiconsult</p> <p>Multiconsult AS Postboks 265 Skøyen 0213 Oslo</p>	

Figur 2-2. Influensområde for kulturminner og kulturmiljø. Kun ytre grense er vist.

3 Områdebeskrivelse og verdivurdering

3.1 Kulturhistorisk utvikling

Forhistorie og middelalder

For 20 000 tusen år siden lå Norge under tykk is. Ytterkysten av fastlandet fra Stavanger til Haugesund ble isfritt allerede for 16 000 år siden og iskanten trakk seg raskt tilbake innover fjordene.³ De første menneskene som kom til kysten av Norge var fangstfolk som drev med jakt, fiske og sanking. Det er svært trolig at disse menneskene utnyttet store områder og stadig var på flyttefot. De eldste boplassene finnes ute langs kysten og på høyfjellet i Rogaland og Hordaland. Boplassene i første del av eldre steinalder (mesolitikum) er små og det antas at alle boplassene ved kysten har ligget nær datidens strandsoner. De mellom- og seinmesolittiske boplassene har en noe større utbredelse, men er mest vanlige i ytre strøk. Mange lokaliteter viser en sterkt tilknytning til fiskerike tidevannsstrømmer og har sannsynlig vært delvis permanente oppholdssteder over lang tid.⁴

Yngre steinalder (neolitikum) var en brytningstid hvor jordbruket gradvis overtok som hovederhverv. De første jordbrukerne slo seg ned på leddrevet og selvdrenerende morenejord nær vann som var godt egnet for jordbruk. Dyrking av korn og husdyrhold førte til at menneskene ble mer bofaste. Mye tyder på at det tidlige jordbruket ble kombinert med jakt og fangst. I den siste fasen av yngre steinalder slo jordbruket med fast bosetning, husdyrhold og korndyrking gjennom og hadde ved begynnelsen av eldre bronsealder nådd utover store deler av landet.⁵ Jæren, Ryfylkeøyene, Karmøy og deler av Sunnhordland skiller seg fra resten av kysten på Vestlandet med særlig godt jordbruksland. Formingen av kystlyngheien i Rogaland og Hordaland startet allerede i yngre steinalder, og over store deler av de ytre kyststrøkene var den etablert allerede i yngre bronsealder.⁶ Forming av jordbrukslandskapet strekker seg også helt tilbake til yngre steinalder. I bunnen av Etnefjorden, på Grindheim- og Stødleterrassene er et større område avsatt til et kulturhistorisk landskap av nasjonal verdi, som et rikt jordbrukslandskap med lang historie.⁷

På Jæren og til dels i Sunnhordland i Etne og Ølen er det i siste del av yngre steinalder og eldre bronsealder ikke mulig å skille fra nordlige Jylland når det gjelder gjenstandsfunn, gravskikk og bosetningsspor. Området har en sterk tilknytning til den felles nordiske jordbrukskulturen i Sør-Skandinavia.⁸ Det er registrert mange boplasser særlig langs kysten datert til steinalder, bare på Karmøy, i Tysvær og i Vindafjord er det registrert henholdsvis rundt 140, 80 og 40 lokaliteter med datering til steinalder i Askeladden. Det blir færre lokaliteter lengre inn i fjordene, med henholdsvis 1, 5 og 17 registrert i Etne, Sauda og Kvinnherad.⁹

Bronsealderen er kjennetegnet av at det første metallet tas i bruk. Bronse er en legering mellom tinn og kopper. Det er generelt få funn av bronsegjenstander i Norge, det er funnet kun rundt 800 bronsegjenstander i hele Norge. Den ytre delen av Sør-Vestlandet, særlig Jæren sammen med Sunnhordland, skiller seg likevel ut som et særlig rikt område med mye funn. Fra Ølensvåg i Vindafjord kommune er det et kjent offerfunn av tre skaftholøksker av bronse.¹⁰ Det er også tydelig at samfunnet i denne perioden utvikler seg til å bli mer lagdelt, noe som viser seg i sammenhengen med hvem som hadde tilgang på bronse og gull.¹¹

Eldre bronsealder er kjennetegnet av bl.a. helleristninger og store monumentale gravhauger og gravrøyser. I Etne er det registrert flere helleristningsfelt fra denne perioden med en stor variasjon i motivene.¹² Rogaland har spesielt mange store gravhauger fra denne perioden hvor mange ligger langs skipsleia. I løpet av bronsealder endrer gravskikken seg og det blir vanlig å brenne sine døde. Endringen av gravskikken er regnet som et skille i bronsealder og markerer overgangen til yngre bronsealder.

Markering av rikdom er tydelig i gravhaugene fra eldre bronsealder mens branngravskikken gir inntrykk av likhet i yngre bronsealder.¹³

I jernalderen begynte menneskene for alvor å opparbeide tun og innmark. Kystlyngheien økte da også i stort i omfang fra eldre jernalder.¹⁴ Eiendom og tilgang på ressurser ga grunnlag for et lagdelt samfunn styrt av høvdinger. På Sør-Vestlandet oppsto dette trolig allerede rundt Kr.f.¹⁵ På Sør-Vestlandet er det kjent et stort antall gårdsanlegg fra jernalder og middelalder som senere ble forlatt, såkalte ødegårder. De fleste av disse anleggene har fremdeles synlige rester etter hustuffer, gravrøyser, rydningsrøyser, geiler, gjerder og åkerreiner. Litt nord for tiltaksområde på Vårå i Tysvær kommune er det spor etter et slikt gårdsanlegg, med en over 50 meter lang bygning.¹⁶ Det er også kjent et stort antall gravminner i området, enten som enkelt liggende gravminner eller i større gravfelt.

I slutten av vikingtid blir kristendommen innført og i middelalderen får kirken en sentral posisjon i samfunnet. Stavanger er allerede en by i middelalderen og det ble opprettet bispesete her i 1125.¹⁷ Kongemakta fester sitt grep ved rikssamling og statsdanning. Befolkninga øker og mer areal blir utnyttet, og det er fram mot svartedauden en intensiv bruk og utnyttning av både innmarks- og utmarksressurser.¹⁸ I middelalder var det stormenn, kongen eller kirken som var de store jordeierne. Mange av de som drev jorda var leilendinger. Etter hvert som folketallet økte utover middelalder ble gårdene delt i flere bruk. Disse brukene lå ofte utenfor de eldste bosetningsområdene, i mer marginale områder. Tidlig på 1300-tallet var det generelt dårlige tider i Norge med stagnasjon og nedgang i handel og jordbruk. I 1349 kom pesten til Norge hvor mer enn halvparten av befolkningen døde og tallrike gårder ble lagt øde.¹⁹

Etter 1500 og frem til vår tid

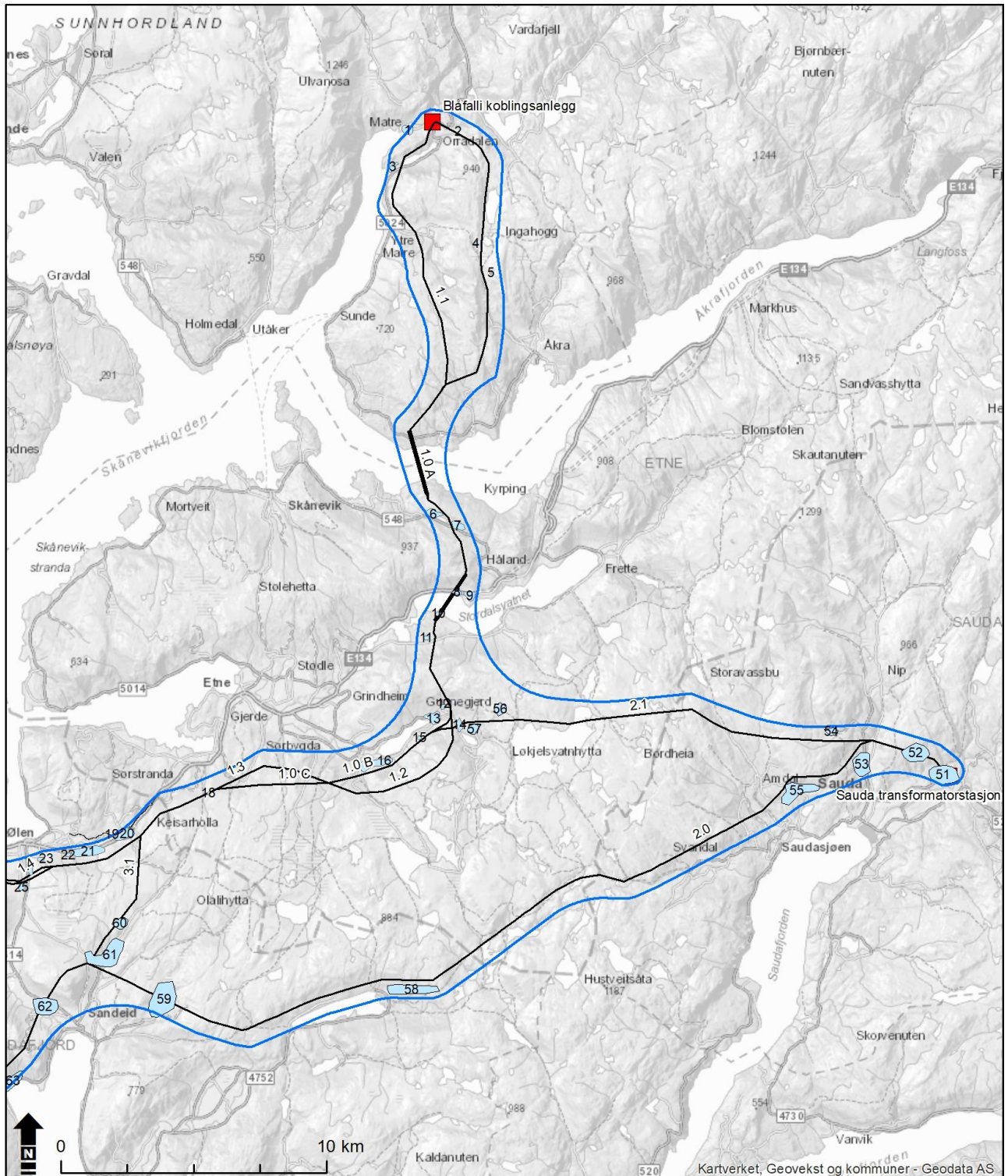
Ved reformasjonen ble alt kirkegods lagt til staten og på 1600-tallet ble deler av dette solgt til borgere og embetsmenn. En stor del av befolkningen var fremdeles leilendinger, men fra slutten av 1600-tallet og utover 1700-tallet er det en økende overgang fra leilending til selveier. Med stigende folketall utover 1500-tallet fulgte også gjenryddinger av ødegårder, nydyrking og deling av større gårder. Det åpnet seg også flere inntektsmuligheter ved at det hadde oppstått nye næringsveger. Bergverksdrift med ved- og tømmerhogst startet på slutten av 1500-tallet, og trelasthandel og handverksfagene utviklet seg på 1600-tallet. Bøndene fikk bedre muligheter til å selge det de hadde til overs av produkt gården produserte. Handelen i byene og de faste markedene tok seg opp i denne perioden²⁰.

Folketallet økte kraftig i første halvdel av 1800-tallet og det stigende folketallet måtte først og fremst oppveies med et mer intensivt jordbruk. Kystlyngheiene hadde da sin største utbredelse.²¹ Bøndene knyttet til seg flere husmenn og husmannsplassene vokste frem i utkantene av gårdsområdene på 1700- og 1800-tallet. Husmannsvesenet fikk en relativ kort historie med utvandringen til Amerika. De fleste plassene ble bare drevet i en generasjon. Helt til midten av 1800-tallet ble jordbruksressurser dårlig utnyttet som en følge av steinete morenejord og mye lynghei og myr. På 1800-tallet startet den store utskiftningen av de gamle fellestunene med teigblanding. Prinsippet var at husene på hvert bruk skulle ligge hver for seg med innmarka samlet. Jordbruket ble drevet med tradisjonelt spadebruk og teigblanding frem til 1850 da bedre driftsmetoder og nye redskap reformerte driften. I kulturlandskapet som ble til i tiden etter utskiftningen og nye driftsmetoder ligger gårdstuna hver for seg med store sammenhengende åker- og engareal som er ryddet for stein og tilpasset moderne plog, harv og slåmaskin. Det som preger dagens kulturlandskap er de moderne driftsformer i jordbruket med store driftsbygninger, jorder som er tilrettelagt for maskinell drift og et godt utbygd vegnett. En finner også spor etter forhistoria og den gamle gårdstrukturen med tun og steingarder i eiendomsskifte som et karakteristisk trekk i landskapet.²²

Fra midten av 1800-tallet foregikk det en gjennomgripende industrialisering av Norge, et stort antall med større og mindre industristeder oppsto. Industrialiseringen var en av forutsetningen for fremveksten av mange tettsteder. I Sauda tok det så smått til med funn av sink på Birkeland i 1881, hvor det i en kort periode frem til 1899 var gruvedrift. Gruvedriften ga på en måte et varsel om en ny tid av den senere kraftutbygging og industrireisningen i Sauda. I 1914 ga stortinget konsesjon til utbygging av Storelva og byggingen gikk i flere etapper og Sauda III bl.a. de byggverkene som er de mest synlige minnene om kraftutbyggingen i Sauda. Kraftproduksjonen skulle gi grunnlag for industriutbygging, planen var å etablere en karbidfabrikk i Sauda, men på grunn av sviktende marked ble det heller bygd en ferromanganfabrikk som først åpnet i 1923.²³ På grunn av bl.a. strenge konsesjonsvilkår ble Sauda ett av det mest velformede industritettstedene i Norge og er registrert med nasjonale interesser i by.²⁴

3.2 Kulturmiljø

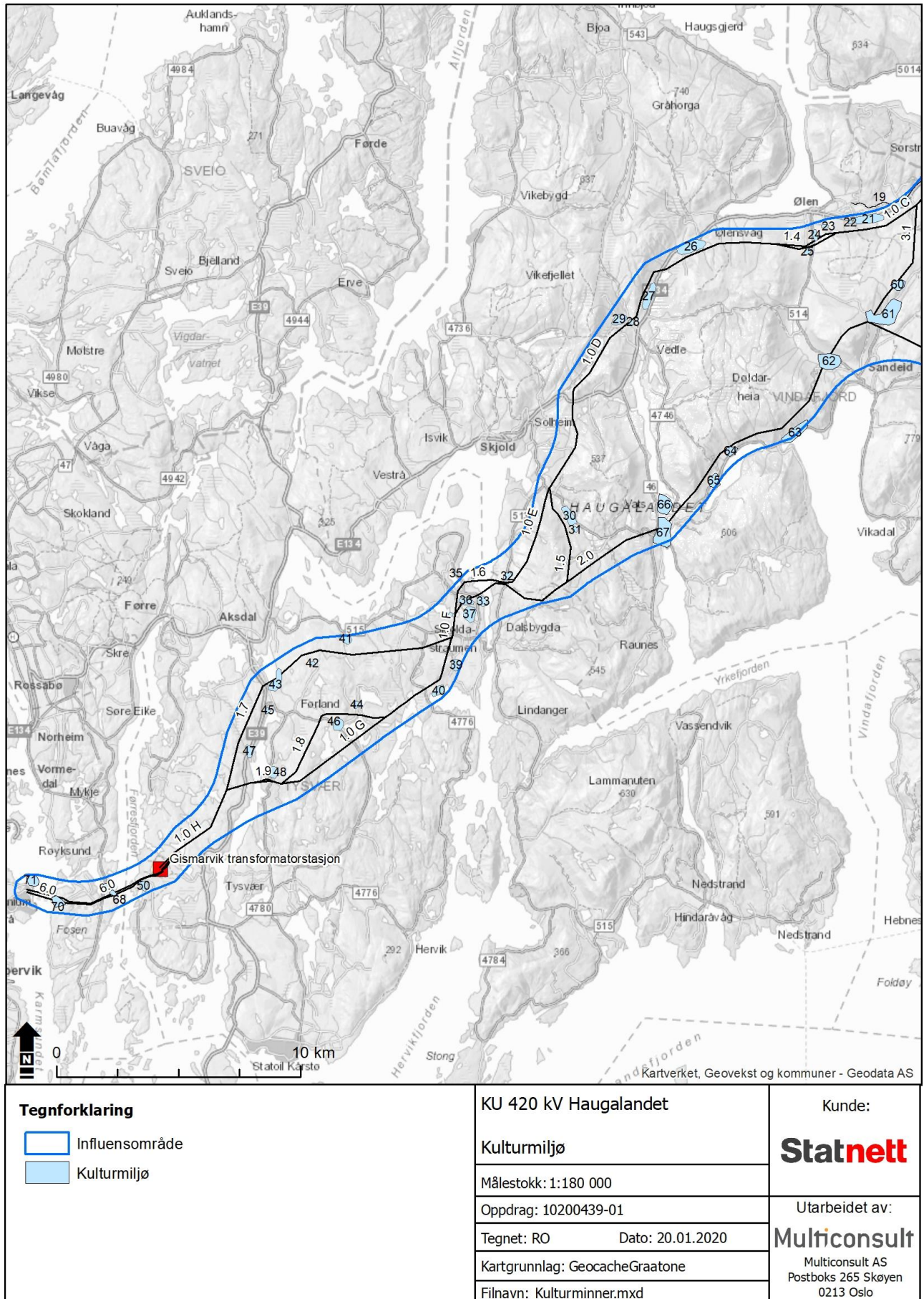
I tiltaks- og influensområdet er det definert til sammen 71 kulturmiljø. Figur 3-1 og Figur 3-2 viser en oversikt. Kulturmiljøene er inndelt etter kriteriene i håndbok V712, samt Riksantikvarens metodikk der historisk sammenheng og tidsdybde er viktige kriterier. Kulturmiljø som blir berørt av alternativer fra Blåfalli er omtalt først fra nordøst til sørvest (Gismarvik). Deretter er kulturmiljø som blir berørt av traseer fra Sauda omtalt. Til slutt blir kulturmiljø på strekningen Gismarvik – Håvik omtalt. Verdien slik den er vurdert for de ulike kulturmiljøene er vist i Figur 3-74 og Figur 3-75.

Tegnforklaring 	KU 420 kV Haugalandet	Kunde:
	Kulturmiljø	Statnett
	Målestokk: 1:180 000	Utarbeidet av:
	Oppdrag: 10200439-01	Multiconsult
	Tegnet: RO Dato: 20.01.2020	Multiconsult AS Postboks 265 Skøyen 0213 Oslo
Kartgrunnlag: GeocacheGraatone		
Filnavn: Kulturminner.mxd		

Figur 3-1. Oversikt over kulturmiljø i østre del av planområdet.

Figur 3-2. Oversikt over kulturmiljø i vestre del av området.

Kulturmiljø 1 – Indre Matre

Indre Matre ligger på gården Indre Matre gnr. 250 i Kvinnherad kommune i Hordaland.

Figur 3-3. Flyfoto fra av Indre Matre med kulturminnene avmerka. Flyfoto til venstre fra 2013 til høyre fra 1963. Kilde <https://askeladden.ra.no/>

Nyere tids kulturminner

Gårdstun uten SEFRAK-registrerte bygg. Byggene kan være eldre enn 1900, da SEFRAK-registreringen i visse deler av Hordaland er mangelfull.

Automatisk freda kulturminner

Fire automatisk freda kulturminner, alle gravminner. To av kulturminnene er gravfelt med tilsammen 17 graver, sannsynligvis fra jernalder.

Tabell 3-1 Registrerte kulturminner i Askeladden på Indre Matre.

Askeladden id	Kulturminne	Vernestatus
6393	Gravminne	AUT
25936	Gravminne	AUT
35837	Gravfelt	AUT
55164	Gravfelt	AUT
224520	Gravminne	UAV

Kulturlandskap

Kulturlandskapet er typisk for det moderne jordbrukslandskapet, med store dyrka flater, lange sammenhengende steingjerder og enkeltliggende gårdstun.

Verdivurdering

Flere automatisk freda kulturminne, hvorav to gravfelt som fremdeles er godt synlige, samt et gravminne med uavklart vernestatus. Kulturlandskapet er karakterisert av det moderne jordbrukslandskapet, med store dyrka flater, lange sammenhengende steingjerder og enkeltliggende gårdstun. Gårdstun uten SEFRAK-registrerte bygninger. Bygningene er sannsynligvis yngre enn 1900 og bygningsmiljøet er vanlig forekommende.

Verdien er **stor**.

Kulturmiljø 2 – Kvernhusbekken

Kvernhusbekken ligger på gården Oppstveit gnr. 252 i Kvinnherad kommune i Hordaland.

Figur 3-4. Kullgrop. Flyfoto til venstre fra 2013 til høyre fra 1963. Kilde <https://askeladden.ra.no/>

Nyere tids kulturminner

Ingen registrerte

Automatisk freda kulturminner

En kullgrop fra jernalder, Askeladden id 135048.

Kulturlandskap

Tett skoglandskap med en del nyere forstyrrelser.

Verdivurdering

Et automatisk freda kulturminne, en kullgrop i skog, i et område med til dels mye nyere tiltak.

Verdien er **liten til middels**.

Kulturmiljø 3 – Vik i Kvinnherad

Vik ligger på gården Vik gnr. 253 i Kvinnherad kommune i Hordaland.

Figur 3-5. Boplass fra steinalder nederst i bilde og tuft fra middelalder øverst i bilde. Flyfoto til venstre fra 2013 til høyre fra 1962. Kilde <https://askeladden.ra.no/>

Nyere tids kulturminner

Ingen SEFRAK-registrerte bygg, et par eldre driftsbygninger som er synlig på flyfoto fra 1962.

Automatisk freda kulturminner

Det er registrert to automatisk freda kulturminner på Vik, en boplass fra steinalder, Askeladden id 72975 og ei tuft datert til middelalder, Askeladden id 135047.

Kulturlandskap

Eldre kulturlandskap som er i ferd med å gro igjen, på flyfoto kan en tydelig se flere sammenhengende åker- og beiteområder som i dag er grodd igjen.

Verdivurdering

To automatisk freda kulturminner, hvorav en synlig tuft fra middelalder i et kulturlandskap som er i ferd med å gro igjen, enkelte nyere inngrep.

Verdien er **stor**.

Kulturmiljø 4 – Vikastølen

Vikastølen ligger på gården Vika gnr. 279 i Kvinnherad kommune i Hordaland.

Figur 3-6 Flyfoto til venstre fra 2013, foto til høyre fra 1967. Kilde <https://askeladden.ra.no/> På flyfoto fra 1967 kan en se tuftene etter bygningene tydelig. ▲ Meldepliktig iht. kml. § 25, ▲ Annet SEFRAK- bygg, ▲ Ruin eller fjernet objekt.

Nyere tids kulturminner

Stølsområde med ei rekke tufter som er registrert i SEFRAK. Det er også enkelte stående bygg på stølen.

Automatisk freda kulturminner

Ingen registrerte.

Kulturlandskap

Stølsområde i høgfjellet.

Verdivurdering

Kulturmiljøet er et stølsområde med en rekke tufter og enkelte stående bygg.

Verdien er **middels**.

Kulturmiljø 5 – Øvstebøstølen

Øvstebøstølen ligger på gården Øvstebø gnr. 280 i Kvinnherad kommune i Hordaland.

Figur 3-7. Flyfoto til venstre fra 2013 til høyre fra 1967. Kilde <https://askeladden.ra.no/>. ▲ Meldepliktig iht. kml. § 25, ▲ Annet SEFRAK- bygg, ▲ Ruin eller fjernet objekt.

Nyere tids kulturminner

Stølsområde med ei rekke tufter og en stående bygning registrert i SEFRAK.

Automatisk freda kulturminner

Ingen registrerte.

Kulturlandskap

Stølsområde i høgjellet.

Verdivurdering

Kulturmiljøet er et stølsområde med ruiner og ett enkelt stående bygg registrert i SEFRAK:

Verdien er **middels**.

Kulturmiljø 6 – Vatnedal

Vatnedal ligger på gården Tveito, gnr. 122 i Etne kommune i Hordaland.

Figur 3-8. Vatnedal, flyfoto fra 2013. Kilde <https://askeladden.ra.no/> ▲ Meldepliktig iht. kml § 25, △ Annet SEFRAK- bygg, △ Ruin eller fjernet objekt.

Nyere tids kulturminner

Ni SEFRAK-registrerte bygg samt flere ruiner på tre gårdstun i vestenden av Vatnedalsvatnet.

Automatisk freda kulturminner

Ingen registrerte.

Kulturlandskap

Eldre kulturlandskap som er i ferd med å gro igjen.

Verdivurdering

Tre gårdstun med flere stående SEFRAK-registrerte bygning. Noe nyere inngrep i området, fv. 48 som går gjennom området samt en del spor etter skogsdrift.

Verdien er **liten til middels**.

Kulturmiljø 7 – Miljeteig

Miljeteig ligger i østenden av Vatnadalsvatnet på gården Vatnedal gnr. 121 i Etne kommune i Hordaland.

Figur 3-9. Miljeteig, flyfoto fra 2013. Kilde <https://askeladden.ra.no/> ▲ Meldepliktig iht. kml § 25, ▲ Annet SEFRAK- bygg, ▲ Ruin eller fjernet objekt.

Nyere tids kulturminner

Fjorten SEFRAK-registrerte bygg samt flere ruiner på tre gårdstun i vestenden av Vatnedalsvatnet.

Automatisk freda kulturminner

Ingen registrerte.

Kulturlandskap

Eldre kulturlandskap som delvis er i ferd med å gro igjen.

Verdivurdering

To gårdstun med flere stående SEFRAK-registrerte bygninger. Noe nyere inngrep i området med dagens fv. 48 som går gjennom området.

Verdien er **liten til middels**.

Kulturmiljø 8 – Vik i Etne

Vik ligger på gården Norheim gnr. 49 i Etne kommune i Hordaland.

Figur 3-10. Vik, flyfoto fra 2013. Kilde <https://askeladden.ra.no/>

Nyere tids kulturminner

Det er registrert en tuft i SEFRAK

Automatisk freda kulturminner

Automatisk freda gårdsanlegg, Askeladden id 140601. Her er det registrert 12 rydningsrøyser og en tuft. Vik var en egen gård i middelalder, men ble lagt øde etter svartedauden og kom senere inn under gården Norheim. Det er sport etter gammel dyrking i området i form av åkre, åkerreiner og rydningsrøyser. Det er mulig at gården ble tatt opp før middelalder, tilbake i jernalder (kilde <https://askeladden.ra.no/>).

Kulturlandskap

Eldre kulturlandskap som delvis er i ferd med å gro igjen.

Verdivurdering

Gårdsanlegg fra middelalder med flere synlig spor i landskapet etter eldre dyrking. Området er noe forstyrret av eksisterende og av eksisterende kraftledning som går rett over kulturminnet. Nye E134 vil også virke forstyrrende på kulturmiljøet.

Verdien er **stor**.

Kulturmiljø 9 – Nernes

Nernes ligger på gården Nernes gnr. 50 i Etne kommune, Hordaland.

Figur 3-11. Nernes, flyfoto fra 2013. Til venstre gårdsanlegg fra middelalder på Vik, kulturmiljø 9. Kilde <https://askeladden.ra.no/> ▲ Meldepliktig iht. kml § 25, ▲ Annet SEFRAK- bygg, △ Ruin eller fjernet objekt.

Nyere tids kulturminner

Sju SEFRAK-registrerte bygg på to gårdstun samt flere ruiner.

Automatisk freda kulturminner

Sju automatisk freda kulturminner, hvorav ett gravminne, tre dyrkingsspor, et bosetningsområde og to lokaliteter definert som en annen arkeologisk lokalitet. En av disse er frigitt i forbindelse med bygging av ny E134, Askeladden id 140559.

Tabell 3-2 Registrerte kulturminner i Askeladden på Nernes.

Askeladden id	Kulturminne	Vernestatus
140541	Annen arkeologisk lokalitet	AUT
140542	Annen arkeologisk lokalitet	AUT
140543	Dyrkingsspor	AUT
140544	Bosetnings-aktivitetsområde	AUT
140545	Dyrkingsspor	AUT
140559	Dyrkingsspor	AUT
140602	Gravminne	AUT

Kulturlandskap

Kulturlandskapet er typisk for det moderne jordbrukslandskapet, med store dyrka flater, lange sammenhengende steingjerder og enkeltliggende gårdstun.

Verdivurdering

To gårdstun med flere SEFRAK-registrerte bygninger. Sju automatisk freda kulturminner, hvorav et gravminne, de fleste automatisk freda kulturminna er ikke er synlige i markoverflaten. Området er noe forstyrret av eksisterende og planlagt ny E134.

Verdi er **stor**.

Kulturmiljø 10 – Eikjenes

Eikjenes ligger på gården Norheim, gnr. 49 i Etne kommune i Hordaland.

Figur 3-12 Eikjenes, flyfoto fra 2013. Kilde <https://askeladden.ra.no/> ▲ Meldepliktig iht. kml § 25, ▲ Annet SEFRAK- bygg, ▲ Ruin eller fjernet objekt.

Nyere tids kulturminner

Fire ruiner som er SEFRAK-registrert, bl.a. ruin etter ett naust.

Automatisk freda kulturminner

Ingen registrerte.

Kulturlandskap

Eldre kulturlandskap som delvis er i ferd med å gro igjen.

Verdivurdering

Fire SEFRAK-registrerte ruiner i et eldre kulturlandskap.

Verdien er **liten**.

Kulturmiljø 11 – Skiftesdalen

Skiftesdalen ligg på gården Åsbø, gnr. 72 i Etne kommune i Hordaland.

Figur 3-13 Skiftesdalen, flyfoto fra 2013. Kilde <https://askeladden.ra.no/> ▲ Meldepliktig iht. kml § 25, ▲ Annet SEFRAK- bygg, ▲ Ruin eller fjernet objekt.

Nyere tids kulturminner

Gårdstun med to SEFRAK-registrerte bygg og tre ruiner.

Automatisk freda kulturminner

Ingen registrerte.

Kulturlandskap

Rest av eldre kulturlandskap i et område som ellers er preget av det moderne jordbrukslandskapet med store dyrka flater, lange sammenhengende steingjerder og enkeltliggende gårdstun.

Verdivurdering

To SEFRAK-registrerte bygg i et moderne jordbrukslandskap med innslag av eldre kulturlandskap.

Verdien er **liten**.

Kulturmiljø 12 – Undstein

Undstein ligger på gården Hårland gnr. 82 i Etne kommune i Hordaland.

Figur 3-14 Undstein, flyfoto fra 2013. Kilde <https://askeladden.ra.no/> ▲ Meldepliktig iht. kml § 25, ▲ Annet SEFRAK- bygg, ▲ Ruin eller fjernet objekt.

Nyere tids kulturminner

To gårdstun med fem SEFRAK-registrerte bygg og flere ruiner.

Automatisk freda kulturminner

Ingen registrerte.

Kulturlandskap

Eldre kulturlandskap, med noe innslag av moderne jordbrukslandskap. På flyfoto kan en tydelig se eldre ruiner og sannsynligvis en geil som går fra tunet og ut i marka. Gården ble tatt opp på 1500-tallet og skal i en periode på 1600-tallet vart en støl under prestegården i Etne.

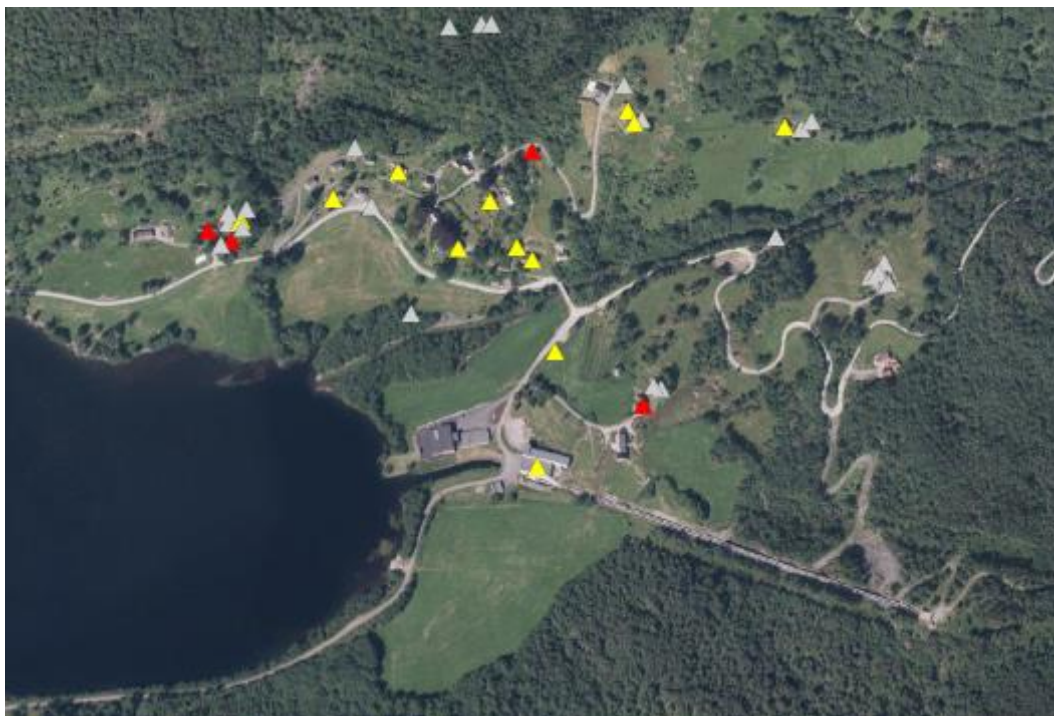
Verdivurdering

To gårdstun med flere SEFRAK-registrerte bygg i et eldre kulturlandskap med innslag av moderne jordbrukslandskap.

Verdien er **middels**.

Kulturmiljø 13 – Litledalen

Litledalen ligger i den østlige enden av Litledalsvatnet på gårdene Aukland gnr. 79, Gonegjerd gnr. 80 og Litledalen gnr. 83 i Etne kommune, Hordaland.

Figur 3-15 Litledalen, flyfoto fra 2013. Kilde <https://askeladden.ra.no/> ▲ Meldepliktig iht. kml § 25, ▲ Annet SEFRAK- bygg, ▲ Ruin eller fjernet objekt.

Nyere tids kulturminner

Flere gårdstun med 16 SEFRAK-registrerte bygg og flere ruiner. Litledalen kraftstasjon er et murbygg fra 1920, med flere yngre påbygg. Bygget er i nyklassisisme i den eldste delen og funksjonalisme i tilbygg og påbygg.

Automatisk freda kulturminner

Ingen registrerte.

Kulturlandskap

Eldre kulturlandskap, med innslag av moderne jordbrukslandskap.

Verdivurdering

Flere gårdstun med SEFRAK-registrerte bygg i et eldre kulturlandskap med innslag av moderne jordbrukslandskap. Kraftverksbygg i nyklassisisme fra 1920.

Verdien er **liten til middels**.

Kulturmiljø 14 – Sulla

Sulla ligger på gården Hårland gnr. 82 i Etne kommune i Hordaland.

Figur 3-16 Sulla, flyfoto fra 2013. Kilde <https://askeladden.ra.no/> ▲ Meldepliktig iht. kml § 25, ▲ Annet SEFRAK- bygg, △ Ruin eller fjernet objekt.

Nyere tids kulturminner

To SEFRAK-registrerte bygg og flere ruiner. De SEFRAK-registrerte bygga hører til Litladalen kraftverk og er to lukehus ved demningen i Hårlandsvatnet fra rundt 1920.

Automatisk freda kulturminner

Ingen registrerte.

Kulturlandskap

Tett skoglandskap, ruiner etter løer og andre tufter kan tyde på et gjengrodd beitelandskap.

Verdivurdering

Flere SEFRAK-registrerte ruiner i et skoglandskap. Bygg fra kraftutbyggingen rundt 1920.

Verdien er **liten**.

Kulturmiljø 15 – Halsnes

Halsnes ligger på gården Litledalen, gnr. 83 i Etne kommune i Hordaland.

Figur 3-17 Halsnes, flyfoto fra 2013. Kilde <https://askeladden.ra.no/> ▲ Meldepliktig iht. kml § 25, △ Annet SEFRAK- bygg, △ Ruin eller fjernet objekt.

Nyere tids kulturminner

Et gårdstun med to SEFRAK-registrerte bygg og to ruiner

Automatisk freda kulturminner

Ingen registrerte.

Kulturlandskap

Eldre kulturlandskap, med innslag av moderne jordbrukslandskap.

Verdivurdering

Gårdstun med to SEFRAK-registrerte bygg i et eldre kulturlandskap med innslag av moderne jordbrukslandskap.

Verdien er **liten**.

Kulturmiljø 16 – Kaldheim

Kaldheim ligger i vestenden av Litledalsvatnet på gården Kaldheim gnr. 47 i Etne kommune i Hordaland.

Figur 3-18 Kaldheim, flyfoto fra 2013. Kilde <https://askeladden.ra.no/> ▲ Meldepliktig iht. kml § 25, ▲ Annet SEFRAK- bygg, ▲ Ruin eller fjernet objekt.

Nyere tids kulturminner

Flere gårdstun med sju SEFRAK-registrerte bygg og flere ruiner.

Automatisk freda kulturminner

Ingen registrerte.

Kulturlandskap

Kulturlandskapet er typisk for det moderne jordbrukslandskapet, med store dyrka flater, lange sammenhengende steingjerder og enkeltliggende gårdstun. Noe rester av eldre kulturlandskap i utkanten av dyrka mark. Kulturmiljøet ligger i ytterkanten av Etne, kulturhistorisk landskap med nasjonal interesse, K420. Kulturminnene her er knyttet til jordbruk med stor tidsdybde og kontinuitet, kilde <https://askeladden.ra.no/>.

Verdivurdering

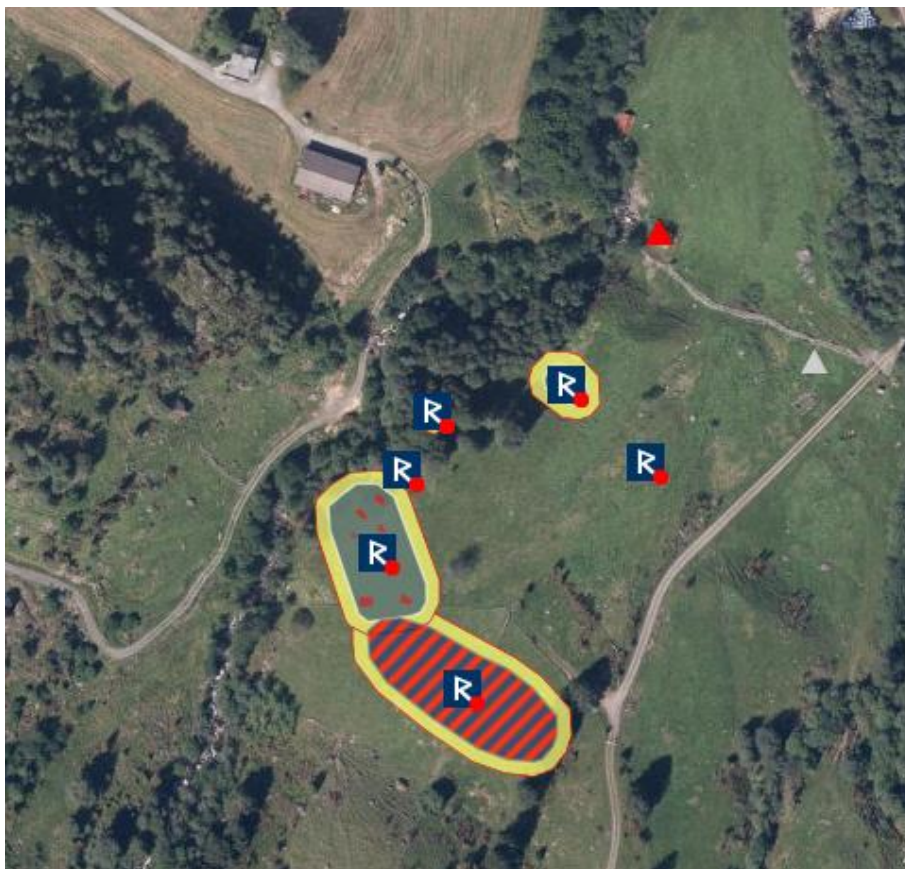
Flere gårdstun med SEFRAK-registrerte bygg i et moderne jordbrukslandskap. Etne som landskap av nasjonal interesse har med sin stor mengde og konsentrasjon av bergkunst, bosetningsspor og gravminne høy verdi i nasjonal sammenheng. Landskapet er i nasjonal sammenheng særlig historiefortellende. Kaldheim som kulturmiljø har liten verdi, men som del av Etne som kulturhistorisk landskap med nasjonal interesse har den større verdi.

Verdi er **middels**.

Kulturmiljø 17 – Kaldheimsdjuvet

Kaldheimsdjuvet ligger på gården Audastad gnr. 45 i Etne kommune i Hordaland.

Figur 3-19 Kaldheimsdjuvet, flyfoto fra 2013. SEFRAK-bygg er omtalt i kulturmiljø 16. Kilde <https://askeladden.ra.no/>

Nyere tids kulturminner

Ingen registrerte.

Automatisk freda kulturminner

Seks automatisk freda kulturminner, bl.a. tre gravfelt, Askeladden id 90221, 240079 og 240115 med til sammen 13 registrerte gravrøyser. Gravfelte er sannsynligvis fra jernalder/bronsealder.

Tabell 3-3 Registrerte kulturminner i Askeladden på Kaldheimsdjuvet.

Askeladden id	Kulturminne	Vernestatus
90221	Gravfelt	AUT
240079	Gravfelt	AUT
240101	Kullgrop	AUT
240103	Tuft	AUT
240115	Gravfelt	AUT
240122	Gravrøys	AUT

Kulturlandskap

Kulturmiljøet ligger i ytterkanten av Etne, kulturhistorisk landskap med nasjonal interesse, K420. Kulturminnene her er knytta til jordbruk med stor tidsdybde og kontinuitet, kilde <https://askeladden.ra.no/>.

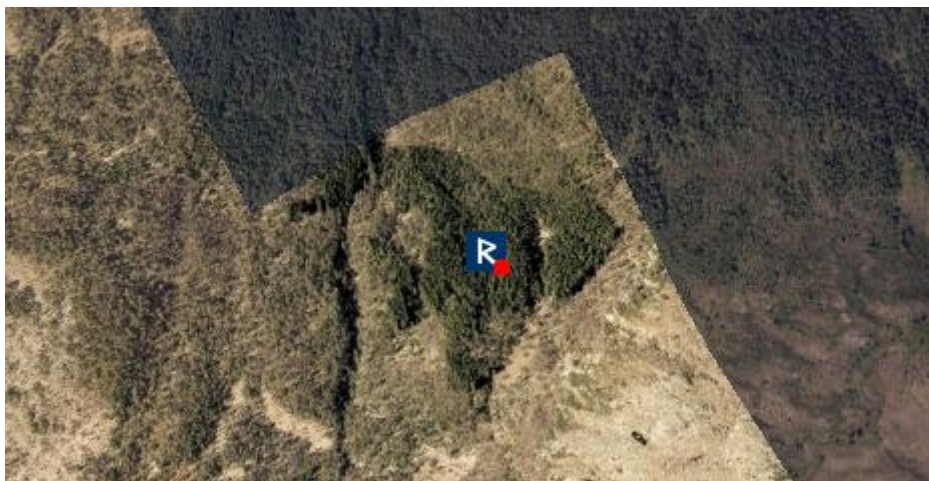
Verdivurdering

Flere automatisk freda gravfelt som ligger i ytterkanten av Etne, landskap av nasjonal interesse. Området har med sine store mengder og konsentrasjon av bergkunst, bosetningsspor og gravminne høy verdi i nasjonal sammenheng.

Verdien er **stor**.

Kulturmiljø 18 – Gamlestølen

Gamlestølen ligg på gården Osvåg gnr. 16 i Etne kommune i Hordaland.

Figur 3-20 Gamlestølen, flyfoto fra 2013. Kilde <https://askeladden.ra.no/>

Nyere tids kulturminner

Ingen registrerte.

Automatisk freda kulturminner

Automatisk freda klebersteinsbrudd fra folkevandringstid med spor etter uttak av gryter og kvaderstein, kilde <https://askeladden.ra.no/>.

Kulturlandskap

Tett skog i ytterkant av fjellandskap.

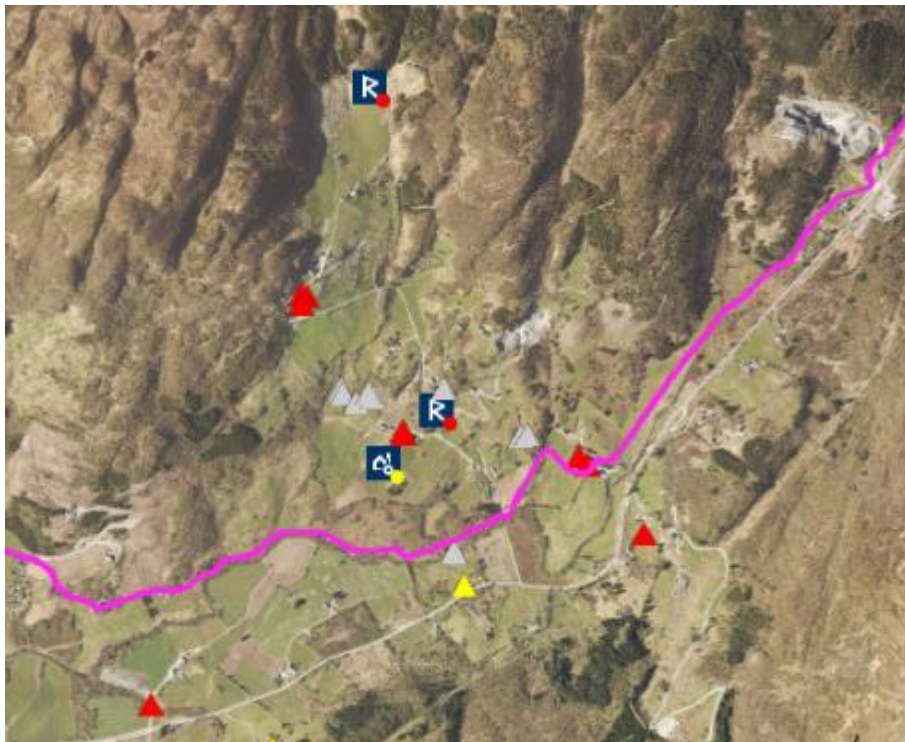
Verdivurdering

Automatisk freda klebersteinsbrudd i urørt landskap.

Verdien er **stor**.

Kulturmiljø 19 – Postvegen mellom Ølen og Etne

Den gamle postvegen mellom Etne og Ølen.

Figur 3-21 Utsnitt av postvegen (rosa) mellom Etne og Ølen, flyfoto fra 2013. Kilde <https://askeladden.ra.no/>

Nyere tids kulturminner

Postvegen mellom Ølen og Etne ble bygd i 1820 åra. I følge muntlige kilder (Heggen) skal det ha stått en merkestein med årstallet 1824 på en plass på vegen. Etter at E134 ble åpna i 1936 har postvegen og blitt kalla «Gamlevegen». Postvegen er kommunalt listeført som et teknisk industrielt kulturminne i Vindafjord kommune, Askeladden id 220684. Postvegen er fremdeles synlig i landskapet på en stor del av strekningen mellom Heggjo i Ølen over fjellet mot Etne. Vegen er delvis i bruk i dag som bil- og traktorveg. Noe av vegen er grodd igjen, men er fremdeles synlig i terrenget. Postvegen er omtalt og et prioritert kulturminne i Vindafjord kommune sin kulturminneplan.

Automatisk freda kulturminner

Ingen registrerte på strekningen som blir berørt av ny 420 kV Haugalandet.

Kulturlandskap

Kulturlandskapet er typisk for det moderne jordbrukslandskapet, med store dyrka flater, lange sammenhengende steingjerder og enkeltliggende gårdstun. Noe rester av eldre kulturlandskap i utkanten av dyrka mark.

Verdivurdering

Postveg fra 1820-åra som fremdeles er i bruk og godt synlig i landskapet. Vegen er et prioritert kulturminne i Vindafjord kommune sin kulturminneplan.

Verdien er **middels til stor**.

Kulturmiljø 20 – Hiksdaalen

Hiksdaalen ligger på gården Hiksdaal gnr. 276 i Vindafjord kommune, Rogaland (gamle Ølen kommune i Hordaland).

Figur 3-22 Hiksdaalen, flyfoto fra 2013. Kilde <https://askeladden.ra.no/> ▲ Meldepliktig iht. kml § 25, ▲ Annet SEFRAC- bygg, ▲ Ruin eller fjernet objekt.

Nyere tids kulturminner

Flere gårdstun med fire SEFRAC-registrerte bygg og en ruin.

Automatisk freda kulturminner

Ingen registrerte.

Kulturlandskap

Kulturlandskapet er typisk for det moderne jordbrukslandskapet, med store dyrka flater, lange sammenhengende steingjerder og enkeltliggende gårdstun. Noe rester av eldre kulturlandskap i utkanten av dyrka mark.

Verdivurdering

Flere gårdstun med SEFRAC-registrerte bygg i et moderne jordbrukslandskap. Eksisterende E134 går gjennom området, planlagt ny E134 (vedtatt kommunedelplan) vil også virke forstyrrende på kulturmiljøet.

Verdien er **liten**.

Kulturmiljø 21 – Tveit

Tveit ligger på gården Tveit gnr. 279, 280 og 273 i Vindafjord kommune, Rogaland.

Figur 3-23 Tveit, flyfoto fra 2013. Kilde <https://askeladden.ra.no/> ▲ Meldepliktig iht. kml § 25, △ Annet SEFRAK- bygg, △ Ruin eller fjernet objekt.

Nyere tids kulturminner

Flere gårdstun med seks SEFRAK-registrerte bygg og flere ruiner.

Automatisk freda kulturminner

Ingen registrerte.

Kulturlandskap

Kulturlandskapet er typisk for det moderne jordbrukslandskapet, med store dyrka flater, lange sammenhengende steingjerder og enkeltliggende gårdstun. Noe rester av eldre kulturlandskap i utkanten av dyrka mark.

Verdivurdering

Flere gårdstun med SEFRAK-registrerte bygg i et moderne jordbrukslandskap. Eksisterende E134 går gjennom området, planlagt ny E134 (vedtatt kommunedelplan) vil også virke forstyrrende på kulturmiljøet.

Verdien er **liten**.

Kulturmiljø 22 – Dørheim

Dørheim ligger på gården Dørheim gnr. 80 i Vindafjord kommune, Rogaland.

Figur 3-24 Dørheim, flyfoto fra 2013. Kilde <https://askeladden.ra.no/>

Nyere tids kulturminner

Ingen registrerte.

Automatisk freda kulturminner

To automatisk freda gravrøyser, Askeladden id 66415 og 73012.

Kulturlandskap

Eldre kulturlandskap, som ligger i utkanten av et moderne jordbrukslandskap.

Verdivurdering

To automatisk freda gravrøyser som er synlig i et eldre kulturlandskap. Eksisterende E134 går gjennom området, planlagt ny E134 (vedtatt kommunedelplan) vil virke forstyrrende på kulturmiljøet.

Verdien er **stor**.

Kulturmiljø 23 – Eide Østre

Eide Østre ligger på gården Eide Østre gnr. 281 i Vindafjord kommune, Rogaland.

Figur 3-25 Eide gård, flyfoto fra 2013 til høyre. Kilde <https://askeladden.ra.no/> ▲ Meldepliktig iht. kml § 25, ▲ Annet SEFRAK- bygg, ▲ Ruin eller fjernet objekt. Til venstre foto av Eide gård, henta fra Vindafjord kommune sin kulturminneplan.

Nyere tids kulturminner

Tre bygg på tunet på Eide Østre er kommunalt listeført, Askeladden id 223065. Alle bygga er også SEFRAK-registrerte. Løa på Eide gård er gammel og ett grindbygg har ett trekantthakk i grinda. Disse trekantthakka skriver seg fra perioden 1540 – 1620, kilde <https://askeladden.ra.no/>. Bygga og tunet er et prioritert kulturmiljø i Vindafjord kommune sin kulturminneplan.

Automatisk freda kulturminner

Ingen registrerte.

Kulturlandskap

Kulturlandskapet er typisk for det moderne jordbrukslandskapet, med store dyrka flater, lange sammenhengende steingjerder og enkeltliggende gårdstun. Noe rester av eldre kulturlandskap i utkanten av dyrka mark.

Verdivurdering

Gårdstun med eldre bygg i et moderne jordbrukslandskapet, bygga og tunet er et prioritert kulturmiljø i Vindafjord kommune sin kulturminneplan. Planlagt ny E134 (vedtatt kommunedelplan) som kommer rett sør for kulturmiljøet vil virke forstyrrende.

Verdien er **middels til stor**.

Kulturmiljø 24 – Eide Vestre

Eide Vestre ligger på gården Eide Vestre gnr. 282 i Vindafjord kommune, Rogaland.

Figur 3-26. Eide vestre, flyfoto fra 2013. Kilde <https://askeladden.ra.no/>

Nyere tids kulturminner

Ingen registrerte.

Automatisk freda kulturminner

Tilsammen 17 gravrøyser og gravhauger som ligg i klynger langs en flate. Gravminnene er sannsynligvis fra jernalder/bronsealder. Gravminne ligger også langs en gammel ferdselsåre, et av de tre dragseida i Vindafjord kommune, som går mellom Ølen og Sandeid. Dragseida er et prioritert kulturminne i Vindafjord kommune.

Tabell 3-4 Registrerte kulturminner i Askeladden på Eide Vestre.

Askeladden id	Kulturminne	Vernestatus
15808	Gravhaug	AUT
15809	Gravrøys	AUT
25520	Gravhaug	AUT
25521	Gravrøys	AUT
35889	Gravhaug	AUT
35890	Gravhaug	AUT
45477	Gravhaug	AUT
45478	Gravhaug	AUT
55210	Gravhaug	AUT
55211	Gravrøys	AUT
55212	Gravrøys	AUT
66416	Gravhaug	AUT
66417	Gravrøys	AUT
66418	Gravrøys	AUT
66419	Gravrøys	AUT
73013	Gravhaug	AUT
73014	Gravrøys	AUT

Kulturlandskap

Kulturlandskapet er typisk for det moderne jordbrukslandskapet, med store dyrka flater, lange sammenhengende steingjerder og enkeltliggende gårdstun. Noe rester av eldre kulturlandskap i utkanten av dyrka mark.

Verdivurdering

En større konsentrasjon av gravrøyser og gravhauger som er godt synlig i et moderne jordbrukslandskap. Planlagt ny E134 (vedtatt kommunedelplan) som kommer rett nord for kulturmiljøet vil virke forstyrrende.

Verdien er **stor**.

Kulturmiljø 25 – Heiabø

Heiabø ligger på gården Heiabø gnr. 289 i Vindafjord kommune, Rogaland.

Figur 3-27 Heiabø, flyfoto fra 2013. Kilde <https://askeladden.ra.no/> ▲ Meldepliktig iht. kml § 25, ▲ Annet SEFRAK- bygg, ▲ Ruin eller fjernet objekt.

Nyere tids kulturminner

Ett gårdstun med to SEFRAK-registrerte bygg.

Automatisk freda kulturminner

Ingen registrerte.

Kulturlandskap

Kulturlandskapet er typisk for det moderne jordbrukslandskapet, med store dyrka flater, lange sammenhengende steingjerder og enkeltliggende gårdstun. Noen rester av eldre kulturlandskap i utkanten av dyrka mark.

Verdivurdering

Gårdstun med SEFRAK-registrerte bygg i ett moderne jordbrukslandskap, noe eldre kulturlandskap i utkanten av den dyrka marka.

Verdien er **liten**.

Kulturmiljø 26 – Espeland i Vindafjord

Espeland ligger på gården Espeland gnr. 296 i Vindafjord kommune, Rogaland.

Figur 3-28 Espeland, flyfoto fra 2013. Kilde <https://askeladden.ra.no/> ▲ Meldepliktig iht. kml § 25, ▲ Annet SEFRAK- bygg, ▲ Ruin eller fjernet objekt.

Nyere tids kulturminner

Flere gårdstun med fire SEFRAK-registrerte bygg og flere ruiner.

Automatisk freda kulturminner

Ingen registrerte.

Kulturlandskap

Kulturlandskapet er typisk for det moderne jordbrukslandskapet, med store dyrka flater, lange sammenhengende steingjerder og enkeltliggende gårdstun. Noe rester av eldre kulturlandskap i utkanten av dyrka mark. Espeland ligger i området Ølensvåg-Åmsosen er ett av dragseida i Vindafjord kommune som er ett prioritert kulturminne.

Verdivurdering

Flere gårdstun med SEFRAK-registrerte bygg i et moderne jordbrukslandskap. Planlagt ny E134 (vedtatt kommunedelplan) som går gjennom kulturmiljøet vil virke forstyrrende.

Verdien er **liten**.

Kulturmiljø 27 – Eikeland

Eikeland ligger på gnr. 123 i Vindafjord kommune, Rogaland.

Figur 3-29 Eikeland, flyfoto fra 2013. Kilde <https://askeladden.ra.no/> ▲ Meldepliktig iht. kml § 25, ▲ Annet SEFRAK- bygg, ▲ Ruin eller fjernet objekt.

Nyere tids kulturminner

Flere gårdstun med seks SEFRAK-registrerte bygg og flere ruiner.

Automatisk freda kulturminner

Ingen registrerte.

Kulturlandskap

Kulturlandskapet er typisk for det moderne jordbrukslandskapet, med store dyrka flater, lange sammenhengende steingjerder og enkeltliggende gårdstun. Noe rester av eldre kulturlandskap i utkanten av dyrka mark. Eikeland ligger i området Ølensvåg-Åmsosen er ett av dragseida i Vindafjord kommune som er ett prioritert kulturminne.

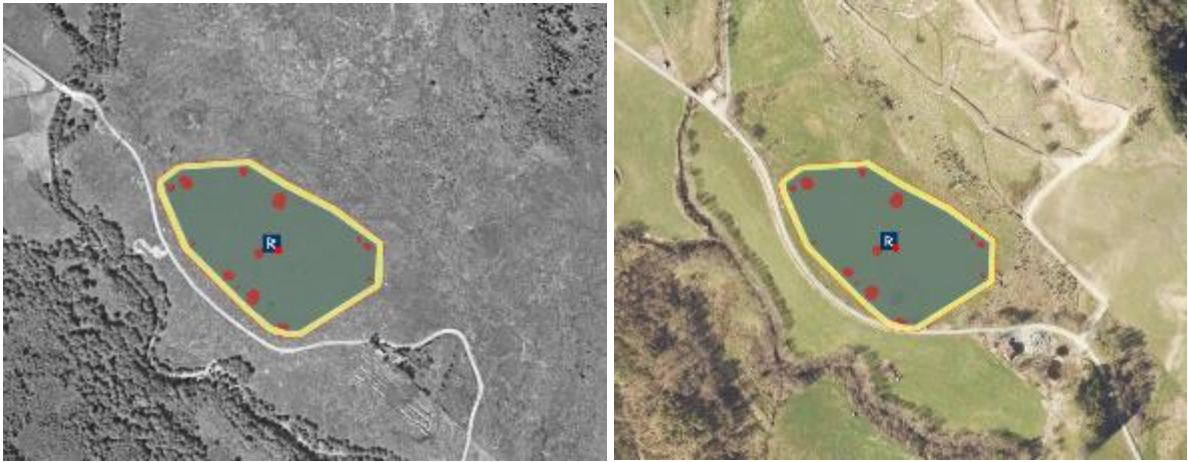
Verdivurdering

Flere gårdstun med SEFRAK-registrerte bygg i et moderne jordbrukslandskap. Planlagt ny E134 (vedtatt kommunedelplan) som kommer rett vest for kulturmiljøet vil virke forstyrrende.

Verdien er **liten**.

Kulturmiljø 28 – Høgaste Tømre

Høgaste Tømre ligger på gnr. 121 i Vindafjord kommune, Rogaland.

Figur 3-30 Flyfoto fra av Høgaste Tømre. Flyfoto til venstre fra 1963 til høyre fra 2013. Kilde <https://askeladden.ra.no/>

Nyere tids kulturminner

Ingen registrerte.

Automatisk freda kulturminner

Et gravfelt med minst 12 gravrøyser og en rydningsrøys, Askeladden id 171586.

Kulturlandskap

Eldre kulturlandskap, som ligger i utkanten av moderne jordbrukslandskap.

Verdivurdering

En større konsentrasjon av gravrøyser og gravhauger som er godt synlig i et moderne jordbrukslandskap.

Verdien er **stor**.

Kulturmiljø 29 – Børkjeland

Børkjeland ligger på gnr. 122 i Vindafjord kommune, Rogaland.

Figur 3-31 Børkjeland, flyfoto fra 2013. Kilde <https://askeladden.ra.no/> ▲ Meldepliktig iht. kml § 25, ▲ Annet SEFRAK- bygg, ▲ Ruin eller fjernet objekt.

Nyere tids kulturminner

Flere gårdstun med fire SEFRAK-registrerte bygg og flere ruiner.

Automatisk freda kulturminner

Ingen registrerte.

Kulturlandskap

Kulturlandskapet er typisk for det moderne jordbrukslandskapet, med store dyrka flater, lange sammenhengende steingjerder og enkeltliggende gårdstun. Noe rester av eldre kulturlandskap i utkanten av dyrka mark.

Verdivurdering

Flere gårdstun med SEFRAK-registrerte bygg i et moderne jordbrukslandskap. Planlagt ny E134 (vedtatt kommunedelplan) som går gjennom kulturmiljøet vil virke forstyrrende.

Verdien er **liten**.

Kulturmiljø 30 – Tørsdal

Tørsdal ligger på gnr. 113 i Vindafjord kommune.

Figur 3-32. Tørsdal, flyfoto fra 2013. Kilde <https://askeladden.ra.no/> ▲ Meldepliktig iht. kml § 25, △ Annet SEFRAK- bygg, △ Ruin eller fjernet objekt.

Nyere tids kulturminner

Flere gårdstun med seks SEFRAK-registrerte bygg.

Automatisk freda kulturminner

Ingen registrerte.

Kulturlandskap

Kulturlandskapet er typisk for det moderne jordbrukslandskapet, med store dyrka flater, lange sammenhengende steingjerder og enkeltliggende gårdstun. Noe rester av eldre kulturlandskap i utkanten av dyrka mark.

Verdivurdering

Flere gårdstun med SEFRAK-registrerte bygg i et moderne jordbrukslandskap.

Verdien er **liten**.

Kulturmiljø 31 – Stemmehaugen

Stemmehaugen ligger på gnr. 113 i Vindafjord kommune.

Figur 3-33. Flyfoto av Stemmehaugen fra 2013. Kilde <https://askeladden.ra.no/>

Nyere tids kulturminner

Ingen registrerte.

Automatisk freda kulturminner

To kullgroper fra yngre jernalder – middelalder, Askeladden id 72606.

Kulturlandskap

Skoglandskap i utkanten av et kulturlandskapet er typisk for det moderne jordbrukslandskapet, med store dyrka flater, lange sammenhengende steingjerder og enkeltliggende gårdstun. Noe rester av eldre kulturlandskap i utkanten av dyrka mark.

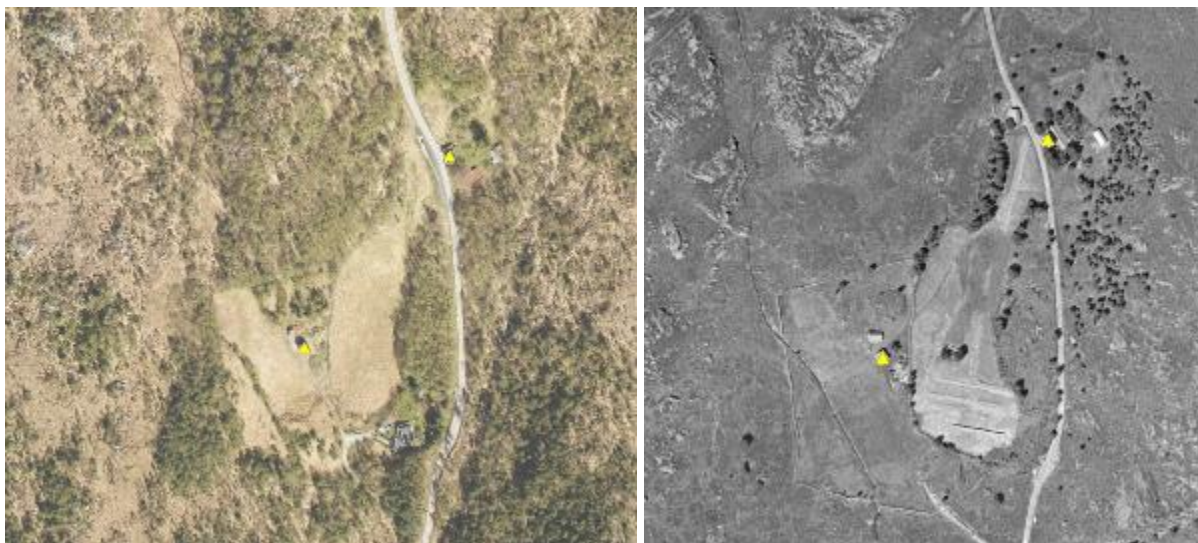
Verdivurdering

Et automatisk freda kulturminne, to kullgroper i et skoglandskap i utkanten av et moderne jordbrukslandskap.

Verdien er **liten til middels**.

Kulturmiljø 32 – Bakkane

Bakkane ligger på gnr. 188 i Vindafjord kommune.

Figur 3-34. Bakkane, flyfoto fra 2013 og 1960. Kilde <https://askeladden.ra.no/> ▲ Meldepliktig iht. kml § 25, ▲ Annet SEFRAK- bygg, ▲ Ruin eller fjernet objekt.

Nyere tids kulturminner

To gårdstun med to SEFRAK-registrerte bygg.

Automatisk freda kulturminner

Ingen registrerte.

Kulturlandskap

Eldre kulturlandskap som er i ferd med å gro igjen, på flyfoto kan en tydelig se flere sammenhengende åker- og beiteområder som i dag er grodd igjen.

Verdivurdering

Flere gårdstun med SEFRAK-registrerte bygg i et kulturlandskap som er i ferd med å gro igjen.

Verdien er **liten**.

Kulturmiljø 33 – Bjoaland

Bjoaland ligger på gnr. 90, i Tysvær kommune i Rogaland.

Figur 3-35. Bjoaland, flyfoto fra 2013 og 1960. Kilde <https://askeladden.ra.no/> ▲ Meldepliktig iht. kml § 25, ▲ Annet SEFRAK- bygg, ▲ Ruin eller fjernet objekt.

Nyere tids kulturminner

Ett gårdstun med ett SEFRAK-registrerte bygg og en ruin.

Automatisk freda kulturminner

Et gravfelt med to gravrøyser, Askeladden id 15133, samt to gravrøyser, Askeladden id 5765 og 34763.

Kulturlandskap

Kulturlandskapet er typisk for det moderne jordbrukslandskapet, med store dyrka flater, lange sammenhengende steingjerder og enkeltliggende gårdstun. Noe rester av eldre kulturlandskap i utkanten av dyrka mark.

Verdivurdering

Fire gravrøyser og ett gårdstun med SEFRAK-registrerte bygg i et moderne jordbrukslandskap.

Verdien er **stor**.

Kulturmiljø 34 – Valen

Valen ligger på gnr. 90 i Tysvær kommune.

Figur 3-36 Valen, flyfoto fra 2013 og 1960. Kilde <https://askeladden.ra.no/>

Nyere tids kulturminner

Ingen registrerte.

Automatisk freda kulturminner

En gravrøys, type langrøys, Askeladden id 66118.

Kulturlandskap

Eldre kulturlandskap i utkanten av dyrka mark.

Verdivurdering

En automatisk freda gravrøys, sannsynligvis fra jernalder i et eldre kulturlandskap.

Verdien er **stor**.

Kulturmiljø 35 – Vårå

Vårå ligger på gnr. 91 i Tysvær kommune.

Figur 3-37. Vårå, flyfoto fra 2013 og 1960. Kilde <https://askeladden.ra.no/>

Nyere tids kulturminner

Ingen registrerte.

Automatisk freda kulturminner

En automatisk freda steinlegning, sannsynligvis fra jernalder, Askeladden id 66120.

Kulturlandskap

Skoglandskap i utkanten av et kulturlandskapet er typisk for det moderne jordbrukslandskapet, med store dyrka flater, lange sammenhengende steingjerder og enkeltliggende gårdstun.

Verdivurdering

En automatisk freda steinlegning, sannsynligvis fra jernalder i et skoglandskap.

Verdien er **stor**.

Kulturmiljø 36 – Freiåsen

Freiåsen ligger på gnr. 90 i Tysvær kommune i Rogaland.

Figur 3-38. Freiåsen, flyfoto fra 2013 og 1960. Kilde <https://askeladden.ra.no/>

Nyere tids kulturminner

Ingen registrerte.

Automatisk freda kulturminner

To kulturminne med uavklart vernestatus. En tradisjonslokalitet, Freiåsen, hvor det knytter seg en historie om at det her skal ha vært en bygdeborg, Askeladden id 15134. Rett vest for Freiåsen ligger en rydningsrøyslokalitet med uavklar vernestatus, Askeladden id 24907. Her skal det være rundt 30 rydningsrøyser og en hustuft. Det er usikker datering av feltet og vernet er derfor foreløpig uavklart.

Kulturlandskap

Eldre kulturlandskap i utkanten av et kulturlandskapet er typisk for det moderne jordbrukslandskapet, med store dyrka flater, lange sammenhengende steingjerder og enkeltliggende gårdstun.

Verdivurdering

En bygdeborg og en rydningsrøyslokalitet med uavklart vernestatus i et eldre kulturlandskap.

Verdien er **middels**.

Kulturmiljø 37 – Erland

Erland ligger på gnr. 89 i Tysvær kommune i Rogaland.

Figur 3-39. Erland, flyfoto fra 2013 og 1960. Kilde <https://askeladden.ra.no/>

Nyere tids kulturminner

To gårdstun med to SEFRAK-registrerte bygg.

Automatisk freda kulturminner

Tilsammen fem automatisk freda kulturminnelokaliteter og et kulturminne med uavklart vernestatus, bl.a. ett gravfelt med seks gravrøyser og en bautasteinlokaltet med hele sju helleformede bautasteiner. Bautasteinene kan ha fungert som minnesteiner eller en form for grensemarkering. Bautasteiner er ofte å finne sammen med gravrøyser. Kulturminnene er sannsynligvis fra jernalder/bronsealder.

Tabell 3-5 Registrerte kulturminner i Askeladden på Erland.

Askeladden id	Kulturminne	Vernestatus
15132	Bautasteinlokaltet	AUT
34762	Heller	AUT
44793	Gravrøys	UAV
60813	Gravfelt	AUT
66117	Gravminne – steinlegning	AUT
242033	Bosetnings-aktivitetsområdet	AUT

Kulturlandskap

Kulturlandskapet er typisk for det moderne jordbrukslandskapet, med store dyrka flater, lange sammenhengende steingjerder og enkeltliggende gårdstun. Noe rester av eldre kulturlandskap i utkanten av dyrka mark.

Verdivurdering

Flere automatisk freda kulturminner bl.a. en bautasteinlokaltet som er sjelden og et gravfelt i et moderne jordbrukslandskap.

Verdien er **stor**.

Kulturmiljø 38 – Erlandsvatnet

Erlandsvatnet ligger på gnr. 89 i Tysvær kommune i Rogaland.

Figur 3-40. Erlandsvatnet, flyfoto fra 2013 og 1960. Kilde <https://askeladden.ra.no/>

Nyere tids kulturminner

Ingen registrerte.

Automatisk freda kulturminner

Ett kulturminne med uavklart vernestatus, en heller, Askeladden id 134682.

Kulturlandskap

Kulturlandskapet er typisk for det moderne jordbrukslandskapet, med store dyrka flater, lange sammenhengende steingjerder og enkeltliggende gårdstun. Noe rester av eldre kulturlandskap i utkanten av dyrka mark.

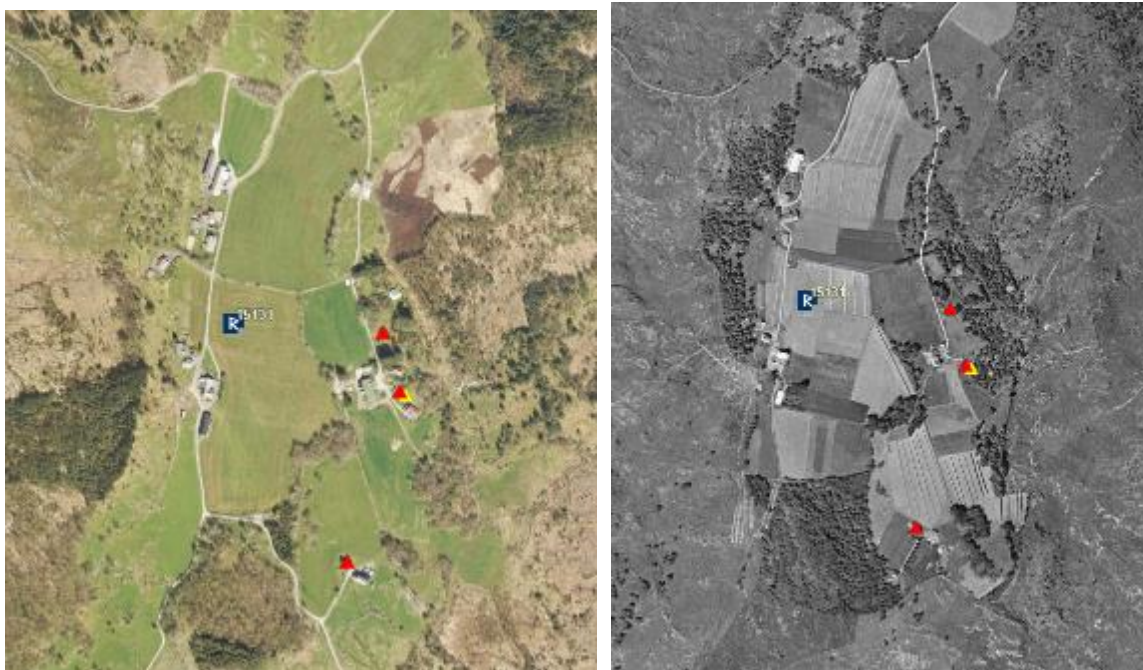
Verdivurdering

En heller med uavklart vernestatus i utkanten av dyrka mark. Noe eldre kulturlandskap.

Verdien er **liten**.

Kulturmiljø 39 – Romsaland

Romsaland ligger på gnr. 83 i Tysvær kommune i Rogaland.

Figur 3-41. Romsaland, flyfoto fra 2013 og 1960. Kilde <https://askeladden.ra.no/> ▲ Meldepliktig iht. kml § 25, ▲ Annet SEFRAK- bygg, ▲ Ruin eller fjernet objekt.

Nyere tids kulturminner

To gårdstun med fire SEFRAK-registrerte bygg.

Automatisk freda kulturminner

Ett kulturminne med uavklart vernestatus, et gravfelt, Askeladden id 15131.

Kulturlandskap

Kulturlandskapet er typisk for det moderne jordbrukslandskapet, med store dyrka flater, lange sammenhengende steingjerder og enkeltliggende gårdstun. Noe rester av eldre kulturlandskap i utkanten av dyrka mark.

Verdivurdering

Gårdstun med SEFRAK-registrerte bygg i et moderne jordbrukslandskap. Et gravfelt med uavklart vernestatus.

Verdien er **liten**.

Kulturmiljø 40 – Staklandstongjane

Staklandstongjane ligger på gnr. 83 i Tysvær kommune i Rogaland.

Figur 3-42. Staklandstongjane, flyfoto fra 2013 og 1960. Kilde <https://askeladden.ra.no/>

Nyere tids kulturminner

Ingen registrerte.

Automatisk freda kulturminner

To automatisk fredakulturminner, ei nausttuft fra jernalder-middelalder, Askeladden id 44790 og en steinalderboplass, Askeladden id 134967. Ett kulturminne med uavklart vernestatus, to nausttufter med usikker datering, Askeladden id 66116.

Kulturlandskap

Eldre kystkulturlandskap som er i ferd med å gro igjen.

Verdivurdering

To automatisk freda kulturminner, sannsynligvis fra jernalder i et eldre kulturlandskap som er i endring.

Verdien er **stor**.

Kulturmiljø 41 – Søvik

Søvik ligger på gnr. 100 i Tysvær kommune i Rogaland.

Figur 3-43 Søvik, flyfoto fra 2013 og 1960. Kilde <https://askeladden.ra.no/> ▲ Meldepliktig iht. kml § 25, ▲ Annet SEFRAK- bygg, ▲ Ruin eller fjernet objekt.

Nyere tids kulturminner

Ett gårdstun med fire SEFRAK-registrerte bygg. Ett av bygga, SEFRAK 1146-0108-04 er vurdert som vernekategori A av Rogaland fylkeskommune, dvs. fredningsverdi.

Automatisk freda kulturminner

Ingen registrerte.

Kulturlandskap

Kulturlandskapet er typisk for det moderne jordbrukslandskapet, med store dyrka flater, lange sammenhengende steingjerder og enkeltliggende gårdstun. Noe rester av eldre kulturlandskap i utkanten av dyrka mark.

Verdivurdering

Gårdstun med SEFRAK-registrerte bygg i et moderne jordbrukslandskap, ett av bygga er vurdert som fredningsverdi av Rogaland fylkeskommune.

Verdien er **liten til middels**.

Kulturmiljø 42 – Førebrekkene

Førebrekkene ligger på gnr. 9 i Tysvær kommune i Rogaland.

Figur 3-44 Førebrekkene, flyfoto fra 2013 og 1960. Kilde <https://askeladden.ra.no/> ▲ Meldepliktig iht. kml § 25, ▲ Annet SEFRAK- bygg, ▲ Ruin eller fjernet objekt.

Nyere tids kulturminner

Ett gårdstun med ett SEFRAK-registrerte bygg.

Automatisk freda kulturminner

Ingen registrerte.

Kulturlandskap

Kulturlandskapet er typisk for det moderne jordbrukslandskapet, med store dyrka flater, lange sammenhengende steingjerder og enkeltliggende gårdstun. Noe rester av eldre kulturlandskap i utkanten av dyrka mark.

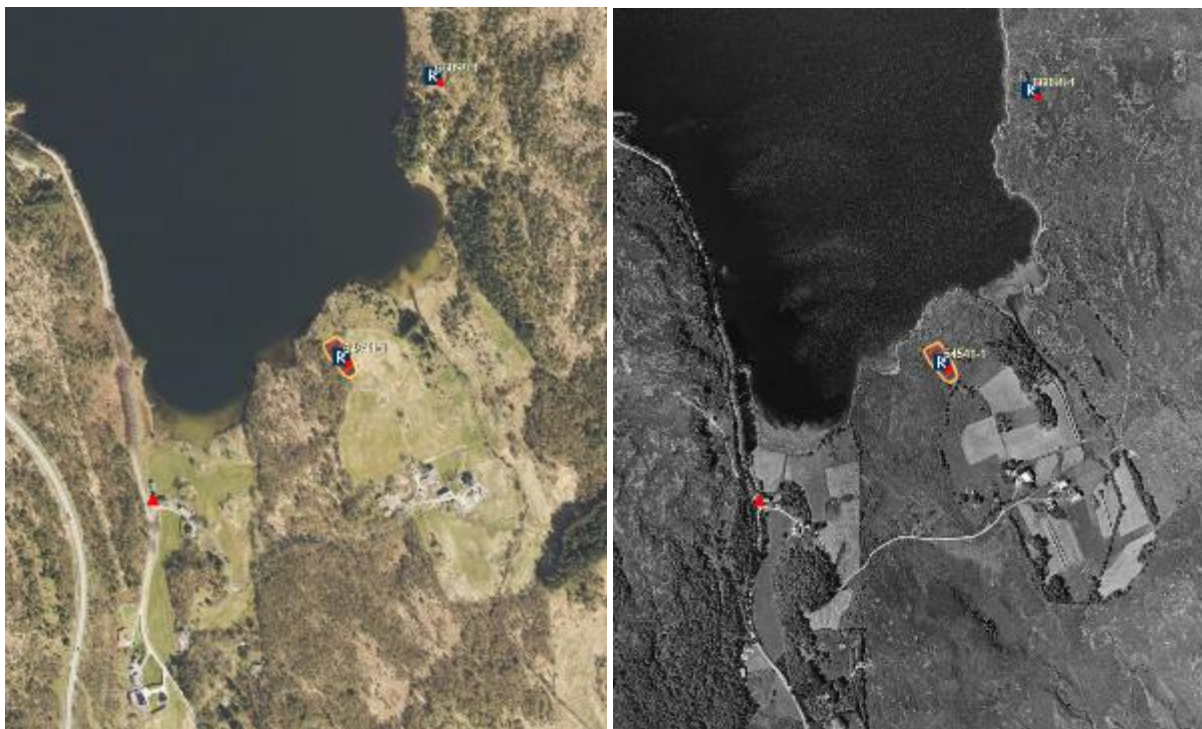
Verdivurdering

Ett gårdstun med SEFRAK-registrerte bygg i et moderne jordbrukslandskap.

Verdien er **liten**.

Kulturmiljø 43 – Førland

Førland ligger på gnr. 8 og gnr. 15 i Tysvær kommune i Rogaland.

Figur 3-45. Førland, flyfoto fra 2013 og 1960. Kilde <https://askeladden.ra.no/> ▲ Meldepliktig iht. kml § 25, ▲ Annet SEFRAK- bygg, ▲ Ruin eller fjernet objekt.

Nyere tids kulturminner

To gårdstun med ett SEFRAK-registrert bygg.

Automatisk freda kulturminner

To automatisk freda kulturminner, to boplasser fra steinalder Askeladden id 54541 og 66098.

Kulturlandskap

Kulturlandskapet er typisk for det moderne jordbrukslandskapet, med store dyrka flater, lange sammenhengende steingjerder og enkeltliggende gårdstun. Noe rester av eldre kulturlandskap i utkanten av dyrka mark.

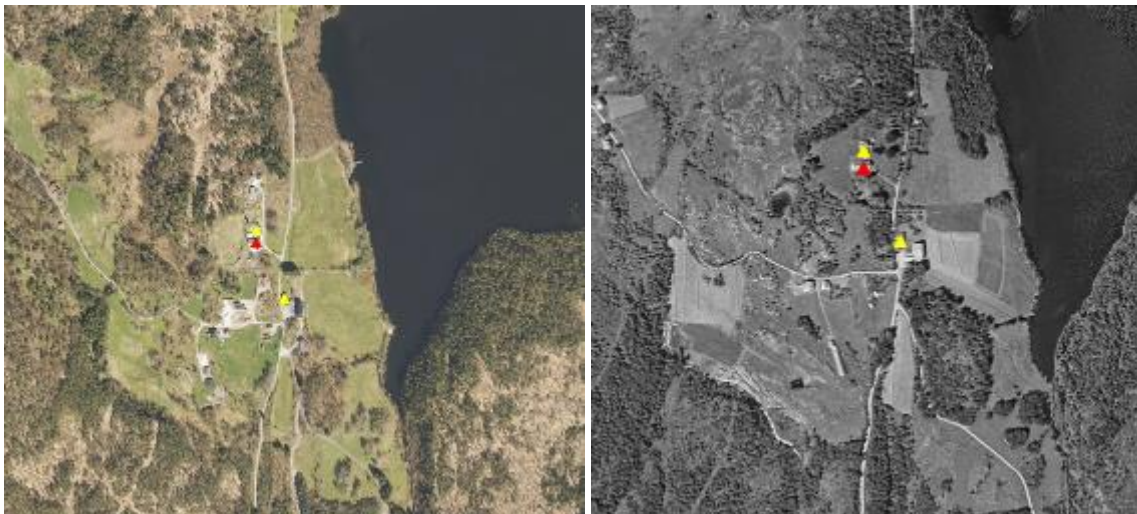
Verdivurdering

To automatisk freda kulturminner, steinalderboplasser i utkanten av et moderne jordbrukslandskap med gårdstun med SEFRAK-registrerte bygg.

Verdien er **stor**.

Kulturmiljø 44 – Oskeland

Oskeland ligger på gnr. 12 i Tysvær kommune i Rogaland.

Figur 3-46. Oskeland, flyfoto fra 2013 og 1960. Kilde <https://askeladden.ra.no/> ▲ Meldepliktig iht. kml § 25, ▲ Annet SEFRAK- bygg, ▲ Ruin eller fjernet objekt.

Nyere tids kulturminner

To gårdstun med tre SEFRAK-registrerte bygg.

Automatisk freda kulturminner

Ingen registrerte.

Kulturlandskap

Kulturlandskapet er typisk for det moderne jordbrukslandskapet, med store dyrka flater, lange sammenhengende steingjerder og enkeltliggende gårdstun. Noe rester av eldre kulturlandskap i utkanten av dyrka mark.

Verdivurdering

Gårdstun med SEFRAK-registrerte bygg i et moderne jordbrukslandskap.

Verdien er **liten**.

Kulturmiljø 45 – Krabbetveit

Krabbetveit ligger på gnr. 8 i Tysvær kommune i Rogaland.

Figur 3-47. Krabbetveit, flyfoto fra 2013 og 1960. Kilde <https://askeladden.ra.no/>

Nyere tids kulturminner

Ingen registrerte.

Automatisk freda kulturminner

To automatisk freda kulturminner, to gravrøyser, Askeladden id 5748 og 60800.

Kulturlandskap

Kulturlandskapet er typisk for det moderne jordbrukslandskapet, med store dyrka flater, lange sammenhengende steingjerder og enkeltliggende gårdstun. Noe rester av eldre kulturlandskap i utkanten av dyrka mark.

Verdivurdering

To automatisk freda kulturminner, gravrøyser i utkanten av et moderne jordbrukslandskap.

Verdien er **stor**.

Kulturmiljø 46 – Sagbakken

Sagbakken ligger på gnr. 12 og 15 i Tysvær kommune i Rogaland.

Figur 3-48 Sagbakken, flyfoto fra 2013 og 1960. Kilde <https://askeladden.ra.no/> ▲ Meldepliktig iht. kml § 25, ▲ Annet SEFRAK- bygg, ▲ Ruin eller fjernet objekt.

Nyere tids kulturminner

Flere gårdstun hvorav tre SEFRAK-registrerte bygg.

Automatisk freda kulturminner

Et kulturminne med uavklart vernestatus, en gravhaug, Askeladden id 60801.

Kulturlandskap

Kulturlandskapet er typisk for det moderne jordbrukslandskapet, med store dyrka flater, lange sammenhengende steingjerder og enkeltliggende gårdstun. Noe rester av eldre kulturlandskap i utkanten av dyrka mark.

Verdivurdering

Flere gårdstun med SEFRAK-registrerte bygg i et moderne jordbrukslandskap.

Verdien er **liten**.

Kulturmiljø 47 – Ronvik

Ronvik ligger på gnr. 6 i Tysvær kommune i Rogaland.

Figur 3-49. Ronvik, flyfoto fra 2013 og 1960. Kilde <https://askeladden.ra.no/> ▲ Meldepliktig iht. kml § 25, ▲ Annet SEFRAK- bygg, △ Ruin eller fjernet objekt.

Nyere tids kulturminner

Flere gårdstun hvorav to SEFRAK-registrerte bygg og en ruin.

Automatisk freda kulturminner

Ingen registrerte.

Kulturlandskap

Kulturlandskapet er typisk for det moderne jordbrukslandskapet, med store dyrka flater, lange sammenhengende steingjerder og enkeltliggende gårdstun. Noe rester av eldre kulturlandskap i utkanten av dyrka mark.

Verdivurdering

Gårdstun med SEFRAK-registrerte bygg i et moderne jordbrukslandskap.

Verdien er **liten**.

Kulturmiljø 48 – Klovning

Klovning ligger på gnr. 19 i Tysvær kommune i Rogaland.

Figur 3-50. Klovning, flyfoto fra 2013 og 1960. Kilde <https://askeladden.ra.no/> ▲ Meldepliktig iht. kml § 25, ▲ Annet SEFRAK- bygg, ▲ Ruin eller fjernet objekt.

Nyere tids kulturminner

Flere gårdstun hvorav fire SEFRAK-registrerte bygg og en ruin.

Automatisk freda kulturminner

Ingen registrerte.

Kulturlandskap

Kulturlandskapet er typisk for det moderne jordbrukslandskapet, med store dyrka flater, lange sammenhengende steingjerder og enkeltliggende gårdstun. Noe rester av eldre kulturlandskap i utkanten av dyrka mark.

Verdivurdering

Gårdstun med SEFRAK-registrerte bygg i et moderne jordbrukslandskap.

Verdien er **liten**.

Kulturmiljø 49 – Revursdalen

Revursdalen ligger på gnr. 63 i Tysvær kommune i Rogaland.

Figur 3-51 Revursdalen, flyfoto fra 2013 og 1960. Kilde <https://askeladden.ra.no/>

Nyere tids kulturminner

Ingen registrerte.

Automatisk freda kulturminner

Et automatisk freda gårdsanlegg med tre hustufter og seks rydningsrøyser sannsynligvis fra jernalder-middelalder, Askeladden id 5758.

Kulturlandskap

Utmark med kystlynghei, det er noe gjengroing siden 1960-tallet i daldragene.

Verdivurdering

Ett automatisk freda kulturminne, et gårdsanlegg i utmarka, kystlynghei.

Verdien er **stor**.

Kulturmiljø 50 – Søre Dyrnesvågen

Søre Dyrnesvågen ligger på gnr. 60 i Tysvær kommune i Rogaland.

Figur 3-52 Søre Dyrnesvågen, flyfoto fra 2013 og 1960. Kilde <https://askeladden.ra.no/>

Nyere tids kulturminner

Ingen registrerte.

Automatisk freda kulturminner

Fire automatisk freda kulturminner, boplasser fra steinalder samt tre løsfunn alle flintavslag sannsynligvis fra steinalder. Det er gjort flere løsfunn fra steinalder ellers i området.

Tabell 3-6 Registrerte kulturminner i Askeladden i Søre Dyrnesvågen.

Askeladden id	Kulturminne	Vernestatus
115639	Steinalderboplass	AUT
115640	Steinalderboplass	AUT
115647	Steinalderboplass	AUT
115648	Steinalderboplass	AUT
115653	Løsfunn	UAV
115654	Løsfunn	UAV
115656	Løsfunn	UAV

Kulturlandskap

Utmark med kystlynghei, det er noe gjengroing siden 1960-tallet i daldragene. En del nyere industriområder.

Verdivurdering

Flere automatisk freda steinalderboplasser i til dels et nedbygd område.

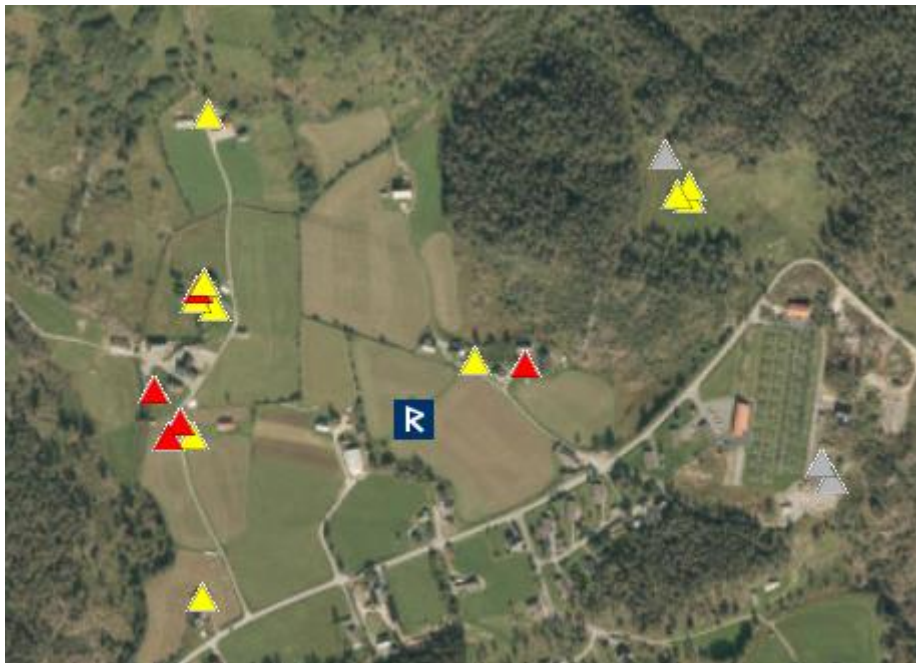
Verdien er **middels til stor**.

I det følgende er kulturmiljø som bare blir berørt av traseer fra Sauda transformatorstasjon samt fra Gismarvik til Håvik omtalt.

Kulturmiljø 51 – Austarheim

Austarheim gnr. 36 ligger i Sauda kommune i Rogaland.

Figur 3-53 Austarheim, flyfoto fra 2013. Kilde <https://askeladden.ra.no/>

Nyere tids kulturminner

15 SEFRAK-registrerte bygg.

Automatisk freda kulturminner

En gravrøys, Askeladden id 34572.

Kulturlandskap

Kulturlandskapet er typisk for det moderne jordbrukslandskapet, med store dyrka flater, lange sammenhengende steingjerder og enkeltliggende gårdstun.

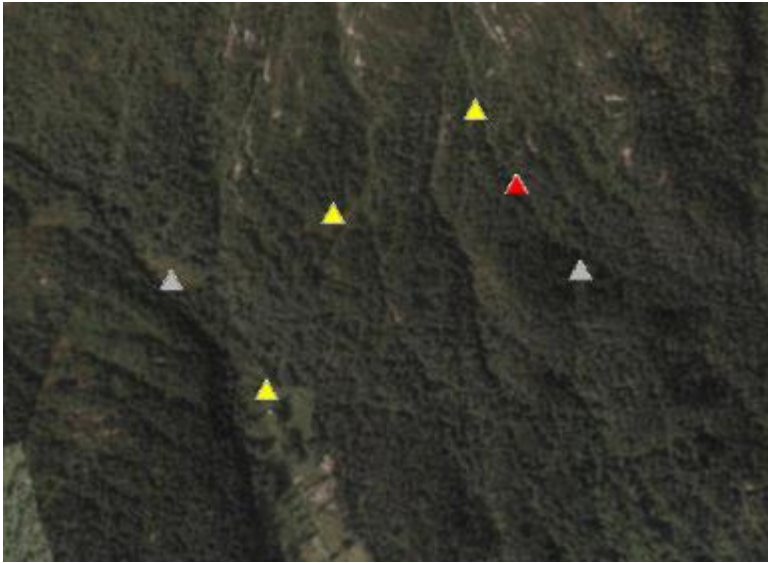
Verdivurdering

En rekke SEFRAK-registrerte bygg og ett gravminne i et moderne jordbrukslandskap.

Verdien er **middels**.

Kulturmiljø 52 – Herheimslia

Herheimslia gnr. 35 og 36 ligger i Sauda kommune i Rogaland.

Figur 3-54. Herheimslia, flyfoto fra 2013 og 1960. Kilde <https://askeladden.ra.no/> ▲ Meldepliktig iht. kml § 25, ▲ Annet SEFRAK- bygg, ▲ Ruin eller fjernet objekt.

Nyere tids kulturminner

Fire SEFRAK-registrerte bygg og to ruiner.

Automatisk freda kulturminner

Ingen registrerte.

Kulturlandskap

Utmark, skoglandskap.

Verdivurdering

SEFRAK-registrerte i utmark.

Verdien er **liten**.

Kulturmiljø 53 – Espeland i Sauda

Espeland ligger på gnr. 29 og 30 i Sauda kommune i Rogaland.

Figur 3-55. Espeland i Sauda, flyfoto fra 2013. Kilde <https://askeladden.ra.no/> ▲ Meldepliktig iht. kml § 25, ▲ Annet SEFRAK- bygg, ▲ Ruin eller fjernet objekt.

Nyere tids kulturminner

Flere gårdstun med seks SEFRAK-registrerte bygg og en ruin.

Automatisk freda kulturminner

Ingen registrerte.

Kulturlandskap

Kulturlandskapet er typisk for det moderne jordbrukslandskapet, med store dyrka flater, lange sammenhengende steingjerder og enkeltliggende gårdstun.

Verdivurdering

Flere gårdstun med SEFRAK-registrerte bygg i et moderne jordbrukslandskap.

Verdien er **liten**.

Kulturmiljø 54 – Tengdal

Tengdal ligger på gnr. 28 og 29 i Sauda kommune i Rogaland.

Figur 3-56. Tengdal, flyfoto fra 2013. Kilde <https://askeladden.ra.no/> ▲ Meldepliktig iht. kml § 25, ▲ Annet SEFRAK- bygg, ▲ Ruin eller fjernet objekt.

Nyere tids kulturminner

Stølsområde med ei rekke tufter som er registrert i SEFRAK. Det er også enkelte stående bygg på stølen.

Automatisk freda kulturminner

Ingen registrerte.

Kulturlandskap

Stølsområde i kanten av fjellområde.

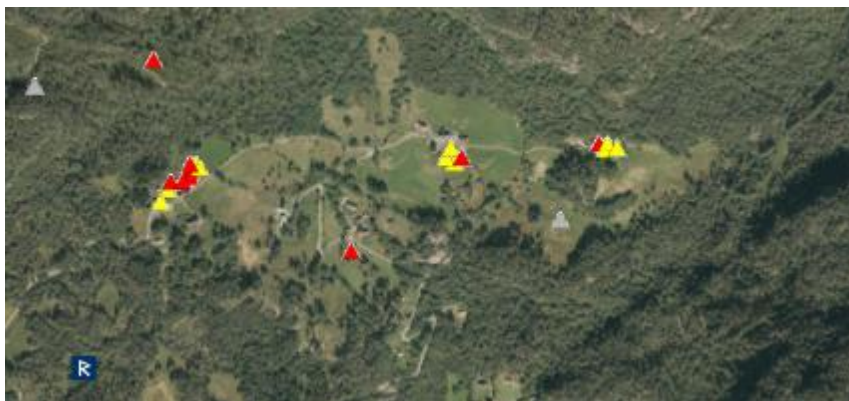
Verdivurdering

Kulturmiljøet er et stølsområde med en rekke tufter og enkelte stående bygg.

Verdien er **middels**.

Kulturmiljø 55 – Amdal

Amdal ligger på gnr. 25 i Sauda i Rogaland.

Figur 3-57 Amdal, flyfoto fra 2013. Kilde <https://askeladden.ra.no/> ▲ Meldepliktig iht. kml § 25, ▲ Annet SEFRAK- bygg, ▲ Ruin eller fjernet objekt.

Nyere tids kulturminner

Flere gårdstun med til sammen 19 SEFRAK-registrerte bygg og to ruiner.

Automatisk freda kulturminner

En groplokalitet med uavklart vernestatus, Askeladden id 14934.

Kulturlandskap

Kulturlandskapet er typisk for det moderne jordbrukslandskapet, med store dyrka flater, lange sammenhengende steingjerder og enkeltliggende gårdstun.

Verdivurdering

Flere gårdstun med en rekke SEFRAK-registrerte bygg i et moderne jordbrukslandskap.

Verdien er **liten til middels**.

Kulturmiljø 56 – Undsteinstølen

Undsteinstølen ligg på rensa til gnr. 82 i Etne kommune.

Figur 3-58. Undsteinstølen, flyfoto fra 2013. Kilde <https://askeladden.ra.no/> ▲ Meldepliktig iht. kml § 25, ▲ Annet SEFRAK- bygg, ▲ Ruin eller fjernet objekt.

Nyere tids kulturminner

Stølsområde med ei rekke tufter som er registrert i SEFRAK. Det er også ett enkelte stående bygg på stølen.

Automatisk freda kulturminner

Ingen registrerte.

Kulturlandskap

Stølsområde i fjellområde.

Verdivurdering

Kulturmiljøet er et stølsområde med en rekke tufter og ett stående bygg.

Verdien er **middels**.

Kulturmiljø 57 – Hårland

Hårland ligger på gnr. 82 i Etne kommune i Hordaland.

Figur 3-59 Hårland, flyfoto fra 2013. Kilde <https://askeladden.ra.no/> ▲ Meldepliktig iht. kml § 25, △ Annet SEFRAK- bygg, △ Ruin eller fjernet objekt.

Nyere tids kulturminner

Gårdstun med fire SEFRAK-registrerte bygg og en rekke ruiner.

Automatisk freda kulturminner

Ingen registrerte.

Kulturlandskap

Kulturlandskapet som er typisk for det moderne jordbrukslandskapet, med store dyrka flater, lange sammenhengende steingjerder og enkeltliggende gårdstun.

Verdivurdering

Gårdstun med en rekke SEFRAK-registrerte bygg i et moderne jordbrukslandskap.

Verdien er **liten**.

Kulturmiljø 58 – Bjønnstigen

Bjønnstigen ligger på gnr. 53 i Vindafjord kommune i Rogaland.

Figur 3-60. Bjønnstigen, flyfoto fra 2013. Kilde <https://askeladden.ra.no/> ▲ Meldepliktig iht. kml § 25, ▲ Annet SEFRAK- bygg, ▲ Ruin eller fjernet objekt.

Nyere tids kulturminner

Husmannsplass som er kommunalt listeført, Askeladden id 222645, med bygg fra 1700-tallet. Bjønnstigen var bebodd fra 1600-tallet og fram til 1906. Bjønnstigen er et prioritert kulturminne i Vindafjord kommune sin kulturminneplan. Lengre ned i dalen er det registrert to SEFRAK-bygg.

Automatisk freda kulturminner

Ingen registrerte.

Kulturlandskap

Eldre kulturlandskap som er delvis er i ferd med å gro igjen, på eldre flyfoto kan en tydelig se flere sammenhengende åker- og beiteområder som i dag er grodd igjen.

Verdivurdering

Kommunalt listeført husmannsplass og gårdstun med SEFRAK-registrerte bygg i et kulturlandskap som er i ferd med å gro igjen.

Verdien er **middels**.

Kulturmiljø 59 – Ingeriddalen

Ingeriddalen ligger på gnr. 21 og 23 i Vindafjord kommune i Rogaland.

Figur 3-61. Ingeriddalen, flyfoto fra 2013. Kilde <https://askeladden.ra.no/> ▲ Meldepliktig iht. kml § 25, ▲ Annet SEFRAK- bygg, ▲ Ruin eller fjernet objekt.

Nyere tids kulturminner

Ingen registrerte.

Automatisk freda kulturminner

Tre automatisk freda kulturminner, to kullgroper og et jernframstillingsanlegg, Askeladden id 5740, 54510 og 176376 samt to en slagghaug og et bosetnings-aktivitetsområde med uavklart vernestatus, Askeladden id 54511 og 66083.

Kulturlandskap

Utmark i ytterkanten av dyrka mark.

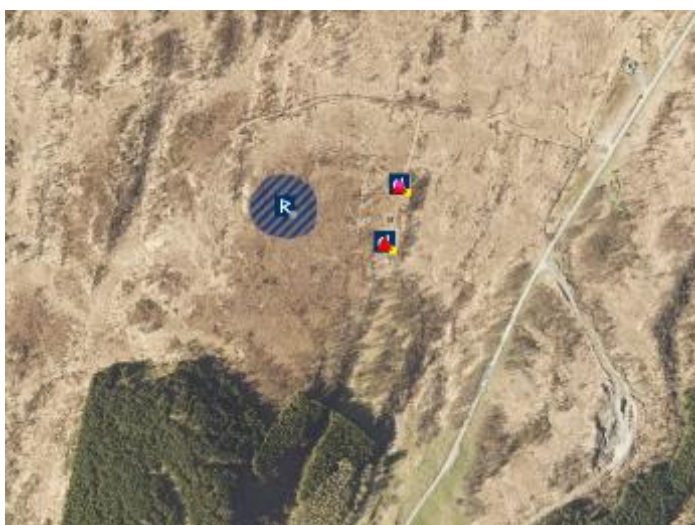
Verdivurdering

Spor etter jernframstilling i et større område, flere kulturminner som er automatisk freda.

Verdien er **stor**.

Kulturmiljø 60 – Torvsjå

Torvsjå ligger på gnr. 18 i Vindafjord kommune i Rogaland.

Figur 3-62 Torvsjå, flyfoto fra 2013. Kilde <https://askeladden.ra.no/>

Nyere tids kulturminner

Kommunalt listeført bygg, to torvløer trolig fra tidlig 1800-tall, Askeladden id 222079. Torvløene er et høyt prioritert kulturminne i Vindafjord kommune sin kulturminneplan.

Automatisk freda kulturminner

Funnsted av tøyrester, hårfletter og perler, uavklart vernestatus, Askeladden id 24872.

Kulturlandskap

Utmark.

Verdivurdering

Kommunalt listeførte torvløer og et funnsted med uavklart vernestatus. Dett funnstedet kan være en offerplass fra bronsealder/jernalder og er derfor svært sjelden.

Verdien er **middels til stor**.

Kulturmiljø 61 – Helgeland

Helgeland ligger på gnr. 17 og 18 i Vindafjord kommune i Rogaland.

Figur 3-63. Helgeland, flyfoto fra 2013. Kilde <https://askeladden.ra.no/> ▲ Meldepliktig iht. kml § 25, ▲ Annet SEFRAK- bygg, ▲ Ruin eller fjernet objekt.

Nyere tids kulturminner

Flere gårdstun med seks SEFRAK-registrerte bygg og flere ruiner.

Automatisk freda kulturminner

To gravfelt med uavklart vernestatus, Askeladden Id 66057 og 24871.

Kulturlandskap

Kulturlandskapet som er typisk for det moderne jordbrukslandskapet, med store dyrka flater, lange sammenhengende steingjerder og enkeltliggende gårdstun.

Verdivurdering

Gårdstun med en rekke SEFRAK-registrerte bygg i et moderne jordbrukslandskap, to gravfelt med uavklart vernestatus.

Verdien er **middels**.

Kulturmiljø 62 – Østabø

Østabø ligger på gnr. 11 i kommune i Vindafjord kommune i Rogaland.

Figur 3-64 Østabø, flyfoto fra 2013. Kilde <https://askeladden.ra.no/> ▲ Meldepliktig iht. kml § 25, ▲ Annet SEFRAK- bygg, ▲ Ruin eller fjernet objekt.

Nyere tids kulturminner

Ingen registrerte.

Automatisk freda kulturminner

En rekke gravfelt med uavklart vernestatus, et gravfelt som er automatisk freda, Askeladden id 15088.

Kulturlandskap

Kulturlandskapet som er typisk for det moderne jordbrukslandskapet, med store dyrka flater, lange sammenhengende steingjerder og enkeltliggende gårdstun.

Verdivurdering

En rekke gravfelt uavklart vernestatus, et gravfelt som er automatisk freda i et moderne jordbrukslandskap.

Verdien er **middels**.

Kulturmiljø 63 – Årvik

Årvik ligger på gnr. 29 og 30 i Vindafjord kommune i Rogaland.

Figur 3-65. Årvik, flyfoto fra 2013. Kilde <https://askeladden.ra.no/> ▲ Meldepliktig iht. kml § 25, ▲ Annet SEFRAK- bygg, ▲ Ruin eller fjernet objekt.

Nyere tids kulturminner

Flere gårdstun med 11 SEFRAK-registrerte bygg og en rekke ruiner.

Automatisk freda kulturminner

Ett gravminne, Askeladden id 54515, og to hellere, Askeladden id 66060.

Kulturlandskap

Kulturlandskapet som er typisk for det moderne jordbrukslandskapet, med store dyrka flater, lange sammenhengende steingjerder og enkeltliggende gårdstun. Noe rester av eldre kulturlandskap i utkanten av dyrka mark.

Verdivurdering

Gårdstun med en rekke SEFRAK-registrerte bygg i et moderne jordbrukslandskap. To automatisk freda kulturminner.

Verdien er **middels**.

Kulturmiljø 64 – Gjerde

Gjerde ligger på gnr. 136 i Vindafjord kommune i Rogaland.

Figur 3-66. Gjerde, flyfoto fra 2013. Kilde <https://askeladden.ra.no/> ▲ Meldepliktig iht. kml § 25, △ Annet SEFRAK- bygg, △ Ruin eller fjernet objekt.

Nyere tids kulturminner

Gårdstun med fem SEFRAK-registrerte bygg og en rekke ruiner.

Automatisk freda kulturminner

Ingen registrerte.

Kulturlandskap

Kulturlandskapet som er typisk for det moderne jordbrukslandskapet, med store dyrka flater, lange sammenhengende steingjerder og enkeltliggende gårdstun. Noe rester av eldre kulturlandskap i utkanten av dyrka mark.

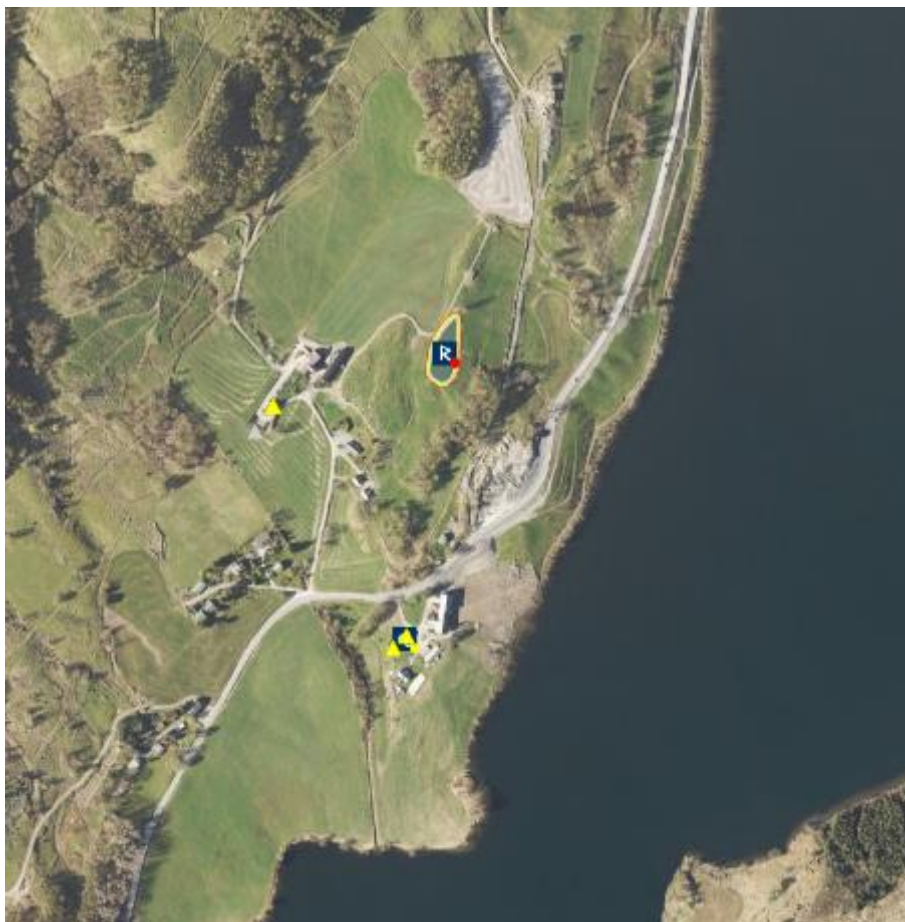
Verdivurdering

Gårdstun med en rekke SEFRAK-registrerte bygg i et moderne jordbrukslandskap.

Verdien er **liten**.

Kulturmiljø 65 – Eikje

Eikje ligger gnr. 134 og 135 i Vindafjord kommune i Rogaland.

Figur 3-67. Eikje, flyfoto fra 2013. Kilde <https://askeladden.ra.no/> ▲ Meldepliktig iht. kml § 25, △ Annet SEFRAK- bygg, △ Ruin eller fjernet objekt.

Nyere tids kulturminner

Kommunalt listeført våningshus fra 1867, Askeladden id 222650, bygget er også registrert i SEFRAK. Bygget er et prioritert kulturminne i Vindafjord kommune sin kulturminneplan. Gårdstun med til sammen tre SEFRAK-registrerte bygg og en ruin.

Automatisk freda kulturminner

Et gravfelt, Askeladden id 35194.

Kulturlandskap

Kulturlandskapet som er typisk for det moderne jordbrukslandskapet, med store dyrka flater, lange sammenhengende steingjerder og enkeltliggende gårdstun. Noe rester av eldre kulturlandskap i utkanten av dyrka mark. Enkelte nyere inngrep.

Verdivurdering

Gårdstun med kommunalt listeført bygg og SEFRAK-registrerte bygg i et moderne jordbrukslandskap. Ett automatisk freda kulturminne, ett gravfelt. Enkelte nyere inngrep i området.

Verdien er **middels til stor**.

Kulturmiljø 66 – Vats

Vats ligger på gnr. 109, 110 og 111 i Vindafjord kommune i Rogaland.

Figur 3-68. flyfoto fra 2013. Kilde <https://askeladden.ra.no/> ▲ Meldepliktig iht. kml § 25, ▲ Annet SEFRAK- bygg, △ Ruin eller fjernet objekt.

Nyere tids kulturminner

Gårdstun med en rekke SEFRAK-registrerte bygg og en rekke ruiner.

Automatisk freda kulturminner

Vats kirkested, som er fra middelalder, Askeladden id 85784. Et hjulkors i kleberstein fra middelalder står ved kirken som er fra 1855, type Rogaland-Linstow type. Det er flere løsfunn fra området med uavklart vernestatus.

Kulturlandskap

Kulturlandskapet som er typisk for det moderne jordbrukslandskapet, med store dyrka flater, lange sammenhengende steingjerder og enkeltliggende gårdstun. Vats ligger i området Haraldseidvågen-Isvik som er ett av dragseida i Vindafjord kommune som er ett prioritert kulturminne. Det er en del nyere tiltak og inngrep i området.

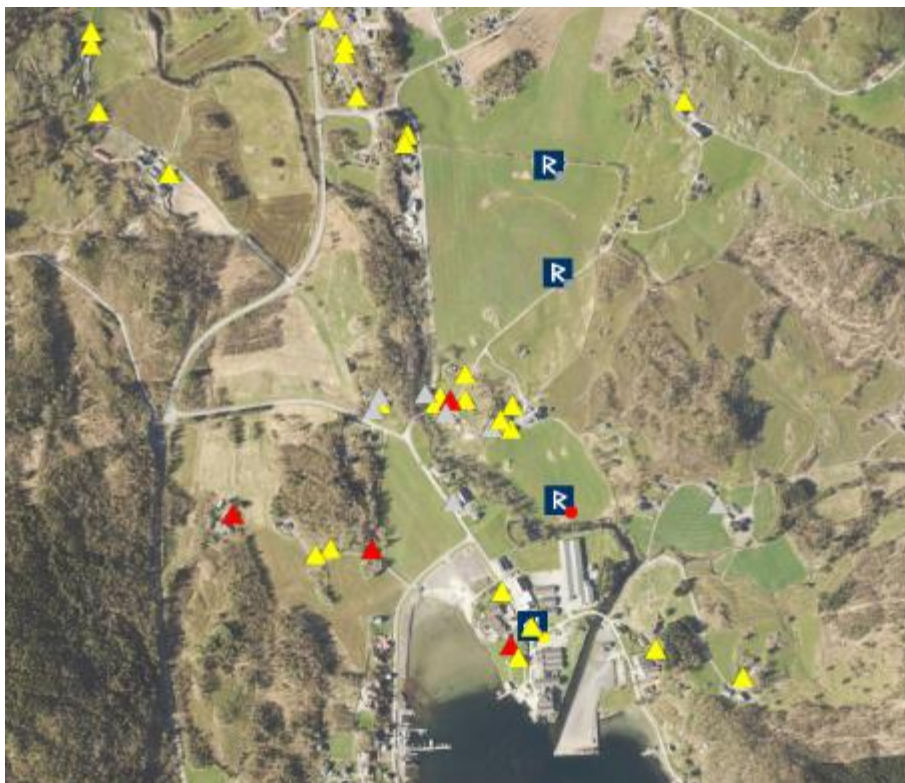
Verdivurdering

Middelalder kirkested, gårdstun med en rekke SEFRAK-registrerte bygg i et moderne jordbrukslandskap. Det er en del nyere tiltak og inngrep i området.

Verdien er **middels til stor**.

Kulturmiljø 67 – Åm

Åm ligger på gnr. 108 og 109 i kommune Vindafjord i Rogaland.

Figur 3-69. Åm, flyfoto fra 2013. Kilde <https://askeladden.ra.no/> ▲ Meldepliktig iht. kml § 25, △ Annet SEFRÅK- bygg, △ Ruin eller fjernet objekt.

Nyere tids kulturminner

En rekke gårdstun med flere SEFRÅK-registrerte bygg og ruiner. Ett kommunalt listeført bolighus, Korneliushuset i sveitserstil med jugendelement fra 1916, Askeladden id 221870. Bygget er et prioritert kulturminne i Vindafjord kommune sin kulturminneplan.

Automatisk freda kulturminner

To gravfelt med uavklart vernestatus.

Kulturlandskap

Kulturlandskapet som er typisk for det moderne jordbrukslandskapet, med store dyrka flater, lange sammenhengende steingjerder og enkeltliggende gårdstun. Vats ligger i området Haraldseidvågen-Isvik som er ett av dragseida i Vindafjord kommune som er ett prioritert kulturminne. Det er en del nyere tiltak og inngrep i området.

Verdivurdering

Gårdstun med en rekke SEFRÅK-registrerte bygg i et moderne jordbrukslandskap.

Verdien er **middels**.

Kulturmiljø 68 – Hetlevik

Hetlevik ligger på gnr. 108 i Karmøy kommune i Rogaland.

Figur 3-70. Hetlevik, flyfoto fra 2013. Kilde <https://askeladden.ra.no/> ▲ Meldepliktig iht. kml § 25, ▲ Annet SEFRAK- bygg, △ Ruin eller fjernet objekt.

Nyere tids kulturminner

Nedlagt gårdstun med ett SEFRAK-registrerte bygg og en rekke ruiner. Bygget ser ut som det er revet på flyfoto fra 2013.

Automatisk freda kulturminner

Ingen registrerte.

Kulturlandskap

Eldre kulturlandskap i utkanten av utmark, lynghei.

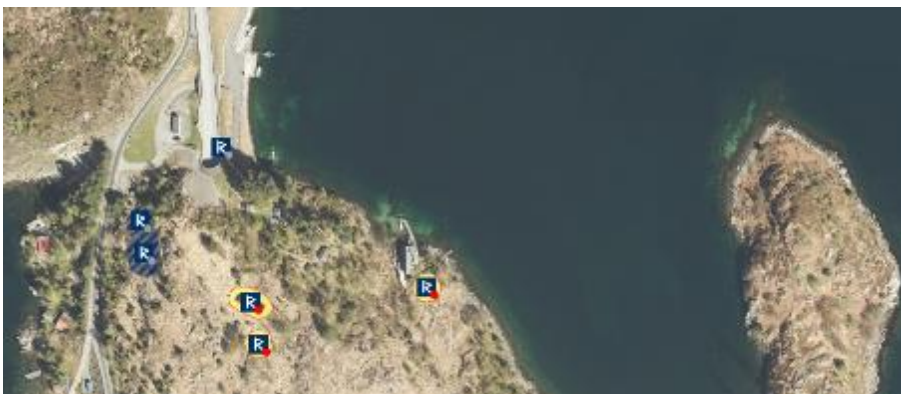
Verdivurdering

Nedlagt gårdstun med SEFRAK-registrerte ruiner i et eldre kulturlandskap.

Verdien er **liten**.

Kulturmiljø 69 – Hellevika

Hellevika ligger på gnr. 108 i Karmøy kommune i Rogaland.

Figur 3-71 Hellevika, flyfoto fra 2013. Kilde <https://askeladden.ra.no/> ▲ Meldepliktig iht. kml § 25, ▲ Annet SEFRAK- bygg, △ Ruin eller fjernet objekt.

Nyere tids kulturminner

Ingen registrerte.

Automatisk freda kulturminner

Ett gravminne og to boplasser fra steinalder som er automatisk freda, Askeladden id 134265, 148577 og 148578. I tillegg er det to boplasser som er undersøkt og utgravd, samt et løsfunn med uavklart vernestatus.

Kulturlandskap

Utmark, lynghei.

Verdivurdering

Flere automatisk freda kulturminner i ett område med tildel nyere inngrep.

Verdien er **stor**.

Kulturmiljø 70 – Djupadalen

Djupadalen ligger på gnr. 104 i Karmøy kommune i Rogaland.

Figur 3-72 Djupadalen, flyfoto fra 2013. Kilde <https://askeladden.ra.no/> ▲ Meldepliktig iht. kml § 25, ▲ Annet SEFRAK- bygg, ▲ Ruin eller fjernet objekt.

Nyere tids kulturminner

Ingen registrerte.

Automatisk freda kulturminner

Tre kulturminner med uavklart vernestatus, to funnsteder og et gravminne, Askeladden id 72116.

Kulturlandskap

Utmark, gjengrodd lynghei.

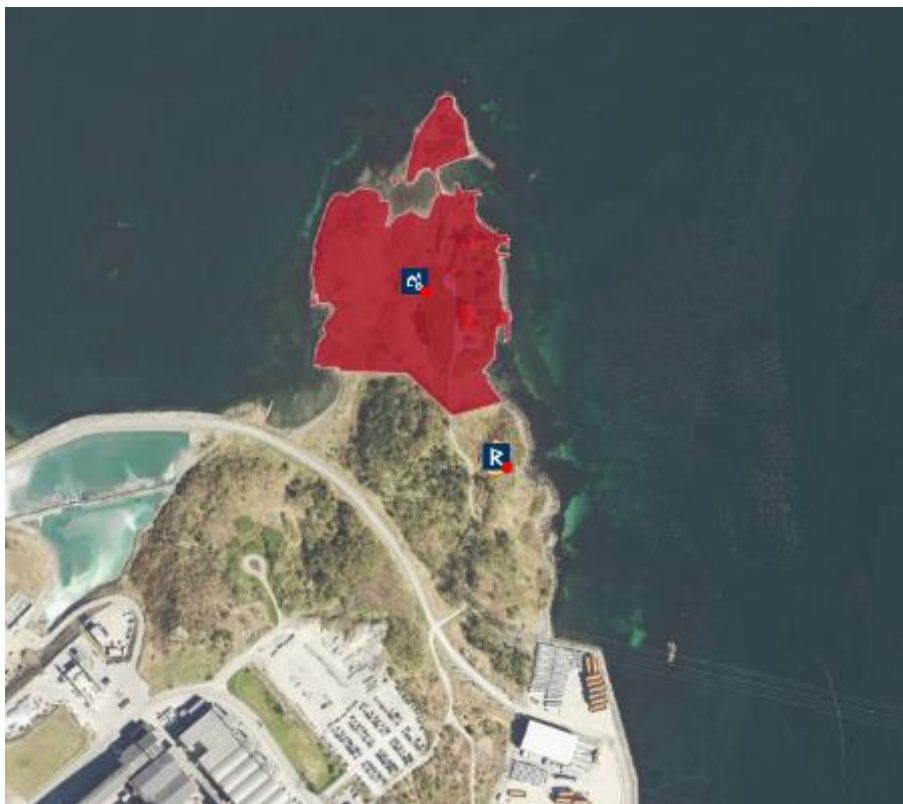
Verdivurdering

To løsfunn og et gravminne med uavklart vernestatus.

Verdien er **liten**.

Kulturmiljø 71 – Høyvarde

Høyvarde ligger på gnr. 96 i Karmøy kommune i Rogaland.

Figur 3-73. Høyvarde, flyfoto fra 2013. Kilde <https://askeladden.ra.no/> ▲ Meldepliktig iht. kml § 25, ▲ Annet SEFRAC- bygg, ▲ Ruin eller fjernet objekt.

Nyere tids kulturminner

Vedtaksfreda fyrstasjon, Askeladden id 86919. Høyvarde fyrstasjon ligger på Avaldsnes ved Karmsundet på Karmøy. Stasjonen ligger i sammenheng med tidligere tollbod og fornminner. Høyvarde fyrstasjon ble opprettet i 1700 og var et ledfy. Fyret ble oppført av byggherre Heinrich Petersen som også oppførte Kvitsøy fyr utenfor Stavanger. Høyvarde fyrstasjon har hele tiden vært i utvikling og gjennomgått bygningsmessige og tekniske endringer. Fyrstasjonen ble nedlagt i 1902.

Automatisk freda kulturminner

En automatisk freda gravrøys, Askeladden id 255186.

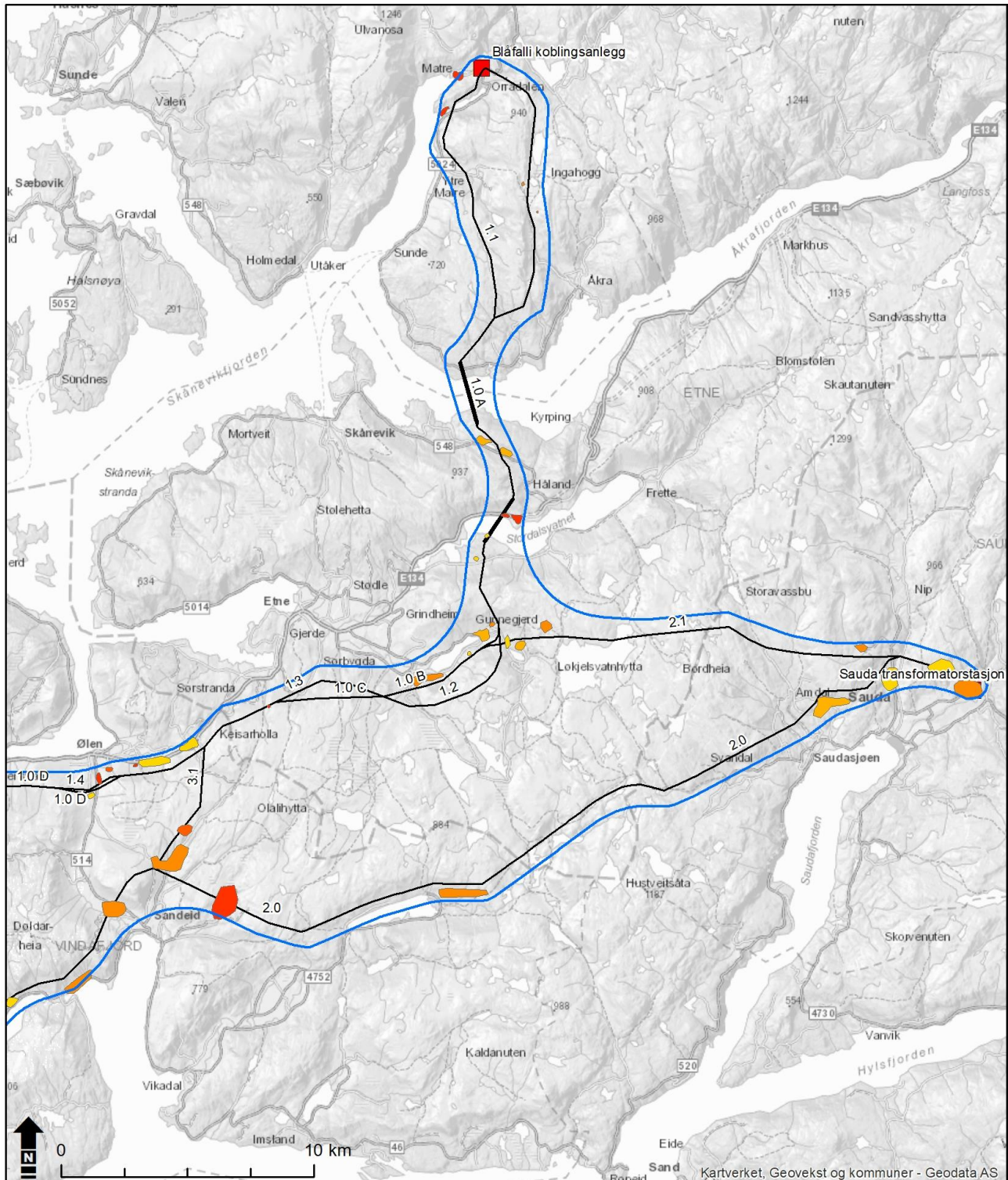
Kulturlandskap

Med unntak mindre parti med utmark er området i stor grad nedbygd.

Verdivurdering

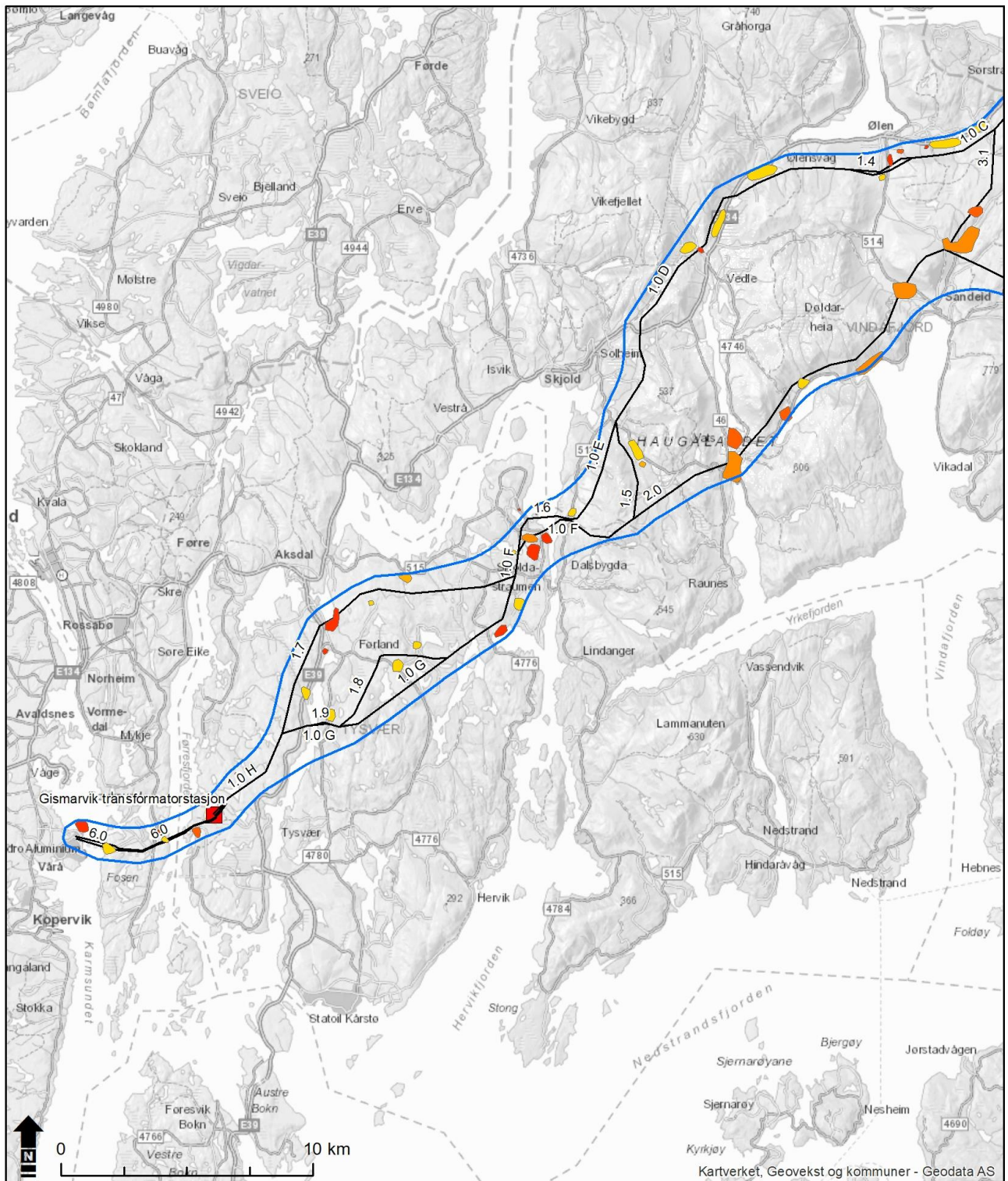
Vedtaksfreda fyrstasjon som er en av landets eldste fyrstasjoner, ett gravminne som er automatisk freda.

Verdien er **stor**.

<p>Tegnforklaring</p> <ul style="list-style-type: none"> Influensområde Liten verdi Liten til middels Middels verdi Middels til stor verdi Stor verdi 	<p>KU 420 kV Haugalandet</p>	<p>Kunde:</p> <p>Statnett</p>
	<p>Verdi kulturminner/-miljø</p>	<p>Utarbeidet av:</p> <p>Multiconsult</p> <p>Multiconsult AS Postboks 265 Skøyen 0213 Oslo</p>
	<p>Målestokk: 1:190 000</p>	
	<p>Oppdrag: 10200439-01</p>	
	<p>Tegnet: RO Dato: 20.01.2020</p>	
	<p>Kartgrunnlag: GeocacheGraatone</p>	
	<p>Filnavn: Kulturminner.mxd</p>	

Figur 3-74. Verdikart for kulturminner/kulturmiljø – østre del av planområdet.

<p>Tegnforklaring</p> <ul style="list-style-type: none"> Influensområde Liten verdi Liten til middels Middels verdi Middels til stor verdi Stor verdi 	<p>KU 420 kV Haugalandet</p>	<p>Kunde:</p> <p>Statnett</p>
	<p>Verdi kulturminner/-miljø</p>	<p>Utarbeidet av:</p> <p>Multiconsult</p> <p>Multiconsult AS Postboks 265 Skøyen 0213 Oslo</p>
	<p>Målestokk: 1:190 000</p>	
	<p>Oppdrag: 10200439-01</p>	
	<p>Tegnet: RO Dato: 20.01.2020</p>	
<p>Kartgrunnlag: GeocacheGraatone</p>		
<p>Filnavn: Kulturminner.mxd</p>		

Figur 3-75. Verdikart for kulturminner og kulturmiljø – vestre del av planområdet.

4 Omfang og mulige konsekvenser

4.1 0-alternativet

0-alternativet utgjør referansealternativet og representerer forventet utvikling for kulturminner og kulturmiljø innenfor influensområdet uten omsøkt spenningsoppgradering. Vi er ikke kjent med at det foreligger andre planer som berører kjente kulturminner eller kulturmiljø, og konsekvensen av 0-alternativet settes per definisjon til *ubetydelig/ingen (0)*.

Vedtatte reguleringsplaner og tiltak hvor det foreligger dispensasjon fra kulturminneloven til inngrep i kulturminner er omtalt under enkelte kulturmiljø og tatt med i vurderingen.

4.2 Konsekvenser ny 420 kV kraftledning Blåfalli-Gismarvik

4.2.1 Konsekvenser i driftsfasen

Delstrekning 1: Blåfalli-Litledalen

Alternativ 1.0 A

Alternativet berører 10 definerte kulturmiljø, hvorav kulturmiljø 6 til 12 er samme som for alternativ 1.1:

Kulturmiljø		Verdi		
			Omfang	Konsekvens
2	Kvernhusbekken	Liten til middels	Middels til stort negativt	Middels negativ (--)
4	Vikastølen	Middels	Middels negativt	Liten negativ (-)
5	Øvstebøstølen	Middels	Lite negativt	Liten negativ (-)
6	Vatnedal	Liten til middels	Lite negativt	Liten negativ (-)
7	Miljateig	Liten til middels	Middels negativt	Liten til middels negativ (-/--)
8	Vik i Etne	Stor	Stort negativt	Meget stor negativ (----)
9	Nernes	Stor	Lite negativt	Middels negativ (--)
10	Eikjenes	Liten	Stort negativt	Liten negativ (-)
11	Skiftesdalen	Liten	Lite til middels negativt	Liten negativ (-)
12	Undstein	Middels	Middels negativt	Middels negativ (--)
Samlet konsekvensvurdering			Liten til middels negativ (-/--)	

Alternativ 1.1

Alternativet berører 9 definert kulturmiljø, hvorav kulturmiljø 6 til 12 er samme som for alternativ 1.0:

Kulturmiljø		Verdi	Verdi	
			Omfang	Konsekvens
1	Indre Matre	Stor	Ubetydelig til lite negativt	Ubetydelig til liten negativ (-/0)
3	Vik i Kvinnherad	Stor	Middels negativt	Middels til stor negativ (--/---)
6	Vatnedal	Liten til middels	Lite negativt	Liten negativ (-)
7	Miljateig	Liten til middels	Middels negativt	Liten til middels negativ (-/--)
8	Vik i Etne	Stor	Stort negativt	Meget stor negativ (----)
9	Nernes	Stor	Lite negativt	Middels negativ (--)
10	Eikjenes	Liten	Stort negativt	Liten negativ (-)
11	Skiftesdalen	Liten	Liten til middels negativ	Liten negativ (-)
12	Undstein	Middels	Middels negativ	Middels negativ (--)
Samlet konsekvensvurdering			Liten til middels negativ (-/--)	

Delstrekning 2: Litledalen-Høylandshovda*Alternativ 1.0 B*

Alternativet berører 6 definerte kulturmiljø, hvorav kulturmiljø 12 til 14 er samme som for alternativ 1.2:

Kulturmiljø		Verdi	Verdi	
			Omfang	Konsekvens
12	Undstein	Middels	Middels negativt	Middels negativ (--)
13	Litledalen	Liten til middels	Lite til middels negativt	Lite til middels negativ (-/--)
14	Sulla	Liten	Lite negativt	Liten negativ (-)
15	Halsnes	Liten	Stor til middels negativ	Liten negativ (-)
16	Kaldheim	Middels	Middels negativ	Middels negativ (--)
17	Kaldheidsdjuvet	Stor	Middels negativ	Stor negativ (---)
Samlet konsekvensvurdering			Liten til middels negativ (-/--)	

Alternativ 1.2

Alternativet berører 3 definerte kulturmiljø, hvorav kulturmiljø 12 til 14 er samme som for alternativ 1.0 B:

Kulturmiljø		Verdi		
			Omfang	Konsekvens
12	Undstein	Middels	Middels negativt	Middels negativ (--)
13	Litledalen	Liten til middels	Lite til middels negativt	Liten til middels negativ (-/--)
14	Sulla	Liten	Lite negativt	Liten negativ (-)
Samlet konsekvensvurdering			Liten til middels negativ (-/--)	

Delstrekning 3: Høylandshovda-Ølen

Alternativ 1.0 C

Alternativet berører 6 definerte kulturmiljø, hvorav alle kulturmiljøene er samme som for alternativ 1.3:

Kulturmiljø		Verdi		
			Omfang	Konsekvens
18	Gamlestølen	Stor	Stort negativt	Meget stor negativ (----)
19	Postevegen mellom Etne og Ølen	Middels til stor	Lite negativt	Liten til middels negativ (-/--)
20	Hiksdalen	Liten	Lite negativt	Liten negativ (-)
21	Tveit	Liten	Lite negativt	Liten negativ (-)
22	Dørheim	Stor	Lite negativt	Middels negativ (--)
23	Eide Østre	Middels til stor	Lite negativt	Liten til middels negativ (-/--)
Samlet konsekvensvurdering			Middels negativ (--)	

Alternativ 1.3

Alternativet berører 6 definerte kulturmiljø, hvorav alle kulturmiljøene er samme som for alternativ 1.0 C. Konsekvensen vurderes som tilsvarende, dvs. **middels negativ (-)**.

Delstrekning 4: Ølen-Dalsdal

Alternativ 1.0 D

Alternativet berører 6 definerte kulturmiljø, hvorav alle kulturmiljøene er samme som for alternativ 1.4, men har ulikt omfang, og dermed ulik konsekvens, for kulturmiljø 24:

Kulturmiljø		Verdi		
			Omfang	Konsekvens
24	Eide Vestre	Stor	Middels negativt	Stor negativ (---)
25	Heiabø	Liten	Middels til stor negativt	Liten negativ (-)
26	Espeland	Liten	Liten til middels negativt	Liten negativ (-)
27	Eikeland	Liten	Middels negativt	Liten negativ (-)
28	Høgaste Tømre	Stor	Stort negativt	Meget stor negativ (----)
29	Børkjeland	Liten	Middels negativt	Liten negativ (-)
Samlet konsekvensvurdering			Middels negativ (--)	

Alternativ 1.4

Kulturmiljø		Verdi		
			Omfang	Konsekvens
24	Eide Vestre	Stor	Stor negativt	Meget stort negativ (----)
25	Heiabø	Liten	Middels til stor negativt	Liten negativ (-)
26	Espeland	Liten	Liten til middels negativt	Liten negativ (-)
27	Eikeland	Liten	Middels negativt	Liten negativ (-)
28	Høgaste Tømre	Stor	Stort negativt	Meget stor negativ (----)
29	Børkjeland	Liten	Middels negativt	Liten negativ (-)
Samlet konsekvensvurdering			Middels negativ (--)	

Delstrekning 5: Dalsdal-Skjoldastraumen*Alternativ 1.0 E*

Alternativet berører 1 definert kulturmiljø, som også alternativ 1.5 berører:

Kulturmiljø		Verdi	Omfang og konsekvens	
			Omfang	Konsekvens
32	Bakkane	Liten	Middels negativt	Liten negativt (-)
Samlet konsekvensvurdering			Liten negativ (-)	

Alternativ 1.5

Alternativet berører 3 definerte kulturmiljø, hvor ett kulturmiljø er det samme som for alternativ 1.0:

Kulturmiljø		Verdi	Omfang og konsekvens	
			Omfang	Konsekvens
30	Tørsdal	Liten	Lite til middels negativt	Liten negativt (-)
31	Stemmehaugen	Liten til middels	Lite til middels negativt	Liten til middels negativt (-/--)
32	Bakkane	Liten	Middels negativt	Liten negativt (-)
Samlet konsekvensvurdering			Liten negativ (-)	

Delstrekning 6: Skjoldastraumen-Dueland*Alternativ 1.0 F*

Alternativet berører 4 definerte kulturmiljø, hvor 3 kulturmiljø er de samme som for alternativ 1.6:

Kulturmiljø		Verdi	Omfang og konsekvens	
			Omfang	Konsekvens
33	Bjoaland	Stor	Middels negativt	Stor negativ (---)
36	Freiåsen	Middels	Stor negativt	Middels til stort negativ (--/---)
37	Erland	Stor	Middels til stort negativt	Stor negativ (---)
38	Erlandsvatnet	Liten	Middels negativt	Liten negativ (-)
Samlet konsekvensvurdering			Middels til stor negativ (--/---)	

Alternativ 1.6

Alternativet berører 5 definerte kulturmiljø, hvor 3 kulturmiljø er det samme som for alternativ 1.0 F:

Kulturmiljø		Verdi	Verdi	
			Omfang	Konsekvens
34	Valen	Stor	Middels negativt	Stor negativ (---)
35	Vårå	Stor	Liten negativt	Middels negativ (--)
36	Freiåsen	Middels	Middels negativt	Middels negativ (--)
37	Erland	Stor	Liten negativt	Middels negativ (--)
38	Erlandsvatnet	Liten	Middels negativt	Liten negativ (-)
Samlet konsekvensvurdering			Middels negativ (--)	

Delstrekning 7: Dueland-Ådnavatnet

Alternativ 1.0 G

Alternativet berører 3 definerte kulturmiljø, samme som for alternativ 1.9:

Kulturmiljø		Verdi	Verdi	
			Omfang	Konsekvens
39	Romsaland	Liten	Lite til middels negativt	Liten negativ (-)
40	Staklandstongjane	Stor	Middels til lite negativt	Middels negativ (--)
48	Klovning	Liten	Lite til middels negativt	Liten negativ (-)
Samlet konsekvensvurdering			Liten negativ (-)	

Alternativ 1.7

Alternativet berører 5 definerte kulturmiljø:

Kulturmiljø		Verdi	Verdi	
			Omfang	Konsekvens
41	Søvik	Liten til middels	Lite negativt	Liten negativ (-)
42	Førebrekkene	Liten	Lite negativt	Liten negativ (-)
43	Førland	Stor	Middels til stort negativt	Stor negativ (---)
45	Krabbetveit	Stor	Lite negativt	Middels negativ (--)
47	Ronvik	Liten	Lite negativt	Liten negativ (-)
Samlet konsekvensvurdering			Liten til middels negativ (-/--)	

Alternativ 1.8

Alternativet berører 5 definerte kulturmiljø:

Kulturmiljø		Verdi		
			Omfang	Konsekvens
39	Romsland	Liten	Lite til middels negativt	Liten negativ (-)
40	Staklandstongjane	Stor	Middels til lite negativt	Middels negativ (--)
44	Oskeland	Liten	Lite negativt	Liten negativ (-)
46	Sagbakken	Liten	Lite til middels negativt	Liten negativ (-)
48	Klovning	Liten	Lite til middels negativt	Liten negativ (-)
Samlet konsekvensvurdering			Liten negativ (-)	

Alternativ 1.9

Alternativet berører 3 definerte kulturmiljø, som også blir berørt av alternativ 1.0G:

Kulturmiljø		Verdi		
			Omfang	Konsekvens
39	Romsland	Liten	Lite til middels negativt	Liten negativ (-)
40	Staklandstongjane	Stor	Lite til middels negativt	Middels negativ (--)
48	Klovning	Liten	Lite til middels negativt	Liten negativ (-)
Samlet konsekvensvurdering			Liten negativ (-)	

Delstrekning 8: Ådnavatnet – Gismarvik*Alternativ 1.0 H*

Kulturmiljø		Verdi		
			Omfang	Konsekvens
49	Revursdalen	Stor	Lite negativt	Middels negativ (--)
50	Søre dyrnesvågen	Middels til stor	Middels negativt	Middels negativ (--)
Samlet konsekvensvurdering			Middels negativ (--)	

Utvidelse Blåfalli koblingsanlegg

Det er ingen kjente kulturminner i eller nær planlagt utvidelse av Blåfalli koblingsanlegg eller ved tilhørende deponiområde.

Konsekvensen blir **ubetydelig (0)**.

Ny Gismarvik transformatorstasjon

Det er ingen kjente kulturminner i eller nær planlagt ny transformatorstasjon i Gismarvik eller ved tilhørende deponiområder.

Konsekvensen blir **ubetydelig (0)**.

4.2.2 Oppsummering av konsekvenser og rangering alternativer på strekningen Blåfalli - Gismarvik

Tabellen under oppsummerer konsekvensene og rangerer de ulike alternativene.

Tabell 4-1. Konsekvenser og rangering for alternativer på strekningen Blåfalli – Gismarvik.

Hovedalternativ	Konsekvens	Rangering
<i>Delstrekning 1: Blåfalli-Litledalen</i>		
1.0 A	Liten til middels negativ (-/--)	1
1.1	Liten til middels negativ (-/--)	1
<i>Delstrekning 2: Litledalen - Høylandshovda</i>		
1.0 B	Liten til middels negativ (-/--)	2
1.2	Liten til middels negativ (-/--)	1
<i>Delstrekning 3: Høylandshovda-Ølen</i>		
1.0 C	Middels negativ (--)	1
1.3	Middels negativ (--)	1
<i>Delstrekning 4: Ølen - Dalsdal</i>		
1.0 D	Middels negativ (--)	1
1.4	Middels negativ (--)	2
<i>Delstrekning 5: Dalsdal-Skjoldastraumen</i>		
1.0 E	Liten negativ (-)	1
1.5	Liten negativ (-)	2
<i>Delstrekning 6: Skjoldastraumen - Dueland</i>		
1.0 F	Middels til stor negativ (--/---)	2
1.6	Middels negativ (--)	1
<i>Delstrekning 7-Dueland - Ådnavatnet</i>		
1.0 G	Liten negativ (-)	1
1.7	Liten til middels negativ (-/--)	3
1.8	Liten negativ (-)	2
1.9	Liten negativ (-)	1
<i>Delstrekning 8: Ådnavatnet - Gismarvik</i>		
1.0 H	Middels negativ (--)	1
<i>Minst konfliktfylte helhetlige løsninger Blåfalli-Gismarvik</i>		
Delstrekning 1: Begge strekningene 1.0 A og 1.1 er vurdert til å være like.		
Delstrekning 2: Alternativ 1.0 B		
Delstrekning 3: Begge strekningene 1.0 C og 1.3 er vurdert til å være like.		

Hovedalternativ	Konsekvens	Rangering
Delstrekning 4: Alternativ 1.0 D Delstrekning 5: Alternativ 1.0 E Delstrekning 6: Alternativ 1.6 Delstrekning 7: Alternativ 1.0 G og 1.9 er vurdert til å være like. Delstrekning 8: Alternativ 1.0 H		
<i>Mest konfliktfylte helhetlige løsninger Blåfalli-Gismarvik</i>		
Delstrekning 1: Begge strekningene 1.0 A og 1.1 er vurdert til å være like. Delstrekning 2: Alternativ 1.2 Delstrekning 3: Begge strekningene 1.0 C og 1.3 er vurdert til å være like. Delstrekning 4: Alternativ 1.4 Delstrekning 5: Alternativ 1.5 Delstrekning 6: Alternativ 1.0 F Delstrekning 7: Alternativ 1.7 Delstrekning 8: Alternativ 1.0 H		
<i>Transformatorstasjon – utvidelse av eksisterende</i>		
Blåfalli koblingsanlegg	Ubetydelig (0)	1
<i>Transformatorstasjon - ny</i>		
Gismarvik transformatorstasjon – 300 kV	Ubetydelig (0)	1

4.3 Konsekvenser av alternativer fra Sauda transformatorstasjon / Sauda-Gismarvik samt kobling 3.1

4.3.1 Konsekvenser i driftsfasen

Alternativ 2.0. Sauda-Skjoldastraumen

Alternativet følger delvis eksisterende trasé fra Sauda, og kan kobles til alle alternativer som går videre fra og med delstrekning 6 *Skjoldastraumen-Dueland*.

Alternativet berøre 13 kulturmiljø:

Kulturmiljø		Verdi		
			Omfang	Konsekvens
51	Austarheim	Middels	Stort negativt	Middels til stort negativ (--/---)
52	Herheimslia	Liten	Stort negativt	Liten negativ (-)
53	Espeland i Sauda	Liten	Middels negativt	Liten negativ (-)
55	Amdal	Liten til middels	Middels negativt	Liten til middels negativ (-/--)
58	Bjønntigen	Middels	Lite til middels negativt	Middels negativ (--)
59	Ingeriddalen	Stor	Stort negativt	Meget stor negativ (----)
61	Helgeland	Middels	Middels negativt	Middels negativ (--)
62	Østabø	Middels	Stort negativt	Middels til stor negativ (--/---)

63	Årvik	Middels	Lite negativt	Liten negativ (-)
64	Gjerde	Liten	Middels til stort negativt	Liten negativ (-)
65	Eikje	Middels til stor	Lite til middels negativt	Liten til middels negativ (-/--)
66	Vats	Middels til stor	Lite negativt	Liten til middels negativ (-/--)
67	Åm	Middels	Stort negativt	Middels til stor negativ (--/---)
Samlet konsekvensvurdering			Middels negativ (--)	

Alternativ 2.1 Sauda-Litledalen

Alternativet går fra Sauda transformatorstasjon til Litledalen der det kan kobles sammen med alternativene fra Blåfalli fra og med delstrekning 2.

Alternativet berører ni kulturmiljø:

Kulturmiljø		Verdi	Verdi	
			Omfang	Konsekvens
51	Austarheim	Middels	Stort negativt	Middels til stor negativ (--/---)
52	Herheimslia	Liten	Stort negativt	Liten negativ (-)
53	Espeland i Sauda	Liten	Lite negativt	Liten negativ (-)
54	Tengdal	Middels	Lite til middels negativt	Middels negativ (--)
56	Undsteinstølen	Middels	Lite negativt	Liten negativ (-)
57	Hårland	Liten	Middels negativt	Liten negativ (-)
13	Litledalen	Liten til middels	Lite til middels negativt	Liten negativ (-)
14	Sulla	Liten	Stort negativt	Liten negativ (-)
15	Halsnes	Liten	Lite negativt	Liten negativ (-)
Samlet konsekvensvurdering			Liten negativ (-)	

3.1 Oppheim – Frøland

Alternativet er en mulig kobling mellom 2.1 og 2.0 fra Sauda, evt. mellom alternativer fra Blåfalli og 2.0.

Alternativet berører fire kulturmiljø:

Kulturmiljø		Verdi	Verdi	
			Omfang	Konsekvens
19	Postvegen, Ølen - Etne	Middels til stor	Lite negativt	Liten til middels negativ (-/--)
20	Hiksdal	Liten	Lite negativt	Liten negativ (-)
60	Torvsjø	Liten til middels	Stort negativt	Middels negativ (--)
61	Helgeland	Liten	Stort negativt	Liten negativ (-)
Samlet konsekvensvurdering			Liten negativ (-)	

Utvidelse Sauda transformatorstasjon

Ny 420 kV ledning herfra ville ikke kreve areal ut over det som allerede er krevd i forbindelsen med utviding til 420 kV som det allerede foreligger løyve til. En utvidelse er vurdert til å ikke berøre kjente kulturminner og kulturmiljø.

Konsekvensen er **ubetydelig (0)**.

Kulturmiljø		Verdi		
			Omfang	Konsekvens
-	-	Liten	Lite/intet	Ubetydelig (0)
Samlet konsekvensvurdering			Ubetydelig (0)	

Tabell 4-2. Konsekvenser og rangering for alternativer som er aktuelle ved utvidelse av Sauda transformatorstasjon.

Alternativ	Konsekvens
<i>Sauda - Skjoldastraumen</i>	
2.0	Middels negativ konsekvens (- -)
<i>Sauda - Litledalen</i>	
2.1	Liten negativ (-)
<i>Kobling 3.1 Oppheim - Hovda*</i>	
3.1	Liten negativ (-)
<i>Sauda transformatorstasjon</i>	
	Ubetydelig konsekvens (0)

*Alternativet gir også mulighet for å koble ledning fra Blåfalli til trasé 2.0.

4.4 Konsekvenser av alternativ 6.0 Gismarvik – Håvik

Alternativet forutsetter at ny transformatorstasjon bygges på Håvik (egen konsesjonssøknad).

Alternativet berører fem kulturmiljø:

Kulturmiljø		Verdi		
			Omfang	Konsekvens
50	Søre Dyrnesvågen	Middels til stor	Middels negativt	Middels negativ (--)
68	Hetlevik	Liten	Stort negativt	Liten negativ (-)
69	Hellevika	Stor	Middels negativt	Stor negativ (---)
70	Djupadalen	Liten	Middels negativt	Liten negativ (-)
71	Høyevarde	Stor	Middels negativt	Stor negativ (---)
Samlet konsekvensvurdering			Middels negativ (--)	

4.5 Konsekvenser ved midlertidige anlegg

I det følgende er det kun grovt vurdert konflikt mellom planlagte rigg- og anleggsplasser.

- Anleggsplass i Indre Matre i Kvinnherad er i direkte konflikt med gravfelt, Askeladden id 35837. Ligger innenfor kulturmiljø 1.
- Anleggsplass i Indre Tungesvik i Etne kommune er i direkte konflikt med ei gravrøys, Askeladden id 90193.
- Anleggsplass på Halland i Etne kommune ligger nær en skålgropstein, Askeladden id 90147.
- Anleggsplass ved Erlandsvatnet i Tysvær kommune ligger når et kulturminne med uavklart vernestatus, Askeladden id 134682. Ligger innenfor kulturmiljø 38.
- Anleggsplass på Førland i Tysvær kommune som er i direkte konflikt med en boplass fra steinalder, Askeladden id 54541. Ligger innenfor kulturmiljø 43.

4.6 Mulige avbøtende tiltak

Avbøtende tiltak som omfatter kulturminner og kulturmiljø er nært knyttet til både naturlandskap og kulturlandskap. Avbøtende tiltak knyttet til landskap vil derfor i mange tilfeller ha virkning også for kulturminner og kulturmiljø innenfor samme landskapsrom. I utforming av planer og tiltak bør det være et generelt prinsipp å dempe negative virkninger på kulturminner og kulturlandskap. En god landskapstilpasning kan redusere negative konsekvenser, og nye inngrep i området bør ideelt sett legges i god avstand til kulturminner og kulturmiljø.

For å redusere virkningen vil gjennomføring av avbøtende tiltak være viktig for et godt sluttresultat, for eksempel gjennom bearbeiding av terreng (master, fyllinger, skjæringer, deponi og riggområder).

En bør søke å justere traseene for å unngå konflikt eller for tett nærføring med de kulturminnene som er mest uberørt og har høyest verdi i området. Den planlagte traséen bør justeres slik at den ikke kommer i direkte konflikt med de automatisk freda kulturminnene som ligger i følgende kulturmiljø:

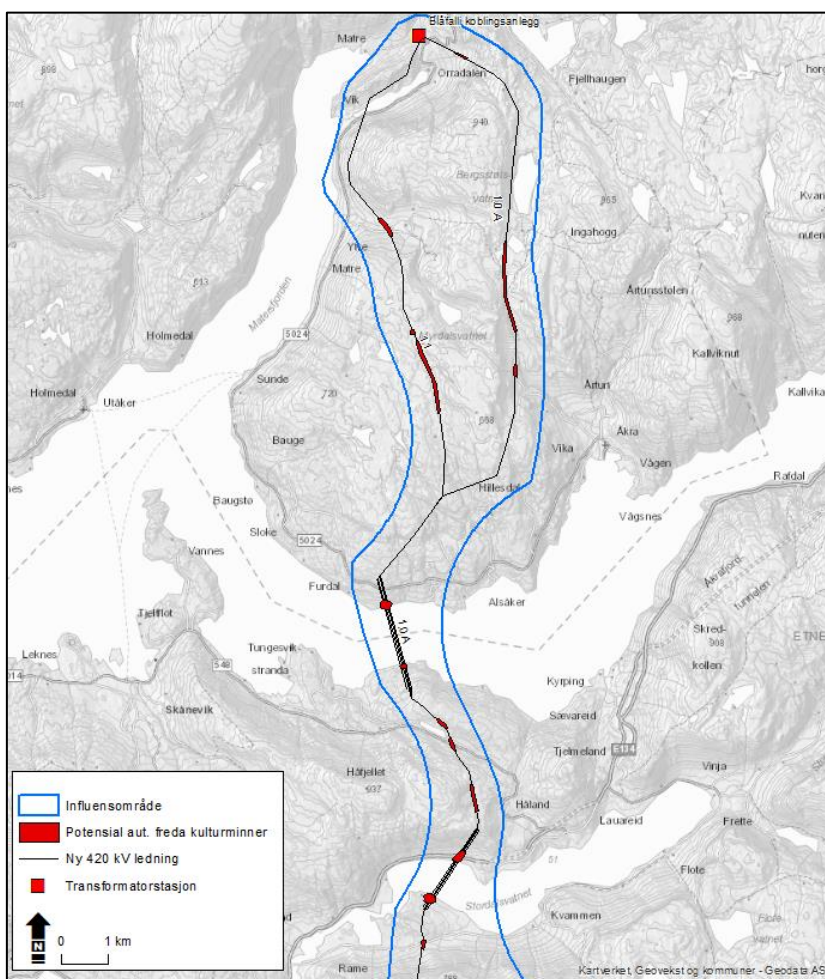
- 8 Vik i Etne
- 18 Gamlestølen
- 24 Eide Vestre
- 28 Høgaste Tømre
- 36 Freiåsen (som for øvrig også er et turmål, jfr. temautredningen for friluftsliv)
- 43 Førland (lokalisert ved Fuglavatnet, som også er et kjent fiskevann, jfr. temautredningen for friluftsliv)

Dersom tiltak medfører direkte konflikt med automatisk freda kulturminner, og det ikke lar seg gjøre med justering av tiltak, kreves det dispensasjon fra kulturminneloven, jf. § 8, 1. ledd. Dersom dispensasjon blir gitt av Riksantikvaren, vil det normalt bli satt vilkår om arkeologiske utgravninger. Ved fjerning av automatisk freda kulturminner etter dispensasjonsvedtak, vil sikring av kunnskapsverdien som kulturminnene har gjennom utgraving, være et viktig avbøtende tiltak.

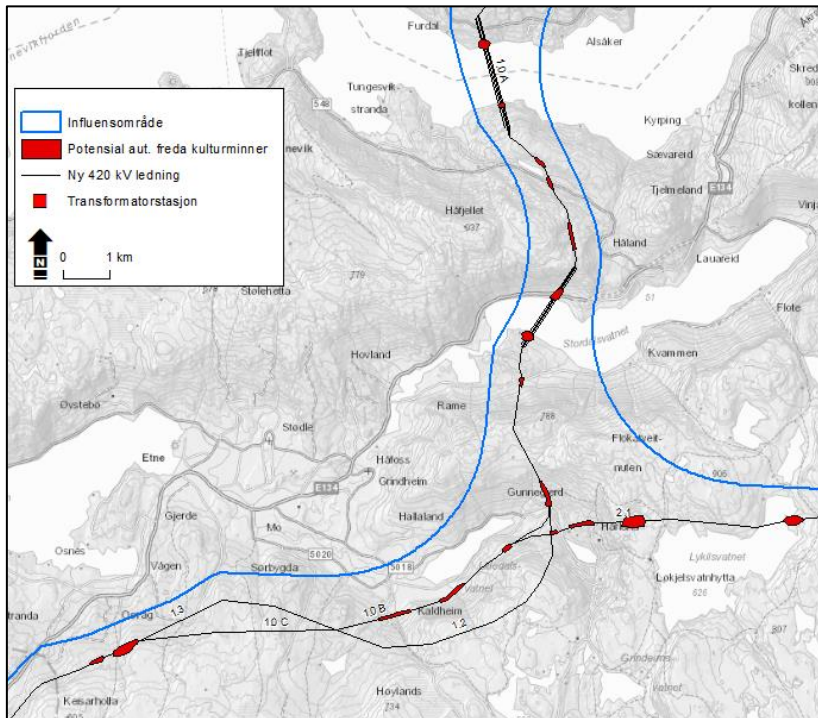
En skjøtsels- og tilretteleggingsplan er et avbøtende tiltak som kan virke positivt for kulturminneverdiene i tiltaks- og influensområdet. Ved utarbeidelse av en miljø-transport og anleggsplan bør kulturminner omtales og sikres. Eventuelle undersøkelser i forbindelse med dispensasjon fra kulturminneloven for berørte lokaliteter i dette området kan gi ny og viktig kunnskap om bruken av området i forhistorisk tid. Det er positivt om dette kan bli formidlet i tråd med en skjøtsels- og tilretteleggingsplan.

5 Potensialvurdering

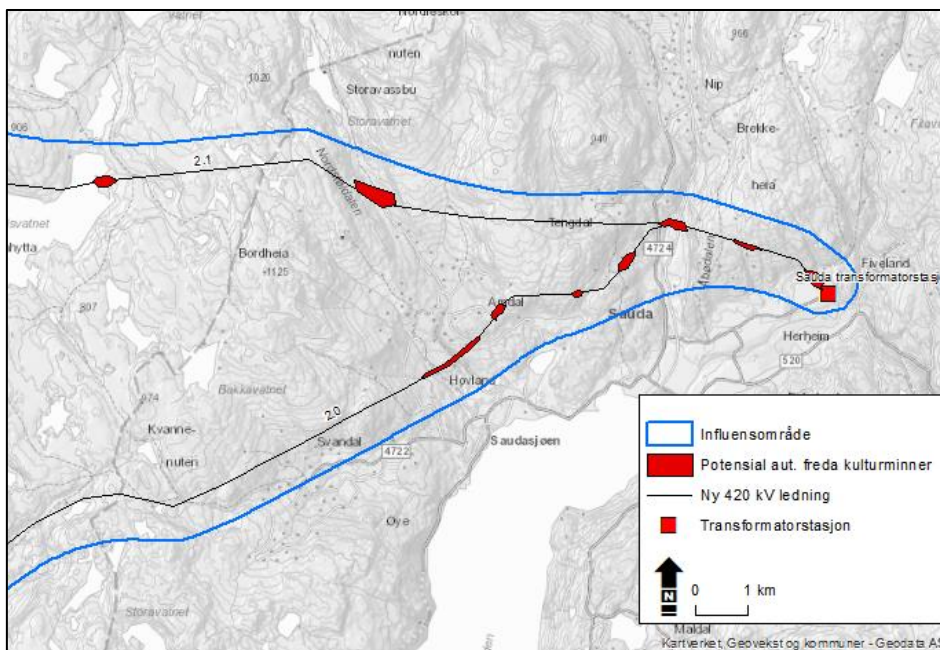
En kan forvente å gjøre funn av automatisk freda kulturminner i områder knyttet til en stor del av vår forhistorie langs traséområdene. Det er stort potensial for funn av boplasser fra steinalder langs sjøen og funn av bosetningsspor fra jernalder og bronsealder knytta til dyrka mark. I fjellområdene og i utmarka er det kun utført begrensa eller ingen arkeologiske undersøkelser tidligere, det er derfor et betydelig potensiale for funn av kulturminner relatert til støling og utmarkskulturminner i disse områdene. Det er i figuren under vist områder som er vurdert til å ha fra middels til høyt potensial for funn av automatisk freda kulturminner. Rogaland og Hordaland fylkeskommune har vurdert at det er stort potensial for funn av automatisk freda kulturminner i tiltaksområdene. Figur 5-1 til Figur 5-7 viser områder med potensiale for automatisk fredete kulturminner.

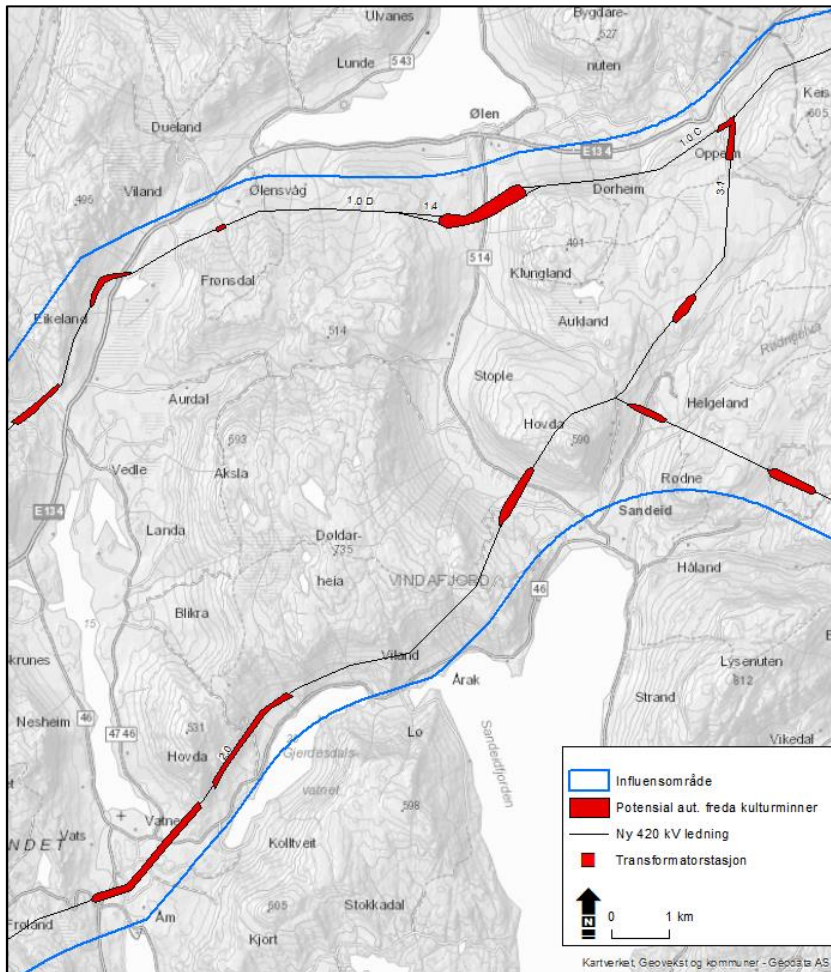
Figur 5-1. Områder som er vurdert til å ha middels til stort potensial for funn av automatisk freda kulturminner langs 1.0 A og 1.1. i Kvinnherad og fram til og med kryssingen av Åkrafjorden til Etne.

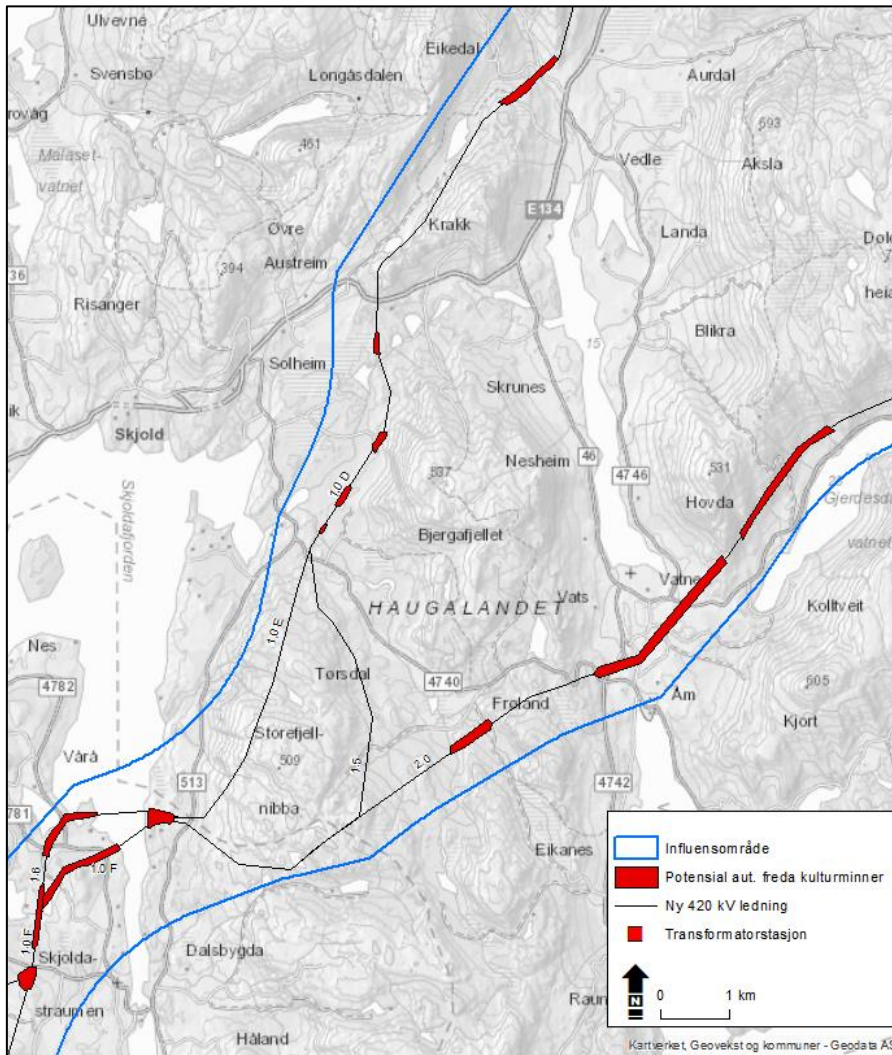
Figur 5-2. Områder som er vurdert til å ha middels til stort potensial for funn av automatisk freds kulturminner langs 1.0 A – 1.0 C, 1.2, 1.3 og 2.1 (vest for Lykilsvatnet) i Etne

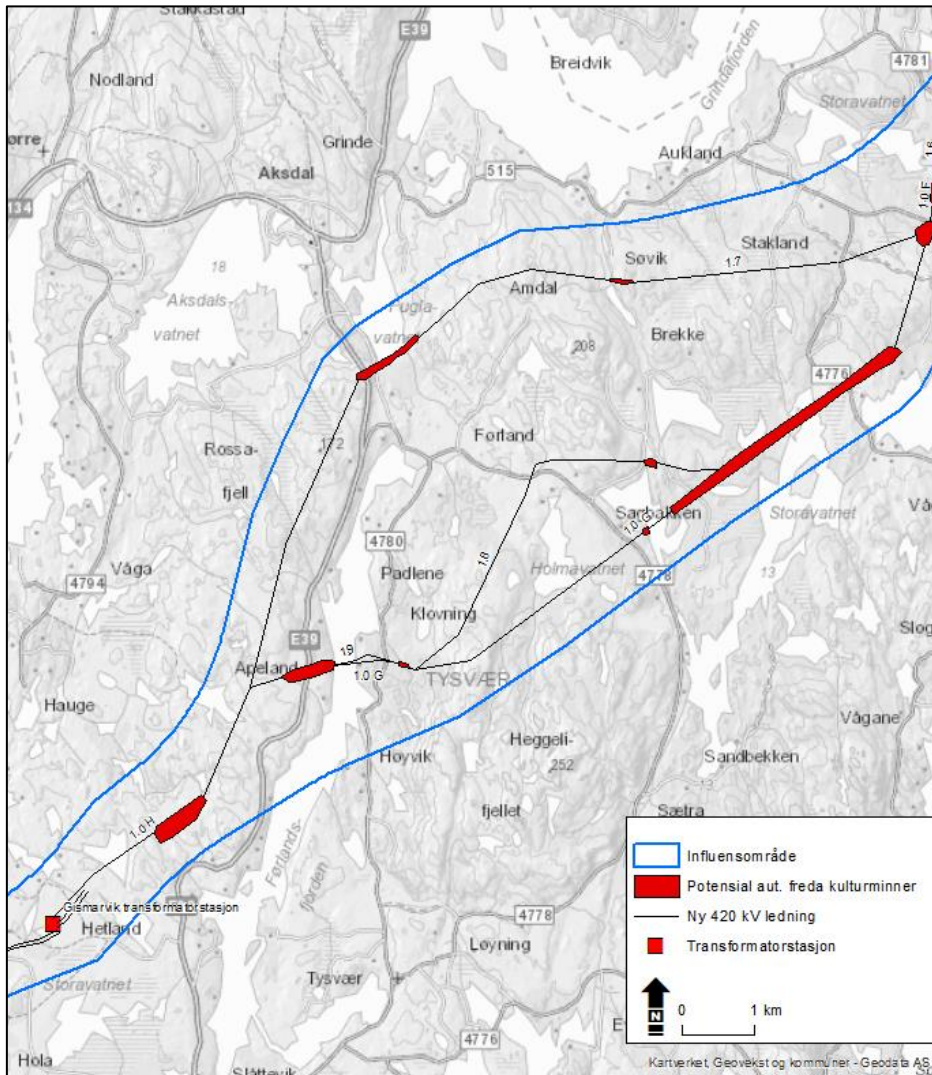
Figur 5-3. Områder som er vurdert til å ha middels til stort potensial for funn av automatisk freds kulturminner langs 2.0 og 2.1 (øst for Lykilsvatnet) i Sauda og Etne.

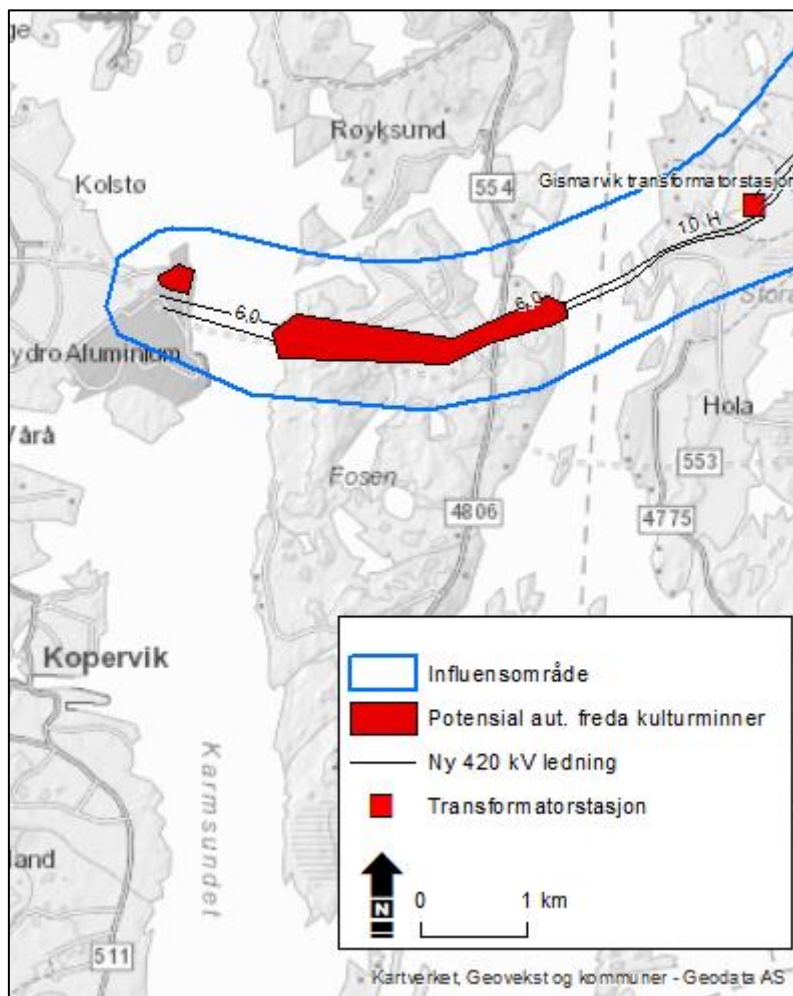
Figur 5-4. Områder som er vurdert til å ha middels til stort potensial for funn av automatisk freda kulturminner langs 1.0 C – 1.0 D, 1.4, 2.0 og 3.1 i Vindafjord.

Figur 5-5. Områder som er vurdert til å ha middels til stort potensial for funn av automatisk freda kulturminner langs 1.0 D – 1.0 F, 1.5, 1.6 og 2.0 i Vindafjord og Tysvær.

Figur 5-6. Områder som er vurdert til å ha middels til stort potensial for funn av automatisk frede kulturminner langs 1.0 F – 1.0 H, 1.7, 1.8 og 1.9 i Tysvær.

Figur 5-7. Områder som er vurdert til å ha middels til stort potensial for funn av automatisk freda kulturminner langs 6.0 i Tysvær og Karmøy.

6 Oppfølgende undersøkelser

I forbindelse med konsesjonssaken, vil tiltak bli vurdert opp mot § 9 i kulturminneloven, og arkeologiske registreringer vil eventuelt bli gjennomført. Hordaland og Rogaland Fylkeskommune, har meldt at det er behov for § 9 undersøkelser etter kulturminneloven i tiltaksområdene. Dersom en planlagt utbygging kommer i konflikt med automatisk freda kulturminner må planen justeres/ endres, eller det må søkes dispensasjon fra kulturminneloven, jf. § 8, 1. ledd. Ved en eventuell dispensasjon stiller kulturminneloven vilkår, jf. § 10, at tiltakshaver dekker utgiftene til nødvendige arkeologiske undersøkelser for å sikre kunnskapsverdien.

Rogaland og Hordaland fylkeskommuner har vært kontaktet underveis i utredningen angående behovet for § 9-undersøkelser. Statnett vil avklare det endelige behovet for undersøkelser etter innsending av konsesjonssøknad og oversende nødvendig underlag til fylkeskommunene.

7 Referanser og kilder

Andersen, Per Sveaas & Norseng, Per G.. (2017, 20. januar). Norsk Historie Fra 800 Til 1130. I Store norske leksikon. Hentet 01. november 2018 fra https://snl.no/Norsk_historie_fra_800_til_1130

Berg, E. 1996. Estetikk, landskap og kraftledninger. Kraft og miljø nr. 22.

Bergen Museum – arkeologiske hovedkatalog <https://www.dokpro.uio.no/arkeologi/bergen/hovedkat.html>

Christensen Lie, Arne 1982: Spadens, plogens og traktorens landskap. Kulturminner i Bjerkreimvassdraget. Rogaland. Verneplan for vassdrag 10 års vernede vassdrag. Riksantikvarens rapporter 1.

Indrelid, Svein 2009: Arkeologiske undersøkelser i vassdrag. Faglig program for Sør-Norge. Oslo

Lillehammer 1994: Fra jeger til bonde – inntil 800 e.Kr. Aschehougs Norges historie. s. 84f.

Konsekvensanalyser – Veiledning Håndbok V712. Vegdirektoratet 2014

Kulturhistoriske landskap av nasjonal interesse i Hordaland – Rapport. Riksantikvaren

Kystlyngheiene i Norge – Kunnskapsbeskrivelse av 23 referanseområder. Rapport M23-2013 Miljødirektoratet. <http://www.miljodirektoratet.no/Documents/publikasjoner/M23/M23.pdf>

Kraftkultur og kulturkraft. Kulturminneplan Sauda 2017.

Madsen, Sigv. Tschudi & Een de Amoriza, Silje. (2018, 16. mai). Svartedauden. I store norske leksikon. Hentet 1. november 2018 fra <https://snl.no/svartedauden>

Mandt, Gro og Løddøen, Trond 2004: Bergkunst. Helleristninger i Noreg. Oslo

Melheim L. «Tro og makt i graven». Lest 01.11.18 fra <https://www.norgeshistorie.no/bronsealder/religion-og-verdensbilder/0315-tro-og-makt-i-graven.html>

Middelalderen. (2018, 20. februar). I store norske leksikon. Hentet 1. november 2018 fra <https://snl.no/middelalderen>

Prescott, Christopher 2005a: Bronsealder. I Norsk Arkeologisk Leksikon. s. 58-61. Oslo

Prescott, Christopher 2005b: Neolitikum. I Norsk Arkeologisk Leksikon. s. 267-269. Oslo

Riksantikvaren 2003. Kulturminne og kulturmiljø i konsekvensutgreiingar. Rettleiar. Oslo.

Solberg, B. 2005: Gård og gårdsanlegg – Jernalder. I Norsk Arkeologisk Leksikon. Oslo

Svendsen, J. I. Briner, J. P., Mangerud J. og Young N. E. 2015: Early break-up of the Norwegian Channel Ice Stream during the Last Glacial Maximum. I Quaternary Science Reviews s. 231-242.

Tysvær kommune 2015-2025. Kommunedelplan for kulturminne og kulturmiljø

Vindafjord kommune. Kommunedelplan for kulturminne og miljø 2015.

Weidling, Tor Ragnar & Njåstad, Magne. (2018, 19. februar). Norge Under Dansk Styre: 1537-1814. I Store norske leksikon. Hentet 01. november 2018 fra https://snl.no/Norge_under_dansk_styre_-_1537-1814

Databaser

Riksantikvaren, kulturminnebasen Askeladden og SEFRAC-registeret <https://askeladden.ra.no/>

Bergen Museum – arkeologisk hovedkatalog <https://www.dokpro.uio.no/arkeologi/bergen/hovedkat.html>

Bergen Museum – Per Fetts serie «Førhistoriske minne på Vestlandet»

https://www.dokpro.uio.no/arkeologi/fett/fett_ramme.html

Andre kilder:

Rogaland fylkeskommune, v/ Sikke Viste spesialrådgiver, Seksjon for kulturarv. Brev av 16.10.2018, e-post av 04.10.2018 og 12.11.18.

Hordaland fylkeskommune, v/ Lars Øyvind Birkenes, seniorrådgjevar, Fylkeskonservatoren. Pers. kom. 20.11.18.

---

¹ Vegdirektoratet Håndbok V712

² Berg, E. 1996

³ Svendsen, J. I. Briner, J. P., Mangerud J. og Young N. E. 2015:231-242

⁴ Indrelid S. 2009: 91f.

⁵ Prescott C. 2005b:267f.; Lillehammer 1994:84f.

⁶ Kystlyngheiene i Norge – Kunnskapsbeskrivelse av 23 referanseområder. Rapport M23-2013 Miljødirektoratet.

⁷ Askeladden <https://askeladden.ra.no/> og Rapport Kulturhistoriske landskap av nasjonal interesse i Hordaland. Riksantikvaren.

⁸ Indrelid S. 2009:93; Prescott C. 2005a: 58f.

⁹ Askeladden <https://askeladden.ra.no/>

¹⁰ Museumsnummer B10300 og B10999, Bergen museum, - arkeologisk hovedkatalog <https://www.dokpro.uio.no/arkeologi/bergen/hovedkat.html>

¹¹ Prescott C. 2005a:58f.

¹² Mandt, G. og Lødøen T. 2004:220

¹³ <http://www.norgeshistorie.no/bronsealder/religion-og-verdensbilder/0315-tro-og-makt-i-graven.html> lest 01.11.18

¹⁴ Kystlyngheiene i Norge – Kunnskapsbeskrivelse av 23 referanseområder. Rapport M23-2013 Miljødirektoratet.

¹⁵ Solberg 2005:154

¹⁶ Askeladden id 44794 <https://askeladden.ra.no/>

¹⁷ Rapport Riksantikvaren NB – Nasjonale kulturhistorisk bymiljø <http://nb.ra.no/nb/by.jsf>

¹⁸ https://snl.no/Norsk_historie_fra_800_til_1130 lest 01.11.18

¹⁹ <https://snl.no/svartedauden> lest 01.11.18; <https://snl.no/middelalderen> lest 01.11.18

²⁰ https://snl.no/Norge_under_dansk_styre%2F1537-1814). Lest 01.11.18

²¹ Kystlyngheiene i Norge – Kunnskapsbeskrivelse av 23 referanseområder. Rapport M23-2013 Miljødirektoratet.

²² Christensen A. E. 1982: 15, 21

²³ Kulturminneplan Sauda 2017

²⁴ Askeladden <https://askeladden.ra.no/> KUL K271 og KUL K271